

KONWERSACJE
wielka podróż
przez wiele granic,
języków i kultur

CONVERSATION
a great journey across many borders, languages and cultures

KONWERSACJE
wielka podróż
przez wiele granic,
języków i kultur

CONVERSATION
a great journey
across many borders,
languages
and cultures

Spis treści / Contents

Justyna Ryczek	4
<i>Zamiast słów - doświadczenie sztuki. Wrażliwe pochylenie się nad światem</i> <i>In lieu of words – the experience of art. A sensitive regard of the world</i>	
Konwersacje 1 / Conversation 1	8
Sławomira Chorażyczewska	10
<i>Konwersacje – wielka podróż przez wiele granic, języków i kultur</i> <i>Conversations - a great journey across many borders, languages and cultures</i>	
Sławomira Chorażyczewska	14
<i>Dialogiczny wymiar sztuki The Dialogic Dimension of Art</i>	
Konwersacje 1 – wystawa / Conversation 1 – exhibition	26
Justyna Ryczek	64
<i>Przeplatające się opowieści - o wystawie Konwersacje – wielka podróż przez wiele granic, języków i kultur</i> <i>Interwoven Stories – on the exhibition Conversations - a great journey across many borders, languages, and cultures</i>	
Konwersacje 2 / Conversation 2	78
Justyna Ryczek	82
<i>Artystyczne wypowiedanie świata(ów) – ponownie</i> <i>Artistic expression of the world(s) - again</i>	
Konwersacje 2 – teksty / wystawa / Conversation 2 – texts / exhibition	86
Biografie / Biographies	151
Bibliografia / Bibliografia	166

Zamiast słów -
doświadczenie sztuki.
Wrażliwe pochylenie się nad światem

Justyna Ryczek

Pomysł był prosty.

Konwersacje – rozmowy w różnych językach.

Dialogi o tym, co nas łączy, co dzieli, o czym może chcielibyśmy zapomnieć.

O otaczającym nas świecie, z odwołaniami do historii, spoglądając w niepewną przyszłość.

Wystawy **Konwersacje – wielka podróż przez wiele granic, języków i kultur**¹ – poprzez nawiązanie do Olgi Tokarczuk, orędowniczki potrzeby wrażliwego obcowania z innymi we wspólnym świecie - zwracają uwagę na niejednoznaczności.

Wielość możliwych interpretacji i różnorodne odczytania, wydawałoby się, tych samych historii.

Prowadźmy konwersację z prezentowanymi realizacjami, rozmawiajmy z nimi i o nich...

...a potem kształtujemy świat.

¹ Tytuł wystaw nawiązuje do książki Olgi Tokarczuk, *Księgi Jakubowe. Wielka podróż przez siedem granic, pięć języków i trzy duże religie, nie licząc tych małych*, Kraków 2014. Podana informacja dotyczy całości publikacji.

In lieu of words –
the experience of art
A sensitive regard
of the world

Justyna Ryczek

The idea was simple.

Conversations - talks in different languages.

Dialogues about what unites and what divides us, what makes us and what we might want to forget.

Talks about the world around us, with references to history, looking to an uncertain future.

The exhibitions **Conversations - a great journey across many borders, languages and cultures**¹ - by referring to Olga Tokarczuk, an advocate of the need for sensitive communication with others in a common world - draw attention to ambiguities.

Multiple possible interpretations and diverse readings of seemingly the same stories.

Let's have a conversation with the presented realizations, talk to them and about them....

...and then let's shape the world.

¹ The title of the exhibit refers to Olga Tokarczuk's book, *The Books of Jacobs. A Great Journey Across Seven Borders, Five Languages, and Three Major Religions, Not Counting the Little Ones*, translated by J. Croft, Fitzcarraldo Ets 2021. The information provided is for the entire publication.

Konwersacje / Conversation

KONWERSACJE

wielka podróż przez wiele granic, języków i kultur

CONVERSATION

a great journey across many borders, languages and cultures

Artystki / Artyści / Artists:

Anna Maria Brandys / Polska / Poland | Eva Lotte Lisander / Niemcy / Germany
 Sławomir Brzoska / Polska / Poland | Ute Lindner / Niemcy / Germany
 Sławomira Chorążyczewska / Polska / Poland | Rufina Bazlova / Białoruś / Belarus
 Elżbieta Cios / Polska / Poland | Sergiy Petlyuk / Ukraina / Ukraine
 Anna Goebel / Polska / Poland | Louise Walleneit / Niemcy / Germany
 Joanna Imielska / Polska / Poland | Dáša Lasotová / Czechy / Czech Republic
 Piotr C. Kowalski / Polska / Poland | Yura Koval / Ukraina / Ukraine
 Volha Maslovskaya / Białoruś / Belarus
 Katarzyna Podgórska-Glonti / Polska / Poland | Guram Tsibakhashvili / Gruzja / Georgia
 Sławomir Sobczak / Polska / Poland | Mykhaylo Barabash / Ukraina / Ukraine
 Szymon Szymankiewicz / Polska / Poland | Peter Javorik / Słowacja / Slovakia
 Anna Tyczyńska / Polska / Poland | Hanna Szumska / Ukraina / Ukraine

Kuratorka / Curator: Sławomira Chorążyczewska

Słodownia + 1, Stary Browar w Poznaniu, 14–30.11.2022

Konwersacje – wielka podróż przez wiele granic, języków i kultur

Sławomira Chorążyczewska

Pejzaż współczesności buduje wielowątkowa, ale wspólna historia, która wbrew niektórym wcale się nie skończyła. Nadal jesteśmy świadkami znaczących zmian w układzie geopolitycznym tej części ziemi, a które w przeszłości niejednokrotnie wpływały na losy całego kontynentu, a nawet świata. Dlatego nie bez przyczyny, miejsce w którym przyszło nam żyć, określane jest sercem Europy...

Ideą wystawy było spojrzenie na relacje zachodzące w obszarze Europy Środkowej w kontekście jej sąsiedztwa, wspólnej historii, tradycji i kultury. Koncepcja wychodzi naprzeciw dyskursowi w próbie definiowania rzeczywistości z perspektywy indywidualnego postrzegania i emocji towarzyszących temu, co wspólne, a nie temu, co nas dzieli - to szukanie pozytywnych aspektów we wzajemnych relacjach wypowiedzianych językiem sztuki.

Będąc - pomiędzy - w samym centrum nieustannie zmieniającego się świata, cechą wspólną wszystkich wyróżnionych wątków, było silne zakotwiczenie w historii, więź emocjonalna na bazie wspólnych wartości i symboli, przynależności i tożsamości.

Dynamika zmieniającego się świata, stawia wiele retorycznych pytań oraz takich, których sensu wciąż szukamy w powiązanej silnie koncentracji na sobie samym. Kiedy rola, którą odgrywamy, buduje naszą tożsamość we współczesnej wielokulturowości, kiedy staje się maską, w której się zatracamy? Czy umiemy wsłuchać się w głos interlokutora w natłoku informacji i chaosie współczesności? Czy umiemy spoglądać w przyszłość z optymizmem? Jak rozumiemy hasła: tolerancja, miłość i solidarność? To tylko niektóre z pytań, które sobie zadajemy. W dużo większym stopniu niż kiedykolwiek, zmuszeni jesteśmy sami siebie zdefiniować. Pojawia się zasadnicze pytanie, które nie jest oczywiste - *Kim jestem?* A dzisiejsza odpowiedź, może nie być wiążąca jutro.

Pomiędzy osobistym monologiem a wspólnym dialogiem - każdy głos, być może manifest lub tylko dyskretny ślad wypowiedzi wpleciony w przeszłość, teraźniejszość lub przyszłość, stanowi ważny element wspólnej *Konwersacji - wielkiej podróży przez wiele granic, języków i kultur.*

Conversations - a great journey across many borders, languages and cultures

Sławomira Chorążyczewska

The contemporary landscape is built by a multi-threaded but shared history, which, contrary to some, has not ended at all. We are still witnessing significant changes in the geopolitical system of this part of the earth, which in the past often influenced the fate of the entire continent, and even the world. Therefore, it is not without reason that the place where we live is called the heart of Europe ...

The idea of the exhibition was to look at the relations taking place in Central Europe in the context of the neighborhood, common history, tradition and culture. The concept meets the discourse in an attempt to define reality from the perspective of individual perception and emotions accompanying what is common, and not what divides us. It is looking for positive aspects in mutual relations expressed in the language of art.

Being in-between, in the very center of a constantly changing world, the common feature of all the highlighted themes is being strongly anchored in history, an emotional bond based on shared values and symbols of belonging and identity.

The dynamics of the changing world raises many rhetorical questions whose meaning we are still looking for in the strongly related concentration on ourselves. When does the role we play build our identity in contemporary multiculturalism? When does it become a mask in which we lose ourselves? Can we listen to the voice of the interlocutor in the overwhelming barrage of information and the chaos of the present day? Can we look to the future with optimism? How do we understand such slogans as tolerance, love, and solidarity? These are just some of the questions we ask ourselves. We are forced to define ourselves more than ever before. A fundamental and yet an unobvious question arises: Who am I? Today's answer may no longer be valid tomorrow.

Between a personal monologue and a common dialogue, every voice, perhaps a manifesto or just a discrete trace of expression woven into the past, present or future, will be an important element of the common *Conversation - a great journey through many borders, languages, and cultures.*

Dialogiczny wymiar sztuki

Sławomira Chorążyczewska

Inspiracją do nawiązania ścisłego związku pomiędzy rozmówcami a doświadczeniem estetycznym ujętym w idei projektu, był tekst Hansa Georga Gadamera *Das Spiel der Kunst*, w którym zostało powiedziane, że „sztuka jest po prostu formą komunikacji, która rozgrywa się pomiędzy *ja i ty*. We wzajemnym zrozumieniu zostaje skonstruowana pewna interpretacyjna całość. Całość ta nie jest jedynie sumą części – to znaczy tym, co każdy z uczestników rozmowy wniósł od siebie, ale stanowi nowy, samoistny byt. To, że tylko razem mamy całość, oznacza, że zaistnienie treści doświadczenia estetycznego jest zależne od zaangażowania w dialog każdej ze stron”². Gadamer wskazuje, że dla ukształtowania współczesnej hermeneutyki, wymiar dialogiczny stanowi „szczególny przypadek rozmowy”³. Natomiast Paweł Dybel w opracowaniu o autorze, mówi tak: „W moim przekonaniu, kieruje się prymatem zasady dialogicznej, odrzuca dążenie do całości i absolutnej syntezy, bada możliwość zawiązania wspólnoty z innym zamiast przyjmować integrację jako coś z góry danego i oczywistego”⁴, co zbliża do filozofii dialogu. Najważniejszym pojęciem estetyki Gadamera, które sprawiło, że do dziś ceni się i komentuje jego myśl dotyczącą piękna, jest z całą pewnością pojęcie gry. Zauważa, że za pomocą tego pojęcia można opisać wszystkie najważniejsze obszary działalności człowieka – „od zabaw dziecięcych, przez wojnę i celebrację religijną, na co wskazuje w *Homo ludens* Johan Huizinga”⁵, aż po sposób prezentacji dzieła sztuki wraz z jego interpretacją. W taki kontekst osadza swój obraz rzeczywistości Louise Walleneit, niemiecka artystka

1 H. Gadamer, *Das Spiel der Kunst*, 1999. W: Hans-Georg Gadamer, *Gesammelte Werke*, t. 8: Ästhetik und Poetik. I. Kunst als Aussage, Stuttgart: Mohr Siebeck, 86–93.

2 H. Gadamer, *Das Spiel der Kunst*, 90–91.

3 P. Dybel, *Gadamera myśl o sztuce*, Gdańsk: Akademia Sztuk Pięknych, 2014, s. 9.

4 T. Gadacz, *Historia filozofii XX wieku: nurty, t. 2: Neokantyzm. Filozofia egzystencji. Filozofia dialogu* Kraków: Znak, 2009, s. 507.

5 J. Huizinga, *Homo ludens: zabawa jako źródło kultury*, przeł. M. Kurecka, W. Wirpsza, Warszawa: Aletheia, 2007, s. 15–17.

zaproszona przez Annę Goebel. Instalacja *1922–2013* stanowi niejako osobistą grę symbolicznych przedmiotów, zabawek i artefaktów. W tym, odziedziczona ręcznie robiona koszula do chrztu a obok masowo produkowana suknia śmierci jako inicjał końca cyklu życia. Kontekst zespolony świetlną opowieścią o przemijaniu i wojnie, który łączy aspekty historyczne, społecznie istotne dla tożsamości i przynależności. W zdecydowanym kontraście swoje prace prezentuje Anna Goebel – ulotne jak wiatr, organiczne, wręcz efemeryczne ślady czasu i przemijania, skrywają celowo nierozpoznaną przez odbiorcę tajemnicę rozkładu organicznej materii. Artystka niejako zatrzymuje czas w skostniałej formie pozostawiając ślady odcisków własnych dłoni. Metaforycznie idea odnosi się do konsumpcjonizmu, jednakże niejednoznacznie tworzywo z bananów, przywołuje skojarzenia, które można porównać z ważnym symbolem niezależności sztuki jakim stał się ostatnio w Polsce, ten popularny owoc.

Wyraz empatii i zrozumienia dla braku porozumienia bowiem „zaistnienie treści doświadczenia estetycznego jest zależne od zaangażowania w dialog każdej ze stron”⁶, jest inspiracją powstania *Koincydencji* Elżbiety Cios-Jonas. Na uwagę zasługuje lateksowy pamiętnik z wydartymi z gazet fragmentami zmieniającej się rzeczywistości, kontrastujący ideowo z pracą zaproszonego przez artystkę – Sergiia Petlyuka z Ukrainy. Strukturalnie pocięty obraz filmu *Scanning*, przedstawiający czarno-białe bezimienne twarze uruchamia wyobraźnię odbiorcy i tym samym przywołuje bolesne doświadczenia autora powiązane z toczącą się wojną. „Gra stanowi spiritus movens kultury”⁷ i „pozwala przybliżyć tajemnicę ludzkiego języka”⁸.

Zatem, warto zwrócić uwagę na reprezentatywne konteksty zawarte w interpretacjach odwołujących się do doświadczeń i wartości rozmowy w pracach wspólnych. Projekt *Dear Anny Marii Brandys i Evy Lotte Lisander* z Niemiec – przywołuje opowieść o pielęgnowaniu prawdziwej przyjaźni i wzajemnym zrozumieniu; bez muru i barier o czym opowiada ażurowa instalacja z ceramiki, wypełniona ulotnymi, niejako fragmentarycznymi śladami wspólnego dialogu. Natomiast Szymon Szymankiewicz i słowacki artysta Peter Javorik – prowadzą niejako grę symbolami ubranymi w hasła: tolerancja, miłość i solidarność, tym samym zachowują dwoistość przekazu i odbioru. Pomiedzy pracami a ich odbiorcą, przekąźnikiem wizualnym są magiczne okulary, które skupiają jak w soczewce, pożądaną komunikat płynący ze zmieniających się ideogramów. Mówiąc, że dzieło sztuki jest symbolem, to w myśl Gadamera: „stanowi medium, za pomocą którego interpretator obcuje z sensem, z jakąś treścią i może ją rozpoznać. Rozpoznanie zaś jest zawsze ponownym poznaniem, odkryciem, że obce tak naprawdę jest częścią znanego mi świata. Rozpoznawać to wydobywać pewną stałość z chaosu zmienności”⁹.

Zmienność i przemijanie charakteryzują projekcję *Dyslokacje* Katarzyny Podgórskiej - Glonti, która metaforycznie zabierając nas do Luwru – symbolu trwania sztuki w swojej historii, skupia uwagę na fragmencie kadru marmurowej podłogi. Statyczne stopy wyznaczają stały punkt, wokół którego jak czasomierz odmierzane są kroki, wciąż nowych osób zmierzających w nieznaną, zatem czy należy uznać, że nastąpiło symboliczne spotkanie – Ja z nieznanym? – „będąc dla siebie nawzajem”¹⁰. Zapewne, taką

6 H. Gadamer, *Das Spiel der Kunst*, 90–91.

7 Gadamer, *Aktualność piękna*, 29.

8 Gadamer, *Prawda i metoda*, 728.

9 Gadamer, *Aktualność piękna*, 15.

10 B. Milerski, *Pedagogika dialogu. Filozoficzne inspiracje i perspektywy*, Paedagogia Christiana I/21, 2008, s. 38.

specyfikę wspomnianej relacji można porównać do Buberowskiej¹¹ filozofii spotkania. Podobna relacja towarzyszy zaproszeniu gruzińskiego artysty Gurama Tsibakhashvilięgo. Prezentowane tekstografie na trzynastu kadrach łączy współczesna redefinicja wybranych słów i fotografii z przemazanymi czerwonymi znakami, niejako autorsko poprawionymi do wymiaru znaku i jego warstwy kontekstowej. Mówiąc słowami autora: „jak można myśleć o rzeczach prostych, których empirycznie uczymy się dorastając, a potem nigdy nie wracamy, nigdy nie zdajemy sobie sprawy, nigdy nie zastanawiamy się”¹². Ponieważ słowa przemijają, ulegają przeobrażeniom, należy „nie tylko uchwycić rzeczy w ich konkretności, ale także umiejscowić je w otwartej i panoramicznej perspektywie”¹³.

Wyselekcjonowaną warstwę znaczeniową słów przedstawia Sławomir Brzoska w *Księgach hermetycznych* – pozornie dostrzegalne kolumny tekstu, przenikające przez niezliczone warstwy nici w tryptyku o wymownych kolorach flagi: biały, czerwony i niebieski, pozornie sugeruje kontekst odbioru, jednakże autor uniemożliwia odczytanie ukrytych sensów. Czasem artysta pozostawia strzępy wyrazów lub liter, niczym wizjery, nadając sens temu, co widzialne i wieloznaczne. Zaproszona do wspólnego dialogu – Ute Lindner z Niemiec – wprowadza odbiorcę w interdyscyplinarny wymiar interpretacji w prezentowanej instalacji *Nature girl!*. Na tle historii ruchu reformatorskiego *Lebensreform* przeplata wątki życia osobistego z naturą, sztuką oraz rolą tańca. Tworząc tym samym, osobną choreograficzną opowieść o międzypokoleniowym trwaniu i przemijaniu. Obraz video tańczącej, nastoletniej córki w sukience (która była prezentowanej na wystawie wraz ze strojem autorki), łączy wszystkie wątki z muzyką filmową, wielkoformatową tkaniną i jej tytułem – *Koło Życia*. Instalacja w ogólnym odbiorze zwraca uwagę na wymowne powiązania z feminizmem i wspólną historię kobiet. Artystka poprzez ręczne szwy swoich sukienek wpisuje się w dziedzictwo kobiecego protestu i aktywizmu.

Dialog umożliwia przekraczanie granic i zrozumienie, że istnieje także inny świat, innych ludzi i kultur. Umożliwia otwarcie się na inne prawdy o świecie. W tak pojmowanym dialogu Piotra C. Kowalskiego i Yurii Kowala z Ukrainy – powstały prace w reakcji na dziejące się aktualne wydarzenia. *Malarstwo Pisane* Piotra C. Kowalskiego wykorzystuje przestrzeń miasta, w którym ustawia szereg białych płócien i zachęca do gestu malarskiego, pisanego lub ekspresyjnego, wyrażania wolnych słów, niesformatowanych myśli, tym samym powstaje cykl obrazów zapisanych surowym wielogłosem ulicy – staje się niejako artystycznym manifestem przeciw wojnie. Yurii Kowal – w proteście zatrzymania się znanego mu świata z przed wojny – metaforycznie powraca do szkolnego ćwiczenia malując wciąż nowe negatywy martwej natury, które skrywają swój sens już w samej nazwie *Martwa Natura* jako wymowne odniesienie do cierpienia i śmierci. Ta płynąca z samego środka wydarzeń bezsilność wyrażona emocjonalnie przez Kowala oraz udokumentowana zapisami na obrazach Kowalskiego stanowią jednobrzmiący głos współuczestników projektu, co wzmacnia poczucie dialogu i wzajemnego zrozumienia w proteście: *no war*.

Cechą wspólną wszystkich wyróżnionych wątków jest silne zakotwiczenie w historii sztuki oraz więź emocjonalna na bazie wspólnych wartości. Równie ważne staje się pytanie o miejsce kobiet w kulturze i w życiu codziennym. Interpretacja obrazu *Babie lato* Józefa Chelmońskiego stanowiła bazową inspirację dla wspólnego dialogu twórczego: Anny Tyczyńskiej i Hanny Szumskiej

11 Buber M. (1992), *Ja i Ty. Wybór pism filozoficznych*, Instytut Wydawniczy PAX, Warszawa, 1992, EAN: 8321111610.

12 G. Tsibakhashvili *Definicje -1997- 2010*, komentarz do pracy *Definitions* na wystawę *Konwersacje*, 2022.

13 J. Baudrillard, *Słowa kluczowe*, tłum. S. Królak, Wydawnictwo Sic! Warszawa, 2008.

z Ukrainy. Figurka bosonogiej leżącej kobiety w miniaturowej skali odnosi się bezpośrednio do *alter ego* jej autorki z Polski, która wyciągniętą dłonią wskazuje na metaforyczne nitki *Babiego Lata* wykonane z lusek karabinowych. Instalacja w przestrzeni prowadzi nas do animacji ukraińskiej artystki *Dangerous summer*, o której tak pisze Anna Tyczyńska: „Szarobłękitne, gniewne niebo wypełniają girlandy pocisków, niczym krople rosy uwiecznione w pajęczych sieciach. (...) Kresy. Pogranicze Polski i Ukrainy”¹⁴.

Nawet to, co najbardziej ulotne i niepowtarzalne, jeśli pojawia się jako doświadczenie estetyczne lub tak jest traktowane, to powinno być rozpatrywane w kategoriach tożsamości, która oznacza, że stanowi ono pewną zamkniętą całość, jakiś sens, który można próbować zrozumieć. Jednakże sens ten, chce włączyć do gry kogoś drugiego. Joanna Imielska w cyklu *Archeologia z mojej szuflady* zaprasza do tak prowadzonego dyskursu, artystkę z Czech. Dáša Lasotová w obiektach z serii *Wspomnienia rzeczy* – zamyka w słojach ważne dla niej artefakty, tym samym zatrzymuje czas przeszłości, zapachy, nadaje rangę ważności dla pamięci i tożsamości przedmiotów – zatrzymuje ich ślady niczym w ramach obrazu starych mistrzów. Wspólną narrację kontekstów łączy cykl prac Joanny Imielskiej. Artystka sięga po techniki kolażu, prolażu, rolażu, warstważu, chiasmażu, które opisał po raz pierwszy Jiří Kolář w swojej książce *Słownik metod. Skrzydlaty osioł*¹⁵. Jak mówi sama artystka: „wydobyłam z chaosu rzeczy odnalezionych zeszyty z lat 1952-53, zawierające notatki z czasów studenckich Jana K. Na pozostawionych śladach odcisnęłam swój ślad – tworzę teraźniejszość dla tych, którzy nadejdą po mnie (...) chcę stworzyć moje własne opowiadanie o bliskich mi ludziach i miejscach”¹⁶. Prace artystek, uświadamiają nam, jak wiele środków wyrazu pozostaje wciąż do dyspozycji, że fascynujące światy znajdują się u progu naszej wyobraźni – wymagają jedynie dostrzeżenia, wyjścia poza coraz bardziej narzucający się system zbudowany z pikseli w wirtualnej przestrzeni.

Dialog jest wzajemnym otwarciem nie tylko na uznawane wartości, ale oddziaływaniem przede wszystkim na nasze zmysły, w tym słuch. „Každy, kto doświadczył przerażającej syreny np. karetki w środku nocy, „zna siłę dźwięku i jego przewagę nad wyobraźnią”¹⁷. Wymiar natężenia hałasu, rytm i czas powtarzalności obrazu, tworzy niejako ostrzeżenie, niepokój i stan zagrożenia, który towarzyszy killkukanałowej instalacji audio-wideo o charakterze efemerycznym pt. *Chłosta* Sławomira Sobczaka. Metaforycznie przywołany w tytule, rodzaj kary cielesnej stawia pytanie o wymiar współczesnego znaczenia. Podobne konteksty eksploruje zaproszony do wspólnego dialogu Mykhaylo Barabash – w instalacji interaktywnej *St. Sebastian*. Symbolika strzały raniącej wielokrotnie ciało w prezentowanych czterech kadrach obrazu: tułowia/ciała, głowy/portretu, rąk i nóg, przybiera nowe, współczesne sensory. Cytując autora: „Instalacja podkreśla luźne granice tolerowania przemocy w społeczeństwie w zależności od własnych zainteresowań i pragnień. Czasem dla zabawy nie zauważamy najważniejszego, a drażliwe aspekty zastępuje chęć prostego działania...”¹⁸. Reinterpretacja znaczeniowa dokonuje się na poziomie współczesnych odniesień do przemocy, obojętności i braku tolerancji.

Ostatni z prezentowanych dialogów ma istotny związek z okolicznościami, które były kluczowe dla powstania idei

14 A. Tyczyńska, komentarz do pracy *Babie Lato*, do wystawy *Konwersacje*, Poznań 2022.

15 J. Kolář, *Słownik metod. Okřídlený osel*, Gallery, 1999.

16 J. Imielska, komentarz do pracy *Zapiski Jana K.*, do wystawy *Konwersacje*, Poznań 2022.

17 J. Pallasmaa, *Oczy skóry. Architektura i Zmysły*, przeł. M. Choptiany, Instytut Architektury, Kraków 2012, s.62.

18 M. Barabash, komentarz do pracy *St. Sebastian* do wystawy *Konwersacje*, Poznań 2022.

projektu. Rufina Bazlova, artystka z Białorusi zaprosiła moją osobę do swojego autorskiego projektu: *W ramie na Białorusi*, który był prezentowany na wystawie. zaproponowała wykonanie portretu Davida Mastsitskiego jako fragmentu większej całości - jak sama mówi: „aby każdy z nas posiadał możliwość wypowiedzenia się przeciwko niesprawiedliwości poprzez solidarność i zbiorowy proces twórczy. Celem było opowiedzenie o każdym nielegalnie skazanym więźniu politycznym i stworzenie jego portretu przy użyciu tradycyjnej białoruskiej techniki haftu krzyżkowego oraz jego transformacji za pomocą nowoczesnej aplikacji *swiper* w Internecie”¹⁹. To długie i medytacyjne doświadczenie, które można porównać do współczesnego „pisma obrazkowego”, stało się inspiracją do powstania pracy pt.: *Róża wiatrów*. Ten dialog łączy technika haftu, jednakże kontrast formy i mobilność karuzeli nacechowana jest wątpliwościami i pytaniami: na ile to może być moja prywatna czy osobista opowieść, w której chciałoby się zobaczyć zapis ogólnej historii? A to, co rzeczywiste jest tak samo realne, jak to, co zapamiętane i to, co nierealne. „Wybrałam fascynujące światy wyobraźni. Spódnica *tańczy* z obrazami pamięci, wyrażonymi rebusowymi znakami, sytuuje moje *Ja* jako nieistotny epizod pośród wiatru historii. Nie tworzy jednej opowieści – jest grą, podróżą z wieloma przesiadkami, z metaforą w tle - gdzie chmury są czerwone i nie można ich zakopać w ogrodzie”²⁰. Niewątpliwie to, co łączy ten dialog jest symbolika użytego koloru. „Czerwień we wszystkich kulturach wiązała się z pojęciem sił życiowych, ognia, krwi, wojny, namiętności i płodności. Jest to kolor o tyle *ziemski*, o ile błękit jest *transcendentalny*”²¹.

Ważnym uzupełnieniem wydarzenia był performance *Białe, nie całkiem białe*, który wykonała artystka z Białorusi - Volha Maslouskaya - jak sama mówi: „zdarzenie artystyczne dotyczy osobistych granic, tolerancji i tego, co jest akceptowalne dla różnych ludzi, wzajemnego oddziaływania i możliwego traumatyzmu”²². Wykonany, symboliczny gest rozlania wody z misy i obmywania podłogi własną sukienką, którą na koniec – brudną i moką - zakłada na siebie artystka, niesie za sobą wiele skojarzeń. Jednym z nich, jest rytualna ablucja powiązana z mykwą (zbiór wód w judaizmie, symbol zmiany). Woda może być określana mianem - źródła życia - by stać się ponownie czystym, należy dokonać rytualnej ablucji. Dzięki temu rodzajowi obmycia nabiera jeszcze większego wymiaru symbolicznego. Performance jako interaktywne zdarzenie prezentowane podczas wernisażu, stawia niejako kropkę, staje się jednym z ważnych wątków całego projektu, który nadal w ich wielości, pozostaje otwarty na skojarzenia i nowe interpretacje.

Reasumując wydarzenie warto zwrócić uwagę na wyjątkową rolę kobiet w sztuce, należy wspomnieć, że zarówno instalacje niemieckich artystek: Louise Walleneit i Ute Lindner, hafty Rufiny Bazlovej z Białorusi oraz innych uczestniczek projektu współtworzą wspólną ich historię. W ujęciu historycznym - monotonne, ręczne hafty i szycie, w tym używanie form sukienek jako symbolu, wpisują się w dziedzictwo kobiecego protestu

19 *Oprawione na Białorusi* [w:] online <https://framedinbelarus.net/> [wejście 10.05.2023].

20 *S. Chorążyczewska*, komentarz do pracy *Róża wiatrów* do wystawy *Konwersacje*, Poznań 2022.

21 *M. Wlezień*, *Symbolika kolorów*, Muzeum Narodowe w Krakowie, www. <https://mnk.pl/aktualnosci/symbolika-kolorow-czerwień-htm> [dostęp: 29.05.2023].

22 *V. Maslouskaya*, komentarz do pracy *Białe, nie całkiem białe* do wystawy *Konwersacje*, Poznań 2022.

i aktywizmu. Dopiero w latach 70. XX wieku, haft i dzierganie stały się kluczowym elementem feminizmu, jako prawdziwej sztuki. Dziś tekstylna nadal są formą komunikacji i sposobem na przeciwstawienie się idealom konsumpcjonizmu.

Wystawa stanowiła podsumowanie wyniku twórczych relacji jedenastu teamów, w ramach których powstały wielowątkowe prace odzwierciedlające ideę projektu, wpisujące się w sztukę czystą, a zarazem w szeroki wymiar kultury popularnej. Znamienne jest, że sztuki współczesnej nie sposób od niej oddzielić, bowiem artefakty wykonane w różnych mediach: od videoprojektacji, instalacji, rzeźby, tkaniny artystycznej, haftu, ubioru, malarstwa po multimedia dźwiękowe, zdarzenia artystyczne czy performatywne prowadzą również swego rodzaju dialog z bieżącą rzeczywistością. Współczesny świat zewnętrzny bardzo mocno odcisnął swoje piętno na świecie sztuki. Z jednej strony dotkliwe doświadczenia pandemii, z drugiej sąsiedzka wojna i wielka fala migracji. A w tle mnożące się inne ważne tematy geopolityczne, klimatyczne czy energetyczne. Ogólny stan zagrożenia i niepewność przyszłości, znacząco wpływa na zachowania społeczne, które mają swoje odzwierciedlenie w spotkaniach ze sztuką, sposobie jej kreowania, prezentowania i odbioru.

The Dialogic Dimension of Art

Sławomira Chorążyczewska

The interlinks between the interlocutors and the aesthetic experience captured in the idea of the project were inspired by Hans Georg Gadamer's *Das Spiel der Kunst*¹, which indicates that "art is simply a form of communication which takes place between *I and you*. A certain interpretative whole is built up in mutual understanding. This totality is not merely the sum total of its parts, i.e. the contributions of each participant to the conversation, but is a new, self-contained entity. The fact that a totality can only be found collectively means that the existence of the content of aesthetic experience is dependent on the involvement of each party to the dialogue"². Gadamer indicates that dialogism is a "specific case of conversation" for the development of contemporary hermeneutics³. In turn, Paweł Dybel, observes in his text about Gadamer: "I am confident he follows the primacy of the dialogic principle, rejects a pursuit of totality and absolute synthesis, and examines the capacity for establishing a community with others instead of accepting integration as given and obvious"⁴, which comes closer to the philosophy of dialogue. The central concept of Gadamer's aesthetics, which has made his thought on beauty valued and commented on to this day, is certainly the notion of play. He notes that all the most important areas of human activity can be described by means of this concept, "from children's games to war and religious celebration, as indicated by Johan Huizinga in *Homo Ludens*"⁵ through to the way of displaying works of art along with their interpretation. This is the context of perception of reality applied by Louise Walleneit, a German

1 H. Gadamer, *Das Spiel der Kunst*, 1999. In: Hans-Georg Gadamer, *Gesammelte Werke*, vol. 8: Ästhetik und Poetik. I. Kunst als Aussage, Stuttgart: Mohr Siebeck, 86–93.

2 H. Gadamer, *Das Spiel der Kunst*, 90–91.

3 P. Dybel, *Gadamera myśl o sztuce*, Gdańsk: Akademia Sztuk Pięknych, 2014, p. 9.

4 T. Gadacz, *Historia filozofii XX wieku: nurty, vol. 2: Neokantyzm. Filozofia egzystencji. Filozofia dialogu* Kraków: Znak, 2009, p. 507.

5 J. Huizinga, *Homo ludens: zabawa jako źródło kultury*, transl. M. Kurecka, W. Wirpsza (Warszawa: Aletheia, 2007), 15–17.

artist invited by Anna Goebel. The installation *1922–2013* seems a personal game of symbolic objects, toys, and artefacts. They include an inherited, hand-made christening garment and a mass-produced death dress, displayed next to it, an initial of the end of the circle of life. A context united by a luminous tale of transience and war, which combines historical, socially relevant aspects of identity and belonging. Anna Goebel's works stand in stark opposition; fleeting as the wind, organic, even ephemeral traces of time and transience conceal the mystery of the decomposition of organic matter, deliberately unrecognised by the viewer. The artist nearly stops time in an ossified form by leaving traces of her own handprints. Metaphorically, the idea refers to consumerism, but the ambiguous material made of bananas evokes associations that can be compared to the important symbol of independent art which this popular fruit has recently become in Poland.

An expression of empathy and understanding for an absence of understanding, since "the existence of the content of aesthetic experience depends on the involvement of each party in the dialogue"⁶, inspired the *Coincidences* by Elżbieta Cios-Jonas. Of special importance is the latex a diary with fragments of changing reality ripped from newspapers, contrasting ideologically with the work of the artist's guest, Sergiy Petlyuk from Ukraine. The structurally slashed images of the Scanning movie, depicting black and white nameless faces, activate the viewer's imagination and thus evoke the author's painful experiences related to the ongoing war.

"Play is the *spiritus movens* of culture"⁷; it "helps delve into the mystery of human language"⁸.

Thus, it is worth noting the representative contexts included in the interpretations referring to the experiences and values of conversation in the collective works. The project *Dear* by Anna Maria Brandys and Eva Lotte Lisander from Germany brings a story about cherishing true friendship and mutual understanding, without walls and barriers, as addressed by the open-work china installation filled with fleeting, as if fragmentary traces of joint dialogue. In turn, Szymon Szymankiewicz and the Slovak artist Peter Javorik enter into a game with symbols promoting slogans such as tolerance, love, and solidarity and thus retain the ambiguity of the message and reception. The visual medium between the works and their viewer is provided by magic spectacles that focus, as if through a lens, the desired message offered by the shifting ideograms. When we treat an art work as a symbol, following Gadamer we admit that "it is a medium through which the one who interprets experiences a meaning, a content, and can recognise it. Recognition is invariably a rediscovery, an awareness that the unfamiliar is in fact part of the world I know. To recognise is to retrieve a certain stability from the chaos of changeability"⁹.

Changeability and transience can be found in the projection *Dislocation* by Katarzyna Podgórska-Glonti. Metaphorically taking us to the Louvre, a symbol of the permanence of art in its history, the artist draws attention to a fragment of the image of a marble floor. Static feet are the fixed point around which steps are measured as if by a timepiece; these are ever new people who venture into the unknown and therefore we might assume that a symbolic encounter has taken place between I and the

6 H. Gadamer, *Das Spiel der Kunst*, 90–91.

7 Gadamer, *Aktualność piękna*, 29.

8 Gadamer, *Prawda i metoda*, 728.

9 Gadamer, *Aktualność piękna*, 15.

unknown – “being for one another”¹⁰. The unique characteristics of the above relation can be safely compared to Buber’s¹¹ philosophy of encounter. A similar relationship accompanies Georgian artist Guram Tsibakhashvili’s contribution. The textographies displayed on thirteen frames are united by a contemporary redefinition of selected words and photographs with smudged red marks, as it were, corrected by the author to be a sign and its contextual layer. In the words of the author: “How can one think of simple things that one empirically learns growing up and then never returns to, never realises, and never wonders”¹². As words go by, transformed, it is essential “not only to grasp things in their concreteness, but also to place them in an open and panoramic perspective”¹³.

A selected semantic layer of words is presented by Sławomir Brzoska in his *Hermetic Books*. Here, the apparent columns of text, penetrating the myriad layers of thread in a triptych of the eloquent colours of the flag: white, red and blue, seemingly suggest a context of perception, but the author precludes the reading of hidden meanings. Sometimes, the artist leaves scraps of words or letters, like peepholes, giving meaning to the visible and ambiguous. Invited to join the dialogue, Ute Lindner from Germany introduces the viewer to the interdisciplinary dimension of interpretation in her installation *Nature Girl*. Against the background of the *Lebensreform* movement, she entwines the themes of personal life with nature, art, and the role of dance, thus creating a separate choreographic story of intergenerational persistence and passing. The video image of the artist’s dancing, teenage daughter in a dress (displayed on the show along with the author’s outfit), connects all the themes with the film music, the large-format fabric and its title, *The Circle of Life*. The installation’s overall perception highlights the telling links to feminism and the shared history of women. Through the hand-stitching of her dresses, the artist inscribes herself in the legacy of women’s protest and activism.

Dialogue helps to cross borders and to understand that another world or other people and other cultures exists. It helps one open up to other truths about the world. A dialogue following the above assumptions by Piotr C. Kowalski and Yuriy Koval from Ukraine resulted in works that respond to the current events. Piotr C. Kowalski’s *Written Painting* makes use of some urban space, where he installs a number of white canvases and encourages passers-by to contribute a painterly gesture, written or expressive, to unleash free words and unformatted thoughts. This gives rise to a series of paintings inscribed with the raw the polyphony of the street, becomes a kind of artistic manifesto against the war. In protest at the stoppage of the world he knew before the war, Yuriy Koval metaphorically returns to his school exercise by painting ever new still-life negatives, which disguise their meaning in the very name of *Still Life* as an eloquent reference to suffering and death. This powerlessness emanating from the very centre of events, emotionally expressed by Koval and documented in Kowalski’s paintings, constitute the unanimous voice of the project’s participants, reinforcing the sense of dialogue and mutual understanding in protest: no war.

10 B. Milerski, “Pedagogika dialogu. Filozoficzne inspiracje i perspektywy”, *Paedagogia Christiana* 1/21, 2008, p. 38.

11 Buber M. (1992), *Ja i Ty. Wybór pism filozoficznych*, Instytut Wydawniczy PAX, Warszawa, 1992, EAN: 8321111610.

12 G. Tsibakhashvili *Definitions -1997- 2010*, commentary to the work *Definitions*, the show *Conversations*, 2022.

13 J. Baudrillard, *Słowa klucze*, transl. S. Królak, Wydawnictwo Siel Warszawa, 2008.

Common to all the highlighted themes is a firm anchoring in art history and an emotional bond founded on shared values. Equally important is the question of the position of women in culture and in everyday life. The interpretation of Józef Chelmoński’s painting *Indian Summer* was the core inspiration for the creative dialogue between Anna Tyczyńska and Hanna Shumska from Ukraine. A figurine of a barefooted reclining woman in a miniature scale refers directly to the *alter ego* of its author from Poland; the outstretched hand points to the metaphorical threads of *Indian Summer* made of rifle shells. The installation in space leads us to the Ukrainian artist’s animation *Dangerous Summer*, described by Anna Tyczyńska as follows: “The grey-blue, angry sky is filled with garlands of projectiles, like dewdrops trapped in spider webs. (...) Borderlands. The borderlands of Poland and Ukraine”¹⁴.

Even what is most ephemeral and unique, if it appears as an aesthetic experience or is treated as such, should be considered in terms of identity, which means that it constitutes a self-contained whole, a sense that we can try to understand. This sense, however, seeks to bring someone else into play. In the series *Archaeology From My Drawer*, Joanna Imielska invites an artist from the Czech Republic to engage in such a discourse. Dáša Lasotová, in her objects from the series *Memories of Things*, encloses artefacts that are important to her in jars, thus stopping the time of the past, fragrances, prioritising memory and the identity of objects; she arrests their traces like old masters’ paintings are enclosed within a frame. A joint narrative of contexts unites Joanna Imielska’s series of works. The artist employs the techniques of collage, prollage, rollage, layerage, and chiasmage first described by Jiří Kolář in his book *Dictionary of Methods*¹⁵. As the artist herself observes: “I extracted from the chaos of found objects the notebooks from 1952-53 containing notes from Jan K.’s student days. I left my mark on these found traces; I am creating a present for those who will come after me (...) I want to create my own story about the people and places close to me”¹⁶. The artists’ works alert us to how many means of expression are still at our disposal and demonstrate that fascinating worlds are at the threshold of our imagination. All they need is to be discovered by moving beyond the increasingly imposing system built of pixels in virtual space.

Dialogue means opening up to the shared values, but it also primarily impacts our senses, the sense of hearing included. “Anyone who has experienced the terrifying siren of an ambulance in the middle of the night, knows the power of sound and its superiority over imagination”¹⁷. The intensity of the noise, the rhythm, and the timing of the repetition of the image seem a warning, a state of anxiety and threat that accompanies the multi-channel audio-video ephemeral installation *Flogging* by Sławomir Sobczak. The metaphor of corporal punishment invoked in the title poses questions about contemporary meaning. Similar contexts are explored by Mykhaylo Barabash, a partner in dialogue, in his interactive installation *St. Sebastian*. The symbol of the arrow which inflicts multiple wounds on the body in the four stills of the image: trunk/body, head/portrait, hands, and legs, acquires novel, contemporary significance. As the author observes: “The installation highlights loose limits of tolerating violence in the society, depending on one’s own interests and desires. Sometimes, for the sake of

14 A. Tyczyńska, commentary on *Indian Summer*, the show *Conversations*, Poznań 2022.

15 J. Kolář, *Slovník metod. Okřídlený osel*, Gallery, 1999.

16 J. Imielska, commentary on *The Notes of Jan K.*, the show *Conversations*, Poznań 2022.

17 J. Pallasmaa, *Oczy skóry. Architektura i Zmysły*, transl. M Choptiany, Instytut Architektury, Kraków 2012, p. 62.

fun, we fail to notice the most important thing and the sensitive aspects are replaced by a drive for simple action...¹⁸. The semantic reinterpretation takes place at the level of contemporary references to violence, indifference, and intolerance.

The last of the dialogues presented has an important connection to the circumstances that were central to the idea of the project. Rufina Bazlova, an artist from Belarus, invited me to her project displayed at the exhibition, *Framed in Belarus*. She proposed to make David Mastsitski's portrait as a fragment of a larger whole. By her admission, this was to offer "each and every one a chance to speak out against injustice through solidarity and a collective creative process. The aim was to tell the story of each illegally convicted political prisoner and create their portraits using the traditional Belarusian cross-stitch embroidery technique and their transformation through a high-tech online *swiper* application"¹⁹. The long and meditative experience can be likened to contemporary "picture writing". It inspired the work titled *Compass Rose*. The common denominator in this dialogue is the embroidery technique, but the contrast in form and mobility of the carousel is fraught with doubts and questions: to what extent can this be my private or personal story, in which *I* would like to see a record of a general history? Besides, the actual is as real as what is remembered and what is unreal. "I have chosen fascinating worlds of imagination. The skirt *dances* with images of memory expressed in charade-like signs; it places my Self as an insignificant episode amidst the wind of history. It does not form a single story but rather is a game, a journey with many transfers, with a metaphor in the background, where the clouds are red and cannot be buried in the garden"²⁰. Without a doubt, colour symbolism is the common feature of this dialogue. "Red in all cultures has been associated with the concept of life forces, fire, blood, war, passion, and fertility. It is a colour as much *earthly* as blue is *transcendental*"²¹.

The event was supplemented in a significant way by the performance *White But Not White*, by artist from Belarus Volha Maslouskaya. By her admission, this "art event involves personal limits, tolerance and what is acceptable by different people. It addresses mutual impact and possible traumatising"²². The artist's symbolic gesture of spilling water from a basin and washing the floor with her own dress which later, dirty and wet, she would put on, carries multiple meanings. One is a ritual ablution connected with the mikveh (a collection of waters in Judaism, a symbol of change). Water can be referred to as the fountain of life; to become clean again, a ritual ablution must be performed. With this kind of cleansing it takes on an even greater symbolic dimension. The performance as an interactive event presented during the inauguration of the show, puts a full stop, so to speak, and becomes one of the important themes of the entire project, whose multifaceted nature remains open to associations and ever new interpretations.

To sum up the event, it is worth noting the unique role of women in art. It should be mentioned that the installations by German artists Louise Walleneit and Ute Lindner, the embroideries of Rufina Bazlova from Belarus and of the other women-artists involved in the project contribute to their shared history. Historically, monotonous hand embroidery and sewing, including the

18 M. Barabash commentary on *St. Sebastian*, the show *Conversations*, Poznań 2022.

19 *Framed in Belarus* [in:] online <https://framedinbelarus.net/> [access: 10.05.2023].

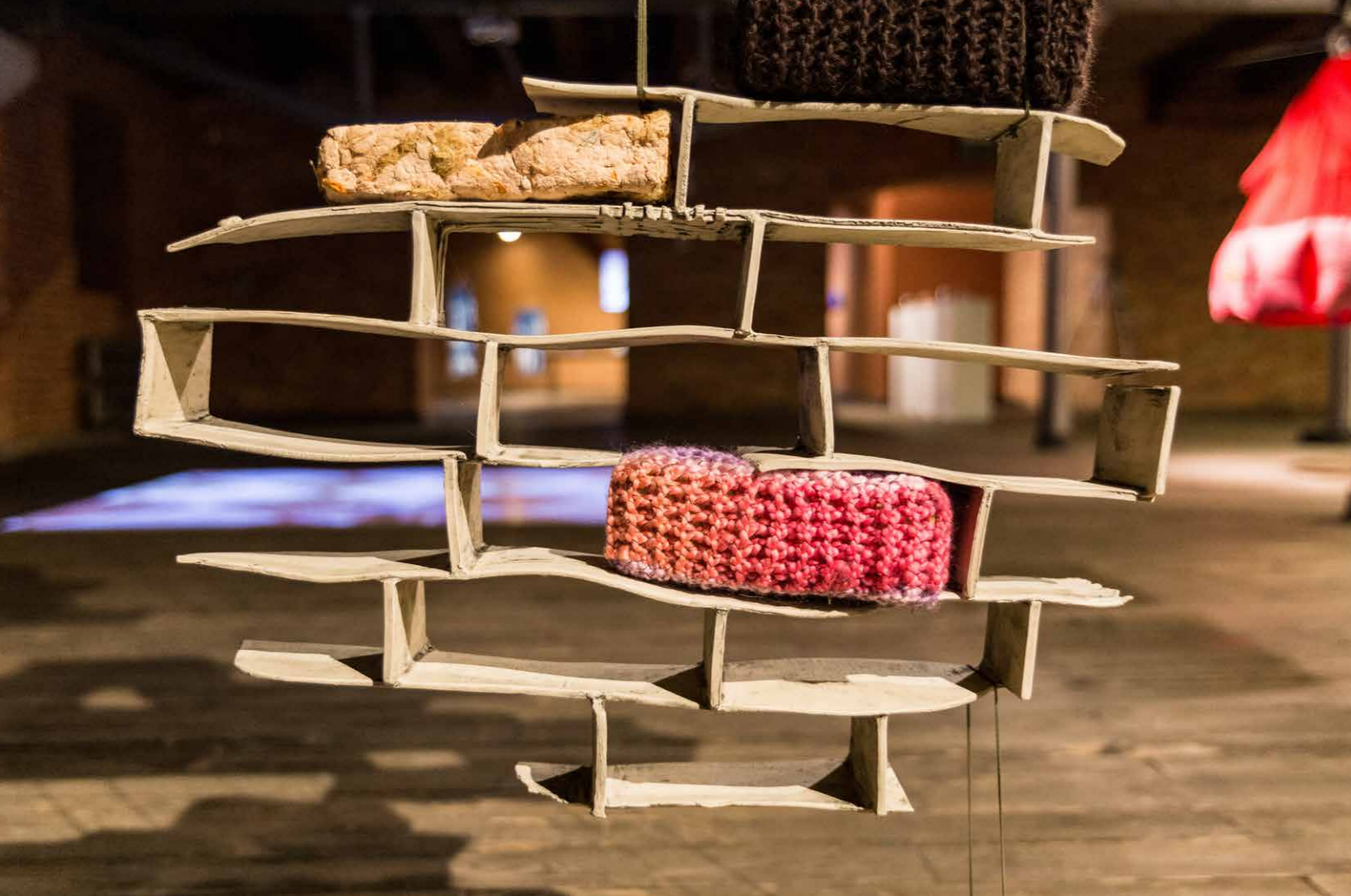
20 S. Chorążyczewska, commentary on the *Compass Rose*, the show *Conversations*, Poznań 2022.

21 M. Wlezień, *Symbolika kolorów*, Muzeum Narodowe w Krakowie, <https://mnk.pl/aktualnosci/symbolika-kolorow-czerwien.htm> [access: 29.05.2023].

22 V. Maslouskaya, commentary on the *White, But Not White*, the show *Conversations*, Poznań 2022.

use of dress forms as a symbol, are part of the legacy of women's protest and activism. It was not until the 1970s that embroidery and knitting became a key element of feminism as a true art. Today, textiles continue to be a form of communication and a way of opposing the ideals of consumerism.

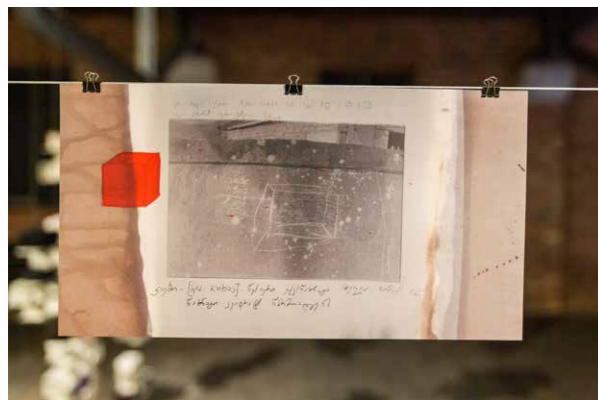
The exhibition summarised the creative relationships of the eleven teams which produced multifaceted works reflecting the idea of the project; they are part of pure art and at the same time part of the broad dimension of popular culture. It is significant that contemporary art cannot be separated from it, as artefacts made in various media: from video projections, installations, sculpture, textile art, embroidery, clothing, painting, through to sound multimedia, artistic or performative events also engage in a kind of dialogue with contemporary reality. The modern outside world has left its mark very strongly on the art world. On the one hand, the acute experience of a pandemic, on the other the war fought next door and a great wave of migration. Additionally, in the background there are other major geopolitical, climate, and energy issues. The general state of threat and uncertainty of the future, significantly influences social behaviour, which is reflected in encounters with art, the way it is produced, presented, and perceived.

Anna Maria Brandys; Eva Lotte Lisander, *Dear*, 2022, ceramika, nić, drobne przedmioty
Anna Maria Brandys; Eva Lotte Lisander, *Dear*, 2022, ceramics, thread, small items

Katarzyna Podgórska-Glonti, *Delokacje*,
projekcja, film, elementy szklane
Katarzyna Podgórska-Glonti, *Relocations*,
projection, film, glass elements

Guram Tsibakhashvili, *Definicje*, 1997–2010,
fotografie, rysunki, tekst na papierze fotograficznym
Guram Tsibakhashvili, *Definitions*, 1997–2010,
photographs, drawings, text on paperphotographic

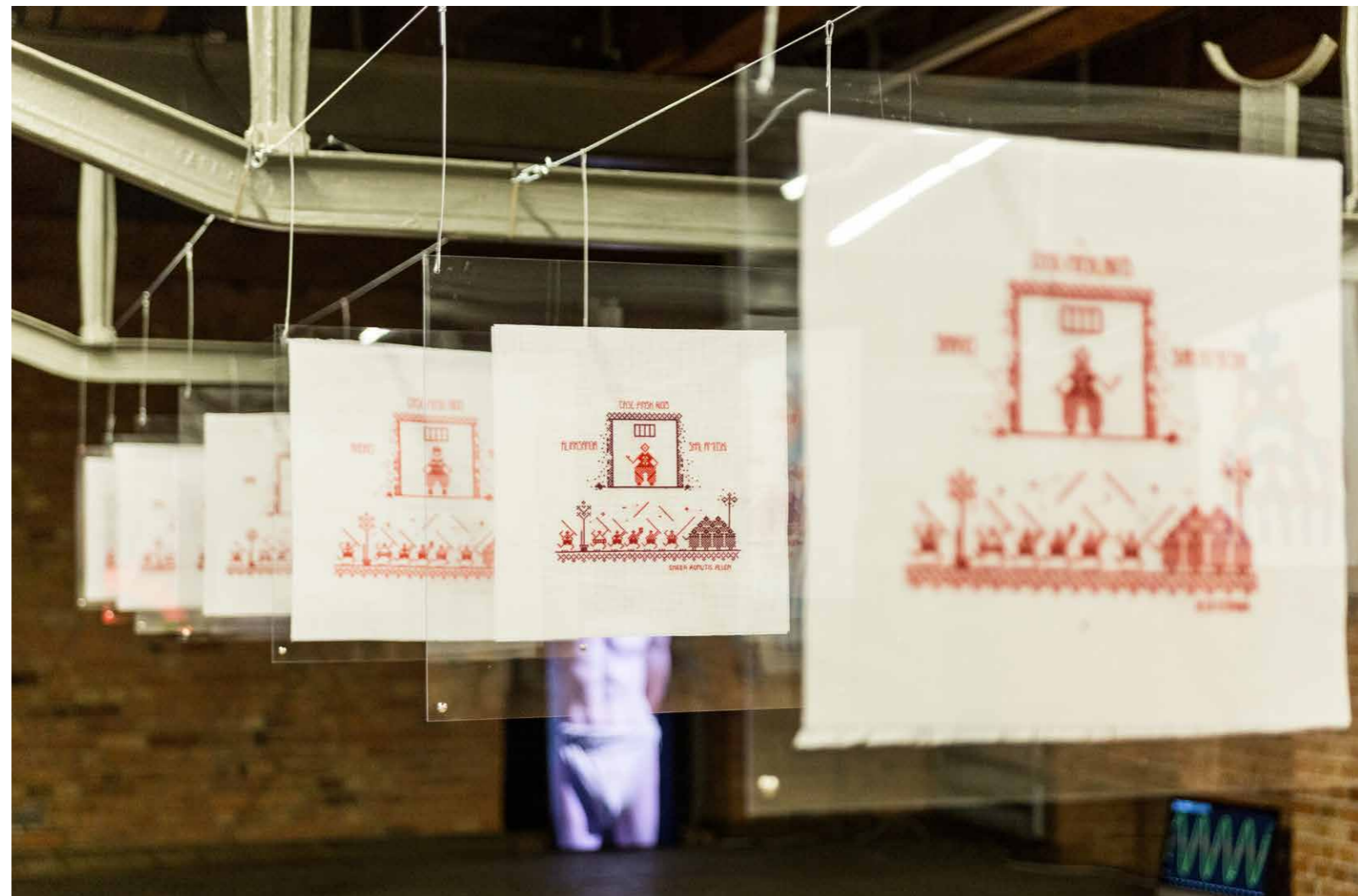
Sławomira Chorażyczewska, *Róża Wiatrów*,
2022, tkanina, haft cyfrowy i ręczny
Sławomira Chorażyczewska, *Wind Rose*,
2022, fabric, digital and manual embroidery

Sławomira Chorążyczewska, *Róża Wiatrów*,
2022, tkanina, haft cyfrowy i ręczny
Sławomira Chorążyczewska, *Wind Rose*,
2022, fabric, digital and manual embroidery

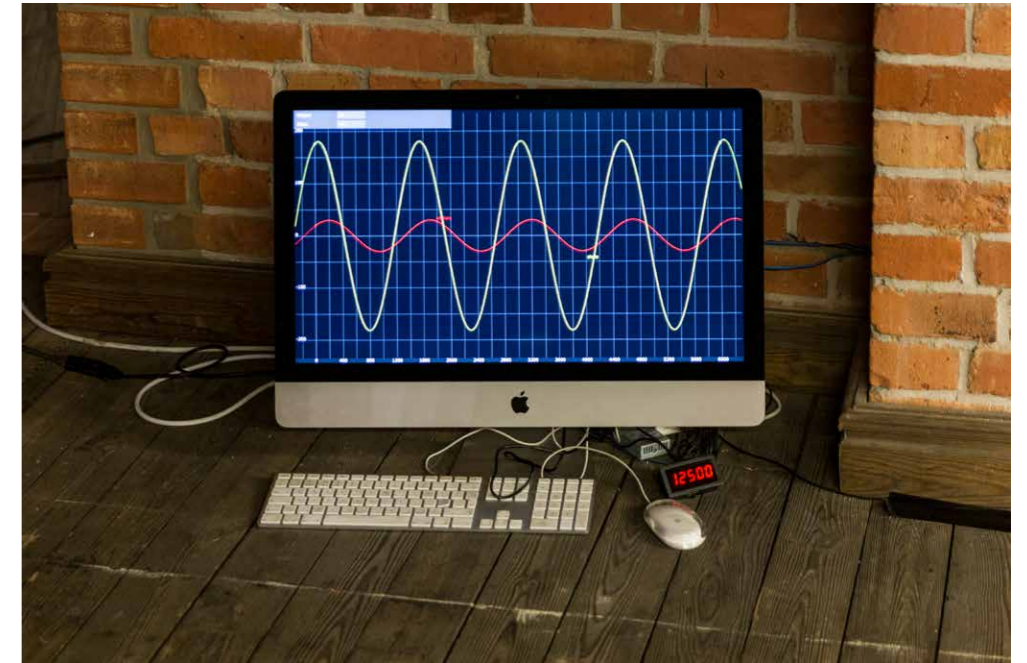
Rufina Bazlova, *Oprawiony na Białorusi*,
2022, haft krzyżkowy
Rufina Bazlova, *Framed in Belarus*,
2022, cross-stitch

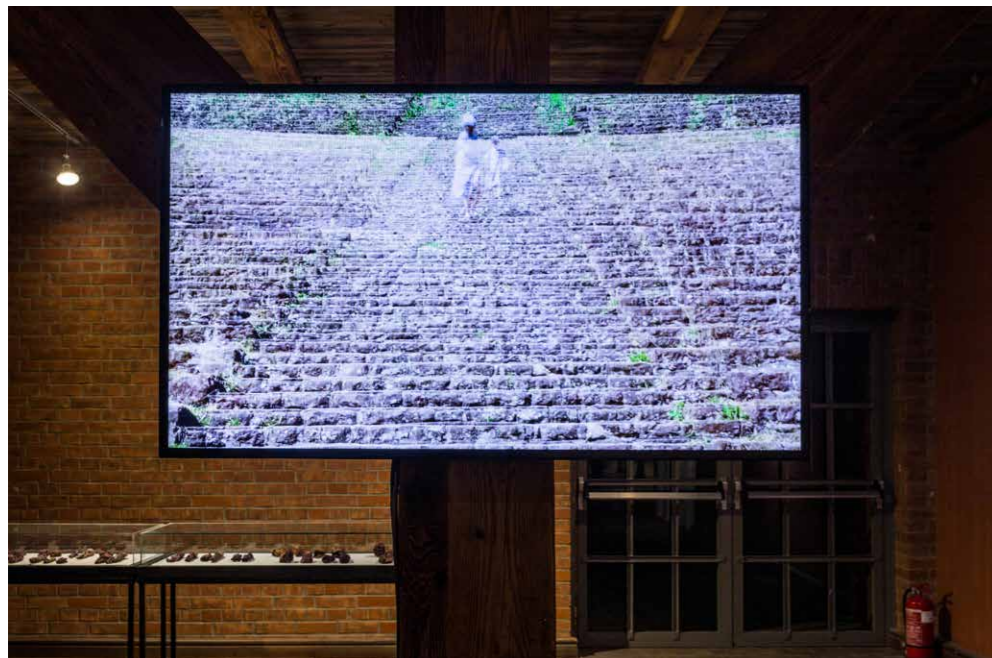

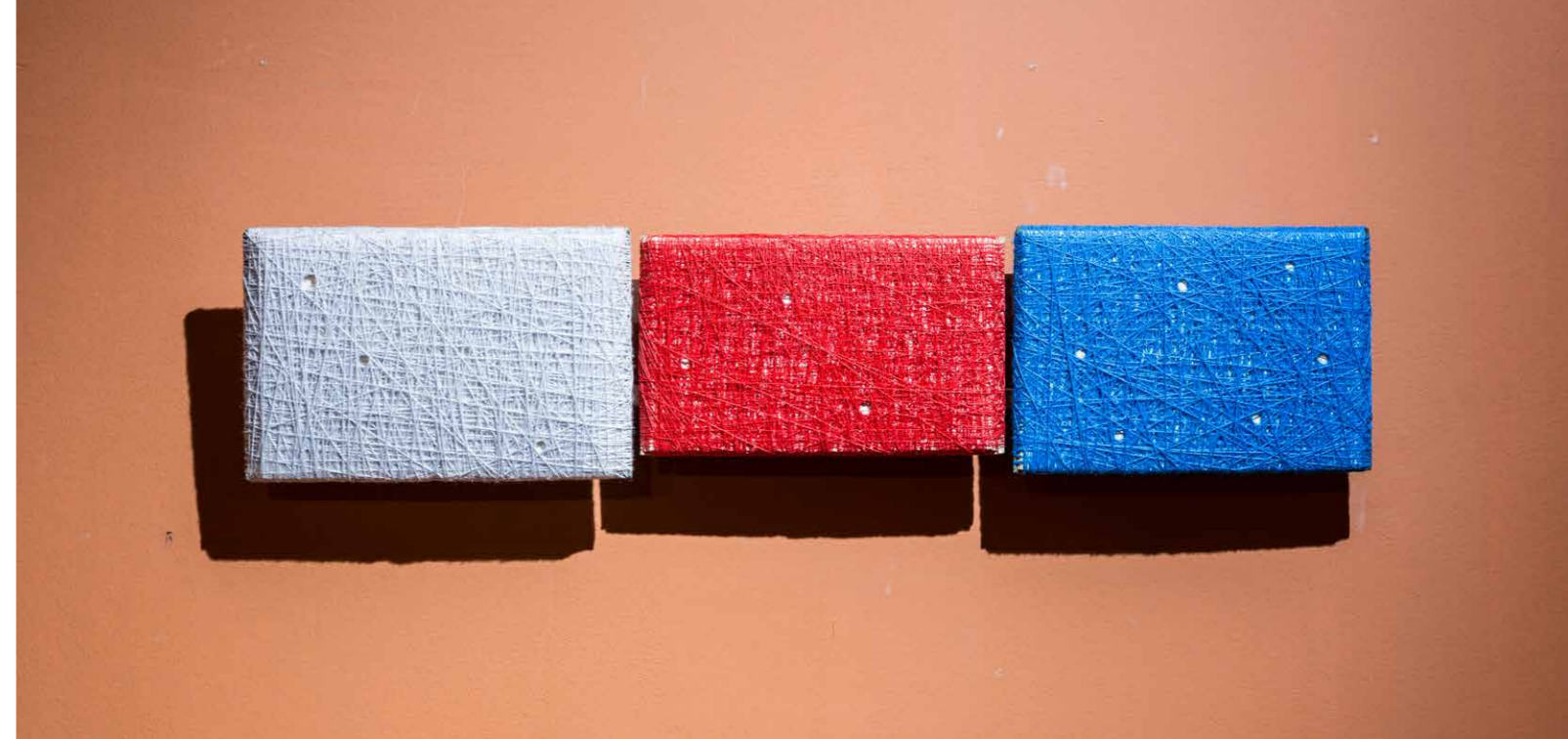
Sławomir Sobczak, *Chłosta*; Mykhaylo Barabash, *Święty Sebastian*,
2022, instalacje interaktywne, wideo

Sławomir Sobczak, *Flogging*; Mykhaylo Barabash, *Saint Sebastian*,
2022, interactive installations, video

Ute Lindner, *Najwspanialszą rzeczą, jakiej kiedykolwiek się nauczysz, jest po prostu kochać i być kochanym w zamian*, instalacja: kurtyna, dwie sukienki, wideo
 Ute Lindner, *The greatest thing you'll ever learn is just to love and be loved in return*, installation: curtain work, two dresses, video

Sławomir Brzoska, *Księgi hermetyczne*, 2020/22, technika własna: książki, wełna, sznurek
 Sławomir Brzoska, *The Hermetic Books*, 2020/22, own technique: books, wool, string

Anna Goebel, *Wokół codzienności*,
 obiekty, skórki owoców i warzyw
 Anna Goebel, *Around everyday life*,
 objects, fruit and vegetable peels

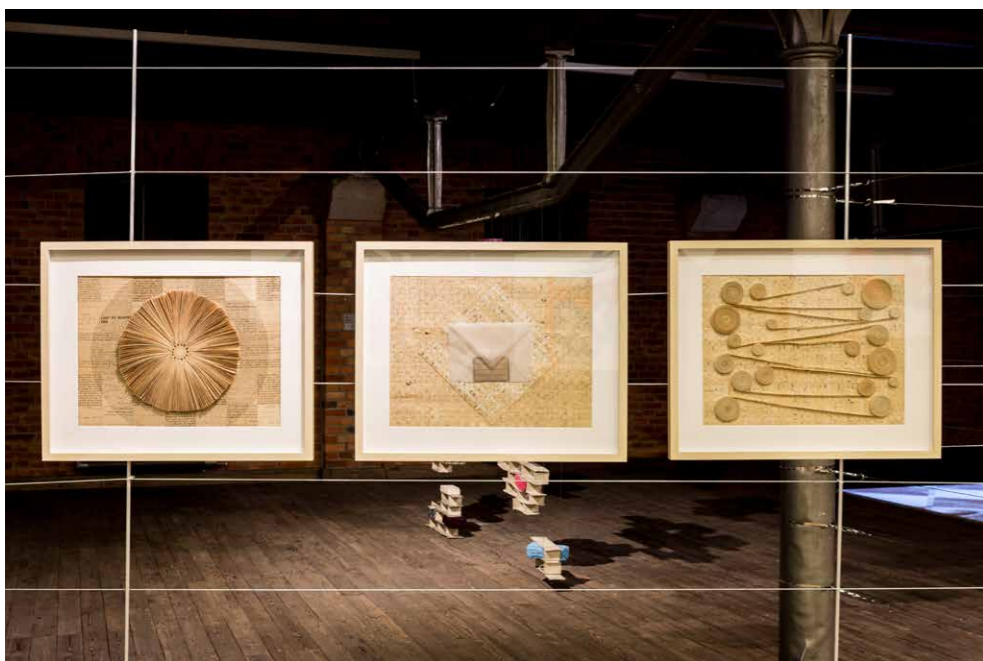
Louise Walleneit, *1922–2013*,
 instalacja mieszana
 Louise Walleneit, *1922–2013*,
 mixed media installation

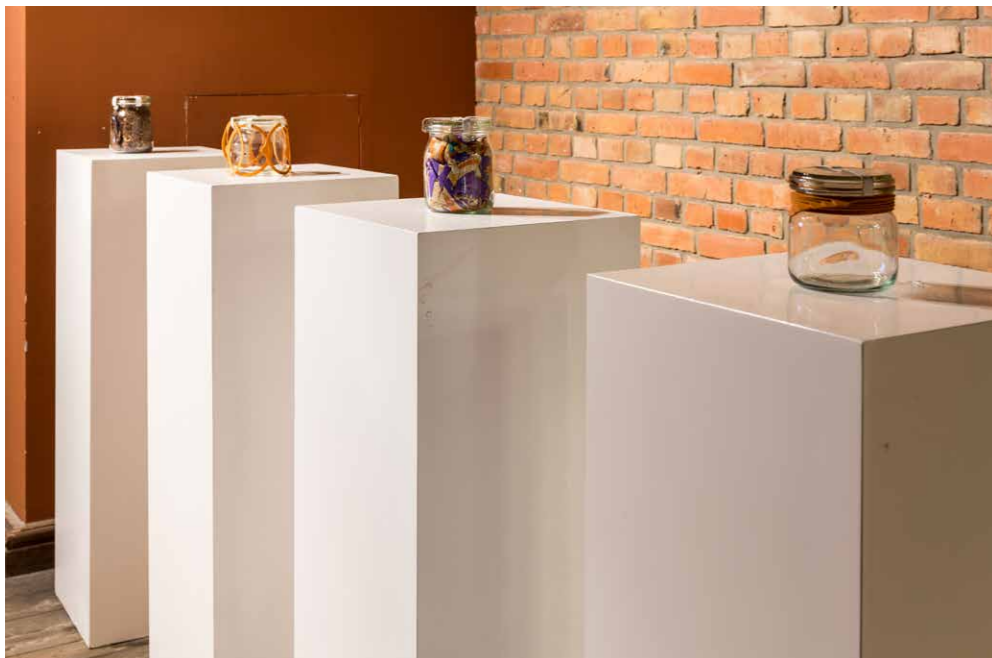

Louise Walleneit, 1922–2013, instalacja mieszana
Louise Walleneit, 1922–2013, mixed media installation

Joanna Imielska,
Zapiski Jana K., Naprawa duszy z cyklu Archeologia z mojej szuflady,
 2019/20, kolaż, papier
 Joanna Imielska,
Notes of Jan K., Repair of the Soul from the series Archaeology from My Drawer,
 2019/20, collage, paper

Dáša Lasotová, *Przedmiotowe wspomnienia*, 2018, 2019, assemblaż, obiekt; *Śposród dostarczonej poczty*, 2022; *XX wiek na Śląsku*, 2019, kolaż
 Dáša Lasotová, *Subject memories*, 2018, 2019, assemblage, objects; *From delivered mail*, 2022; *20th century in Silesia*, 2019, collage

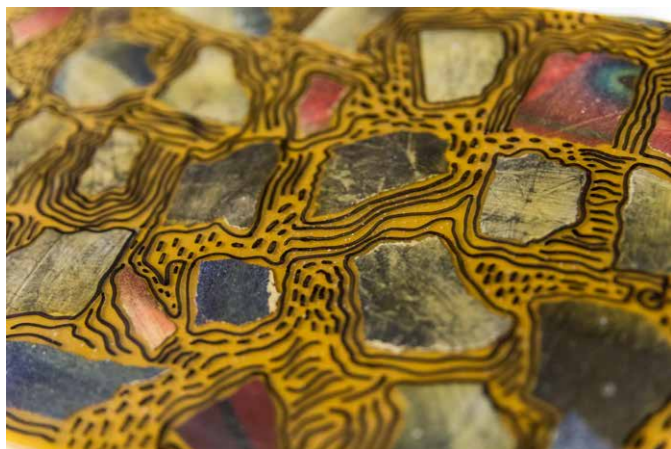

Sergiy Petlyuk,
*Skanowanie przestrzeni
nieokreślonej*, instalacja wideo
Sergiy Petlyuk, *Scanning Uncertain
Space*, video installation

Elżbieta Cios, *Koincydencje*,
2022, technika własna: papier,
lateks, tkanina introligatorska
Elżbieta Cios, *Koincydencje*,
2022, own technique: paper,
latex, fabric bookbinding

Elżbieta Cios, *Koincydencje*, 2022, technika własna: papier, lateks, tkanina introligatorska

Elżbieta Cios, *Coincydencje*, 2022, own technique: paper, latex, fabric bookbinding

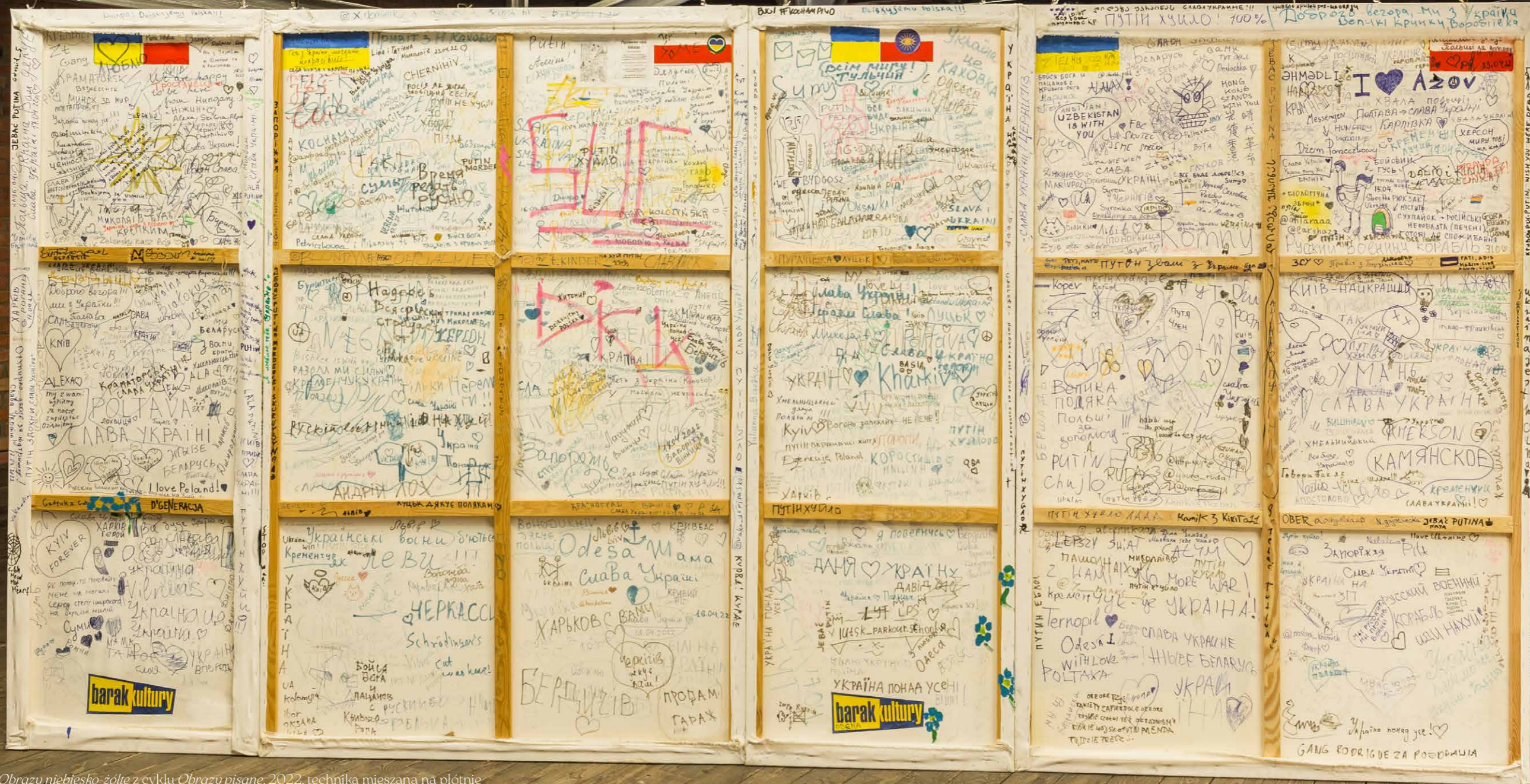

Yura Koval, *Nature Morte*, 2022, olej na płótnie
Yura Koval, *Nature Morte*, 2022, oil on canvas

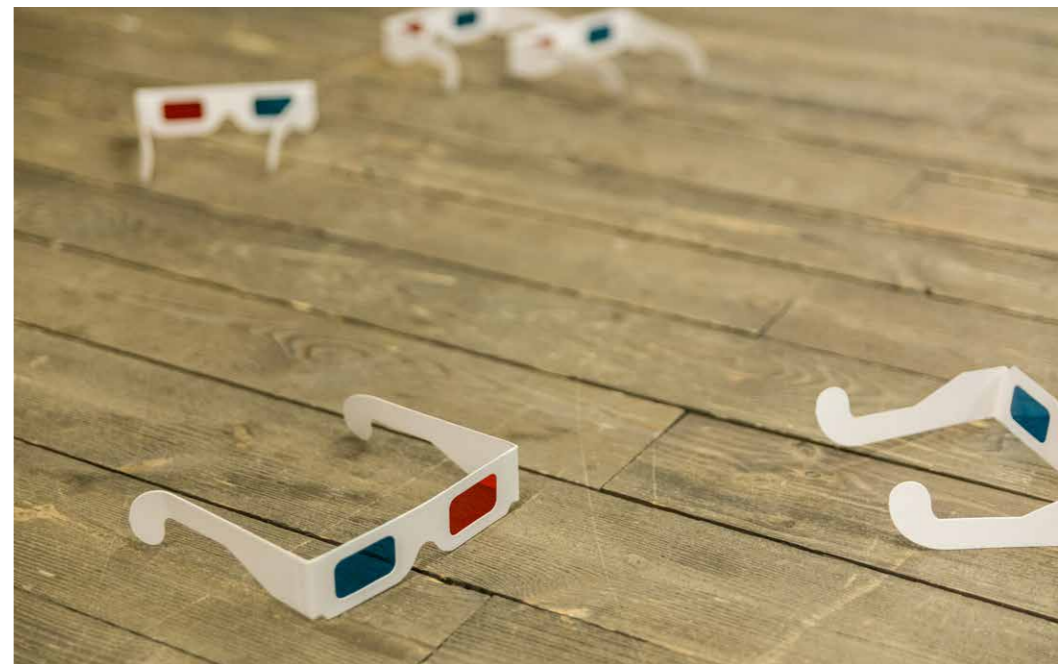
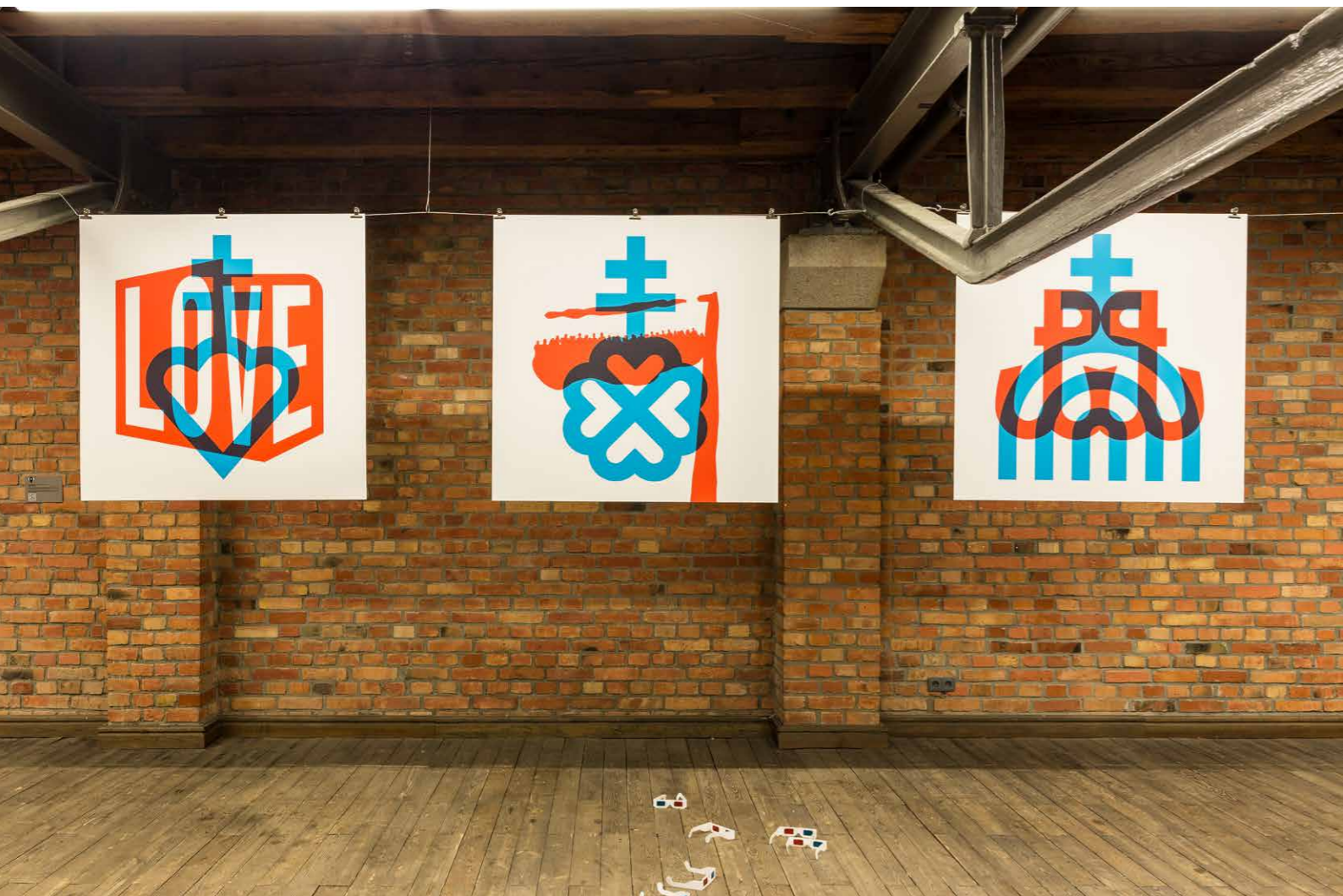
Piotr C. Kowalski,
Obrazy niebiesko-żółte
z cyklu *Obrazy pisane*, 2022,
technika mieszana na płótnie
Piotr C. Kowalski,
Blue and yellow paintings
from the series *Written Images*, 2022,
technique mixed media on canvas

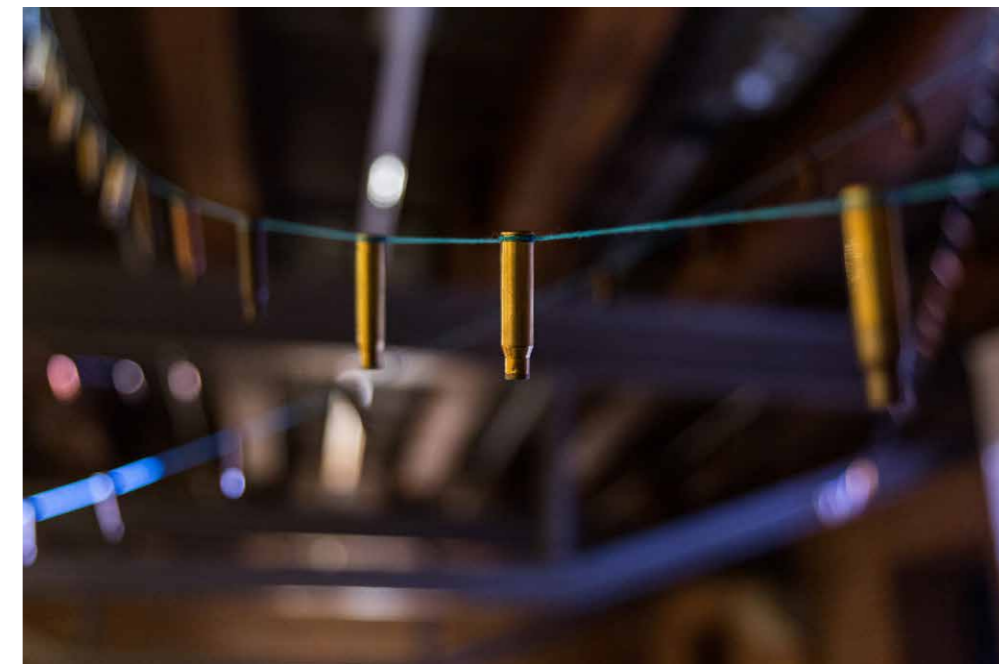
Piotr C. Kowalski, *Obrazy niebiesko-żółte* z cyklu *Obrazy pisane*, 2022, technika mieszana na płótnie
Piotr C. Kowalski, *Blue and yellow paintings* from the series *Written Images*, 2022, technique mixed media on canvas

Szymon Szymankiewicz; Peter Javorik, *Paralaksa. Miłość, solidarność, tolerancja*,
druk na sztywnym podłożu: pcv, pianka, okulary 3d
Szymon Szymankiewicz; Peter Javorik, Parallax. Love, solidarity, tolerance,
printing on a rigid base: PVC, foam, 3D glasses

Hanna Szumska,
Niebezpieczne lato,
2022, film animowany
Hanna Szumska,
Dangerous Summer,
2022, animated film

Anna Tyczyńska, *Babie lato*, 2022, instalacja: stół,
rzeźba z plasteliny, nitki, łuski
karabinowe
Anna Tyczyńska, *Indian summer*, 2022, installation:
table, plasticine sculpture,
threads, scales rifle

Przeplatające się opowieści – o wystawie *Konwersacje – wielka podróż przez wiele granic, języków i kultur*

Justyna Ryczek

Ostatnio świat zewnętrzny bardzo mocno odcisnął swoje piętno na świecie sztuki – zarówno na możliwościach organizacyjnych, jak i na poruszanych tematach. Pandemiczne chwilowe zatrzymanie świata, doświadczenia sąsiedzkiej wojny, wielka fala migracji, konsekwencje zmian klimatycznych, wzrost cen energii, to wszystko znacząco wpływa na wszelkie nasze zachowania. W tak trudnych i niepewnych czasach, warto podkreślić możliwości spotkania, które oferuje sztuka. Jednym z nich była wystawa, odwołująca się do wspólnych doświadczeń i wartości rozmowy.

Konwersacje – wielka podróż przez wiele granic, języków i kultur to projekt Sławomiry Chorażyczewskiej, która odważyła się na bardzo ciekawy krok. Zaprosiła jedenaście osób z Polski i poprosiła je o samodzielne wybranie artystki czy artysty z innego, sąsiedniego państwa. Dzięki temu na ekspozycji były osoby z Białorusi, Czech, Gruzji, Niemiec, Słowacji i Ukrainy. Często są to zaprzyjaźnione osoby. W efekcie powstała wielowątkowa rozmowa o historii, o naszych relacjach, o tradycji sztuki i o współczesnym świecie. I tak jak to bywa w rozmowach, prowadzone były one na wiele sposobów.

Jedne toczą się w zgodnych dialogach i porozumieniu, a efektem jest wspólna praca. Projekt *Dear Anny* Marii Brandys i Evy Lotte Lisander w tytule nawiązuje do listów, które artystki wysyłały do siebie przez lata i dotyczy przyjaźni oraz konieczności pielęgnowania jej w codziennych chwilach. Wspólną pracę zaproponowali również Szymon Szymankiewicz i słowacki artysta Peter Javorik – swoje projekty, odpowiadające na hasła przywołane przez kuratorkę: tolerancja, miłość i solidarność, nałożyli na jedną podstawę. Powstał dwukolorowy przekaz, w którym dopiero w odpowiednich kolorystycznie okularach, widzimy pracę poszczególnego twórcy.

Czasami w rozmowie podejmuje się jeden wspólny temat i zauważa podobieństwo w jego artystycznym analizowaniu. Joanna Imielska w cyklu *Archeologia z mojej szuflady* tworzy kontemplacyjne rysunki *Zapiski Jana K.*, wykorzystując zeszyty znalezione w jej rodzinnym domu. Zaproszona przez nią czeska artystka Dáša Lasotová pokazuje obiekty z serii *Wspomnienia rzeczy*, to między innymi fragmenty korespondencji oraz „zawekowane” codzienne przedmioty, należące do jej rodziny. Obie realizacje to obrazy pamięci - wielowątkowe, wielowarstwowe i otwarte na dopełniania, jak sama pamięć.

Często rozmowa to dwie wędrujące obok siebie wypowiedzi, bez sztucznego porozumienia czy usilnej próby poszukiwania wspólnoty, ale w zgodnym stanie zrozumienia siebie w swoich odmiernościach. Akceptacja różnic, otwarcie na drugą osobę i empatia została przekazana w pracy *Koincydencje* Elżbiety Cios-Jonas, która zaprosiła do udziału ukraińskiego artystę Sergiya Petlyuka.

Osadzenie w kulturze

Wielość i złożoność tematów oraz różnorodność medialna to charakterystyczne cechy opisywanej wystawy. Jednakże w większości prac odnajdziemy różnorakie nawiązania do kultury i tradycji, w tym do historii sztuki.

Anna Tyczyńska swoiście interpretuje *Babie lato* Józefa Chełmońskiego - tytułowe nitki zostały wykonane z lusek karabinowych i rozwieszono je nad figurką leżącej kobiety. Instalacja stanowi ramę, w której oglądamy animację *Dangerous summer* ukraińskiej artystki Hanny Shumskiej. Na ekranie widzimy przemarsze wojsk, dokonywane napaści i kobietę wypędzającą/wymiatającą atakujących. Obie realizacje zadają pytanie o miejsce kobiet w kulturze i w życiu codziennym, również w trudnych realiach wojny.

Mykhaylo Barabash w pracy *św. Sebastian* przywołuje postać tak licznie przedstawianą w historii sztuki. Interaktywna instalacja, w której decydujemy się przebić strzałą ciało świętego, jest zaopatrzona w licznik rejestrujący przemocowe ruchy odwiedzających. Jako odbiorcy zastanawiamy się czy to tylko nic nieznaczący gest, wejście w grę zaproponowaną przez artystę, czy pytanie o naszą odpowiedzialność podjęcia albo zaniechania działania. Czy ma znaczenie, że święty kościoła katolickiego i prawosławnego jest patronem w czasie epidemii, a współcześnie jego wizerunek łączy się z ruchem LGBT+? Czy w swoich interpretacjach powinnam podążać za tym wskazówkami?

Katarzyna Podgórska-Glonti zabiera nas do Luwru, pokazując jedynie podłogę, na której nieruchome stopy stanowią kontrpunkt do nieustannie poruszających się osób. Możemy *Dyslokacje* odczytać jako refleksję o szybkim i nieuważnym odbiorze sztuki, ale mogę spojrzeć szerzej w duchu migracyjnych zmian zachodzących w otaczającym nas świecie.

Przedmiotem powiązany z naszą kulturą jest z pewnością książka. Do niej sięga Sławomir Brzoska w *Księgach hermetycznych*. Jego zasłonięta, czy jak mówi sam artysta „zmunifikowana”, książka uniemożliwia odczytanie tekstu. Pojedyncze odsłonięte litery czy słowa budzą ciekawość i wywołują niepokój – kim jesteśmy, jak siebie stanowimy. Przypominamy sobie tyle razy przywoływane słowa Italo Calvino, że składamy się z przeczytanych tekstów, odbytych rozmów, napotkanych ludzi.

Muzyka i taniec również stanowią ważny element kultury, wykorzystuje je zaproszona przez Brzoskę Ute Lindner w instalacji *Nature girl*. Tu wszystko jest symboliczne. Napisy i obrazy na rozwieszanej tkaninie, niebieskie suknie i tańcząca dziewczynka.

Niemiecka artystka przywołuje historię ruchu reformatorskiego (Lebensreform) łączącego życie z naturą i sztuką, podkreśla rolę tańca i wpływ awangardowego ekologicznego myślenia. Całość to swoiste koło życia, w które autorka włącza swoją rodzinę, dwie wiszące sukienki są ubraniami jej i córki, która jest tą dziewczynką tańczącą na schodach.

Koło życia zauważam również u innej niemieckiej artystki Louise Walleneit. *1922 – 2013* wskazuje na upływ czasu, zobrazowany zestawieniem dwóch ubrań: oryginalnej sukienki do chrztu z początku XX wieku oraz „sieciowej” koszuli z początku XXI wieku. Na wiszące ubrania rzucane są kręcące się cienie przedmiotów – lekko oniryczne i nieostre, jak zacierające się wspomnienia.

Bardzo ciekawym połączeniem tradycyjnych technik z aktualnością komunikatu i zwróceniem uwagi na sprawy społeczno-polityczne jest zbiór haftów Rufiny Bazlovej i Stitchit and Collective - *Framed in Belarus*. Chcą one stworzyć haftowane, każdy przez inną osobę, portrety więźniów politycznych z Białorusi. Technika, stereotypowo kojarzona z aktywnością kobiecą, staje się narzędziem walki i sposobem pamiętania o osobach niewygodnych dla białoruskiego reżimu. Jeden z portretów wykonała Sławomira Chorażyczewska, która zaprosiła białoruską artystkę do udziału w wystawie, i sama także w swojej pracy wykorzystuje haft, zarówno ręczny, jak i cyfrowy. *Róża wiatrów* zespała znaki, wrażenia i nastroje, a to, co rzeczywiste jest tak samo realne, jak to, co zapamiętane i to, co fikcyjne. Patrząc na wirującą spódnicę zauważamy ikonki ze świata kultury popularnej i znajome widoki z przeszłości. Mamy poczucie bliskości i osadzenia, zastanawiając się na ile to prywatna opowieść, w której chcemy widzieć zapis ogólnej historii.

Działania artystyczne mogą stanowić ucieczkę od świata rzeczywistego, ale często są reakcją na dziejące się wydarzenia. Tak jest w przypadku prac, wydawałoby się bardzo odmiennych, Piotra C. Kowalskiego i Yurii Kovala. Patrząc na zaprezentowane obrazy widzimy negatywy martwej natury a naprzeciwko bardzo mocno zamalowane i zapisane płótna. Gdy jednak zapoznamy się ze słowami ukraińskiego artysty i zastanowimy się nad tym połączeniem odkryjemy, że to dwa komentarze do dziejącej się w Ukrainie wojny. Jeden to reakcja artysty stamtąd, ze środka wydarzeń. Malarska reakcja na doznawane cierpienia i poczucie bezsilności wobec odczuwanych nieszczęść – zatrzymanie się i powrót do podstawowych działań. Koval powtarza szkolne ćwiczenie – maluje martwe natury, jak mantra pozwalające przeżyć jeden dzień, potem następny, kolejny... Drugi to zapis działań stąd, z Polski, reakcja na wydarzenia, których nie doświadczyliśmy bezpośrednio. Piotr C. Kowalski stawiał swoje płótna w kilku miejscach w Poznaniu, przypadkowe osoby mogły umieścić na nich swój malarski komentarz. Pełno w nich oznak ekspresji, gniewu, działania, pokonania bezradności. Artyści odwołują się do tego samego medium – do malarstwa. Proste ćwiczenia każdego adepta sztuki, indywidualnie malowana martwa natura pokazana w negatywnie – pusta. I dwustronne obrazy – przód i tył obrazu są tu równorzędne – pokryte wieloma elementami – zapis wspólnotowego działania. Podwójne świadectwo niełatwych czasów.

Otoczający nas świat poznajemy i opisujemy poprzez język, dlatego tak ważne są słowa, których używamy. Uczymy się ich, wybieramy najwłaściwsze, zmieniamy, porzucamy i zapominamy, by wybrać nowe, lepiej oddające nasze widzenie świata. Praca Gurama Tsibakhashviliego pokazuje osadzenie w języku. Słownikowe definicje skonfrontowano ze zdjęciami, na których artysta rysuje czerwone znaki. Zwracają one naszą uwagę jak *punctum*, o którym pisał Roland Barthes. Próby definiowania otaczających nas rzeczy, nazywania abstrakcyjnych uczuć i doznań, z jednej strony są mocno osadzone w kulturze, z drugiej zawsze mają jakiś nasz własny, indywidualny rys.

Wystawa *Konwersacje – wielka podróż przez wiele granic, języków i kultur* to swoisty palimpsest wcześniejszych odwołań (nie wspominałam o nawiązaniu do Olgi Tokarczuk), rozległej problematyki i dokonywanych interpretacji. Bowiem na ten już i tak złożony zbiór każdy i każda z nas spogląda poprzez własne doświadczenia. Udając się w tę podróż możemy wybrany wątek: pamięć, wojnę, tożsamość, kobietę, historię, tradycję, interakcje, użyć jak nić Ariadny, która tutaj nie tyle pozwala wyjść z labiryntu, co bardziej zagłębić się w nim.

Możemy także wystawę czytać skokowo, potraktować ją jako swoisty hipertekst i swobodnie przechodzić pomiędzy wątkami, zagłębiać się w jeden temat, gdy napotkamy następny porzucić poprzedni i kroczyć za nim, aż do kolejnego. Zatrzymywać się, powracać, czytać na nowo. Przesuwać elementy, które za każdym razem będą budować trochę inny obraz zarówno sztuki, jak i świata. Lektura wystawy to współczesna lektura dzisiejszego świata, fragmentaryczna, niepełna i wymagająca zaangażowania.

Warstwy aranżacji

Możliwość wyboru kilku ścieżek interpretacji zachodzących połączeń została wzmocniona aranżacją wystawy. Jej wielowarstwowość zyskała namacalny charakter. Przenikające się obrazy, nakładane głosy, piosenka słyszana od pierwszych chwil...

Na wejściu witał nas nierówny czarno-biały obraz powoli zmieniających się twarzy filmu Sergiya Petlyuka, *Scanning*. Nie mamy jasności kim one są, ale ich powolny ruch, przypominając skan rzeczywistości, w zaciemnionym pomieszczeniu wywołuje niepokój i smutek. Ekspozycję zamykają dwie gabloty z kruchymi i delikatnymi przedmiotami Anny Goebel. Sprawiają wrażenie przypadkowo zebranych elementów z codziennego świata. Ich organiczność, osadzenie w czasie i zawarta w nich potencjalność zmian, zatrzymują nas w zwyczajności. Wymuszają skupienie na drobnostkach, niezauważalnych procesach, skupienie się na życiu. Pomiędzy tymi dwoma odmiennymi pracami umieszczono pozostałe realizacje. Otwartość przestrzeni wzmacnia wrażenie nakładanych warstw, poszczególne realizacje wchodziły w interakcje, przenikały się, stanowiły tło i dopowiedzenie.

Było to również słyszalne w sferze dźwiękowej. Różnorodne odgłosy nakładają się na siebie, ale jednocześnie są rozpoznawalne. Od wejścia towarzyszy nam piosenka *Nature girl*, idąc dalej słyszymy kroki maszerujących żołnierzy, oddech św. Sebastiana, a ponad wszystkim, co jakiś czas rozlega się odgłos uderzenia. Ten pojawiający się w szybkich błyskach pejcz Sławomira Sobczaka został umieszczony w przejściach pomiędzy salami. Jego strzał przywołuje nas do porządku, niepokoi i zastanawia czy chcemy poddać się tym uderzeniom. Niejednoznaczny tytuł *Chlosta* wywołuje skojarzenia z historią, ale jednocześnie elektryzuje.

W trakcie wernisażu na tle innych prac odbył się performance Volhi Maslouskaya *Biale, nie całkiem białe*, w czasie którego artystka umyła podłogę swoją sukienką, którą później ubrała na siebie.

Gdy chodziłam po wystawie, towarzyszyła mi nachalna myśl – czy obecnie możemy być jedynie spacerowiczami w rzeczywistości. Czy dzisiaj figura flanera ma jeszcze sens? Czy świat nie wymaga działania? A może to my powinniśmy wymagać tego od siebie?

Zanurzając się w światy zaproponowane przez artystów i artystki poszukujemy znaczeń i odpowiedzi, nie gotowych rozwiązań. Ta konwersacja jest dla nas tym ciekawsza i tym trudniejsza, gdy otworzymy się i doświadczamy wszystkich prac i podążamy za ich problematyką – nie zawsze pozytywną, czasami trudną i niewygodną. Pomimo prowadźmy konwersację z prezentowanymi realizacjami, rozmawiamy z nimi i o nich, a potem... kształtujemy świat.

Cecilia Alemani przygotowując bardzo ciekawą edycję tegorocznego Biennale Weneckiego¹ odwołała się do doświadczeń zewnętrznego świata i mówiła za czym tęskniliśmy przez ostatnie lata. Jednak nie chciała robić pandemicznej wystawy. Bowiem uważa, że w dzisiejszych czasach sztuka rejestruje „wstrząsy naszej epoki”, ale przede wszystkim pomaga nam wyobrazić sobie nowe sposoby współegzystowania i nieskończenie wiele możliwości transformacji. Czytałam jej wypowiedź w momencie pisania tekstu o wystawie *Konwersacje – wielka podróż przez wiele granic, języków i kultur* i pomyślałam, że właściwie te słowa to dobra odpowiedź, gdy zastanawiamy się po co robić sztukę, a szczególnie dlaczego warto ją pokazywać i doświadczać.

Interwoven Stories – on the exhibition *Conversations - a great journey across many bor- ders, languages, and cultures*

Justyna Ryczek

Recently, the outside world has been leaving its indelible imprint on the art world, both on the organisational capacities and on the themes explored. The pandemic brought the world to a standstill and the experience of the war next door, the great wave of migration, the consequences of climate change, and the surging energy prices have all significantly affected our behaviour. In such challenging and uncertain times, it is worth highlighting the opportunities for encounter offered by the arts. One such opportunity was the exhibition that evoked the shared experiences and values of conversation.

Conversations - a great journey across many borders, languages, and cultures is a project by Sławomira Chorażyczewska, bold enough to venture on something extremely interesting. She invited eleven people from Poland and asked them to choose an artist from a neighbouring country. As a result, the exhibition featured work by artists from Belarus, Czechia, Georgia, Germany, Slovakia, and Ukraine. Often the artists were friends. The result was a multi-faceted conversation about history, our relations, the tradition of art, and the contemporary world. And, as is usual with conversations, they proceeded along many different ways.

Some have taken place in consensual dialogue and agreement, and the result is a joint work. The project *Dear* by Anna Maria Brandys and Eva Lotte Lisander refers in its title to the letters both artists had sent to each other over the years and concerns friendship and its daily nourishment. Another joint work was that by Szymon Szymankiewicz and the Slovak artist Peter Javorik. They placed on a single base their projects, which responded to such slogans indicated by the curator as tolerance, love, and solidarity. It is only when wearing glasses of appropriate colours that we can distinguish and separate the works of a particular artist.

¹ Mowa o 59. Biennale Sztuki w Wenecji, 23.04-27.11.2022, *The Milk of Dreams*.

Sometimes the conversation picks up on one common theme and notes the similarity in its artistic analysis. In the series *Archaeology from My Drawer*, Joanna Imielska creates contemplative drawings *The Notes of Jan K.*, making use of the copybooks she'd come across in her family home. The Czech artist invited by Imielska, Dáša Lasotová, shows objects from the series *Memories of Things*, such as excerpts of correspondence and "jarred" everyday objects owned by her family members. Both works are pictures of memory, which are multifaceted, multi-layered, and open to supplementation like memory itself.

Often, the conversation involves two statements wandering side by side, without artificial consensus or strenuous attempts to seek commonalities, but in a consensual state of understanding each other's differences. Acceptance of differences, openness to the other, and empathy was conveyed in the work *Coincidences* by Elżbieta Cios-Jonas, who invited Ukrainian artist Sergiy Petlyuk.

Embedded in culture

The multiplicity and complexity of themes and the diversity of media are the exhibition's distinctive features. However, most of the works contain various references to culture and tradition, including art history.

Anna Tyczyńska interprets Józef Chelmoński's *Indian Summer* with a twist; the eponymous threads are made of rifle shells and hung above a figurine of a reclining woman. The installation is a frame within which we watch the animation *Dangerous Summer* by Ukrainian artist Hanna Shumska. The screen shows marching armies, violence, and a woman driving out/sweeping away the attackers. Both productions raise questions about the position of women in culture and in everyday life, including the harsh realities of war.

In his work *St. Sebastian*, Mykhaylo Barabash makes a reference to a figure which is commonly depicted in art history. The interactive installation, in which we need to decide whether or not to pierce the body of a saint with an arrow, is equipped with a counter that records the visitors' acts of violence. As viewers, we wonder whether this is just a meaningless gesture, an entry into a game proposed by the artist, or a question about our responsibility to act or to abstain from action. Does it matter that the saint of the Catholic and Orthodox Church is the patron saint during an epidemic, and that today his image is linked to the LGBT+ movement? Should I follow this lead in my interpretations?

Katarzyna Podgórska-Glonti takes us to the Louvre, showing only the floor, where motionless feet provide a counterpoint to the constantly moving people. We can read her *Dislocations* as a reflection on the speedy and inattentive reception of art, but I can look more broadly in the spirit of the migratory changes taking place in the world around us.

The book is definitely an object linked to our culture and it is employed by Sławomir Brzoska in his *Hermetic Books*. The veiled, or as the artist himself says, „mummified” book cannot be read. Single revealed letters or words pique our curiosity and instil anxiety about who and how we are. We recall so many times Italo Calvino's words that we are made up of the texts we have read, the conversations we have conducted, and the people we have met.

Music and dance are another important component of culture. They are used by the artist invited by Brzoska, Ute Lindner, in the installation *Nature Girl*. This is symbolism galore. The inscriptions and paintings on a hung fabric, blue dresses, and a dancing girl. The German artist refers to the history of the reform movement (*Lebensreform*) that linked life with nature and

the arts, emphasises the role of dance and the impact of avant-garde ecological thinking. The whole piece is a kind of circle of life in which the author includes her family; the two hanging dresses belong to her and her daughter, the girl who is dancing on the stairs.

I also notice the circle of life in another German artist Louise Walleneit. *1922-2013* indicates the passage of time, illustrated by the juxtaposition of two garments: an original christening dress from the early 20th century and a „net” shirt from the early 21st century. A very interesting combination of traditional techniques with the timeliness of the message and attention to socio-political issues can be found in the collection of embroideries by Rufina Bazlova and Stitchit and Collective called *Framed in Belarus*. They want to create embroidered portraits, each by a different person, of political prisoners from Belarus. The technique, stereotypically associated with female activity, is becoming a weapon of war and a way of remembering those who the Belarusian regime finds inconvenient. One of the portraits was made by Sławomira Chorażyczewska, who invited a Belarusian artist to take part in the exhibition, and who herself also employs embroidery, both manual and digital. The *Compass Rose* unites signs, impressions and moods, and the actual is as real as whatever is remembered and fictional. Looking at the swirling skirt, we notice icons from the world of popular culture and familiar sights from the past. We have a sense of intimacy and embeddedness, wondering to what extent this is a private story in which we want to see a record of a general history.

Art can provide an escape from the real world but is often a reaction to events taking place. This is the case with the seemingly divergent works by Piotr C. Kowalski and Yuriy Koval. Looking at the paintings on display, we see negatives of still-lives and opposite very thickly painted and inscribed canvases. However, when we read the words of the Ukrainian artist and reflect on this combination, we discover that these are two commentaries on the war going on in Ukraine. One is the artist's reaction from there, from the centre of events. A painterly reaction to the suffering and a sense of powerlessness in the face of the misery; one needs to stop and return to one's core activities. Koval repeats a school exercise, painting still-lives, which like a mantra allow him to survive one day, then the next... The second commentary is a record of actions from here, from Poland, a reaction to events that we have not experienced directly. Piotr C. Kowalski placed his canvases in several places around Poznań so that random people could put their painterly commentary on them. They are full of signs of expression, anger, action, and overcoming helplessness. The artists invoke the same medium of painting. A simple exercise by each art student, an individually painted still-life shown in the negative - blank. Add to this double-sided paintings whose front and back are equivalent; covered with multiple elements, they are a record of collective action. A dual testimony of challenging times.

We get to know and describe the world via the words we use. We learn them, choose the most appropriate ones, change, abandon, and forget them only to select new ones that better reflect our vision of the world. Guram Tsibakhashvili's work shows embeddedness in language. Dictionary definitions are confronted with photographs on which the artist draws red marks. They rivet our attention like the punctum discussed by Roland Barthes. Attempts to define the things around us, to name abstract feelings and sensations, are on the one hand firmly embedded in culture, but on the other hand always have some of our own individual touch.

The exhibition *Conversations - a great journey across many borders, languages, and cultures* is a veritable palimpsest of earlier references (I did not mention one to Olga Tokarczuk), a broad range of topics and interpretations. Each and every one

of us looks at this already complex collection through the lens of our own experiences. By embarking on this journey, we can use the theme we select: memory, war, identity, women, history, tradition, and interactions. We can use them, like Ariadne's thread, which here does not so much allow us to leave the labyrinth as to immerse deeper into it.

We can also read the exhibition in leaps and bounds, treat it as a kind of hypertext and move freely between themes, delving into one topic, only to abandon it when we encounter another one and so on. To stop, to return, to read anew. To shift elements that each time will build a slightly different picture of both art and the world. The reading of the exhibition is a contemporary reading of today's world, fragmented, incomplete, and demanding commitment.

The layers of the layout

The option of several avenues for interpreting the connections taking place was reinforced by the exhibition layout. Its multi-layered character was made tangible. Overlapping images, superimposed voices, a song heard from the first moments...

At the entrance, we were greeted by an uneven black and white image of slowly changing faces in Sergiy Petlyuk's film *Scanning*. We are not clear who they are, but their slow movement, reminiscent of a reality scan, creates anxiety and sadness in the darkened room. The exhibition closes with two showcases of fragile and delicate objects by Anna Goebel. They appear to be haphazardly collected elements from the everyday world. Their organic nature, embeddedness in time, and their inherent potential for change arrest us in our ordinariness. They force us to focus on the small things, the imperceptible processes and to concentrate on life. The other works are placed between these two disparate pieces. The openness of the space reinforces the impression of superimposed layers; the individual productions interacted with and supplemented one another, overlapped, and provided a backdrop.

This was also clearly audible. The various sounds are superimposed on one another yet remain recognisable. From the very entrance we can hear the song *Nature Girl*; as we walk along, we hear the footsteps of marching soldiers, the breath of St. Sebastian, and above it all, every now and then there is the sound of a blow. Slawomir Sobczak's whip, visible in rapid flashes, is placed in the aisles between the exhibition rooms. The sound of the whip calls us to order, unsettles, and makes us wonder if we want to submit to its lashes. The ambiguous title *Flogging* both evokes history and electrifies.

During the launch of the show, Volha Maslouskaya staged a performance *White, But Not White*, during which the artist mopped the floor with her dress, which she then put on.

As I walked around the exhibition, I had this one nagging thought: Can we now only be strollers in reality? Does the figure of the *flâneur* still make sense today? Doesn't the world demand action? Or should we be the ones demanding it of ourselves?

As we immerse ourselves in the worlds proposed by artists, we are looking for meanings and hints, rather than easy answers. This conversation is all the more interesting and difficult when we open up to and experience all the works and pursue the issues they raise. Not all of them are positive and sometimes they are downright difficult and uncomfortable. Nevertheless, let us engage in a conversation with the works on display, let us talk to and about them, and then let us... mould the world our way.

Preparing this year's very intriguing edition of the Venice Biennale¹, Cecilia Alemani referred to the experiences of the outside world and talked about what we have missed over the past years. However, she did not want to mount a pandemic exhibition as she believes that today art captures "the vibrations of our age", but above all helps us to imagine new ways of coexisting and the infinite possibilities of transformation. I read her statement while writing a text about the exhibition *Conversations - a great journey across many borders, languages, and cultures* and I thought that in fact the words are a good response when we wonder why do art, and especially why bother to show and experience it.

1 I refer here to the 59th Art Biennale in Venice, 23.04-27.11.2022, *The Milk of Dreams*

Konwersacje / Conversation 2

KONWERSACJE 2

wielka podróż przez wiele granic, języków i kultur

CONVERSATION 2

a great journey across many borders, languages and cultures

Artystki / Artyści / Artists:

Rafał Boettner-Lubowski / Polska / Poland | Andrea Vettori / Włochy / Italy
 Anna Maria Brandys / Polska / Poland | Eva Lotte Lisander / Niemcy / Germany
 Sławomira Chorążyczewska / Polska / Poland | Nena Skoko Snežana / Serbia / Serbia
 Joanna Imielska / Polska / Poland | Dáša Lasotová / Czechy / Czech Republic
 Magdalena Kleszyńska / Polska / Poland | Angelina Nogueira / Portugalia / Portugal
 Piotr C. Kowalski / Polska / Poland | Joanna Janiak / Polska / Poland
 Alicja Majewska / Polska / Poland | Andrzej Banachowicz / Polska / Poland
 Magdalena Parnasow-Kujawa / Polska / Poland | Hadas Tapouchi / Izrael / Israel
 Anna Topolska / Polska / Poland
 Gabriela Pienias / Polska / Poland | Tomáš Koudela / Czechy / Czech Republic
 Tereza Čapandová / Czechy / Czech Republic
 Katarzyna Podgórska-Glonti / Polska / Poland | Guram Tsibakhashvili / Gruzja / Georgia
 Sonia Rammer / Polska / Poland | Roswitha Maul / Niemcy / Germany
 Wlada Ralko / Ukraina / Ukraine | Volodymyr Budnikov / Ukraina / Ukraine
 Aleksandra Simińska / Polska / Poland | Milan Cieslar / Czechy / Czech Republic
 Sławomir Sobczak / Polska / Poland | Mykhaylo Barabash / Ukraina / Ukraine
 Anna Tyczyńska / Polska / Poland | Susanne Krell / Niemcy / Germany

Kuratorki / Curators: Joanna Imielska, Justyna Ryzek
 Galeria MBWA, Galeria w Ratuszu, Leszno, 20.10–18.11.2023

Joanna Janiak, *Amos*,
2023, technika własna, epitafia
Joanna Janiak, *Amos*,
2023, own technique, epitaphs

Artystyczne wypowiadanie świata(ów) – ponownie

Justyna Ryczek

„Tak wiele zależy od tego, żebyśmy na nowo zobaczyli świat dzięki temu, że na nowo go wypowiemy”¹

Powyższe słowa amerykańskiego poety Johna Felstina dotyczą poezji. To w niej zawarta jest moc: zwrócenie uwagi na miejsce człowieka w świecie, możliwości pokazywania problemów, podsuwane próby rozwiązań. Jednak może nie tylko poezja posiada taką moc, a przynależy ona sztuce, po prostu. Przecież wypowiadać świat (czy światy) można na wiele sposobów. Ważne, żeby zostały wypowiedziane... słowa, monologi, rozmowy, wspólne konwersacje, trudne dialogi, wspólne działania...

Konwersacje 2 - wielka podróż przez wiele granic, języków i kultur to jeden z przykładów artystycznych rozmów, w których dialog, poszukiwanie porozumienia jest warunkiem koniecznym do zaistnienia, wykreowania pracy. W pierwszej odsłonie Konwersacji, jej kuratorka Sławomira Chorążyczewska podkreślała wędrówki kulturowe. Pisała: „Idea wystawy jest spojrzenie na miejsce Polski na mapie Europy Środkowej w kontekście jej sąsiedztwa, sąsiadów, wspólnej historii, tradycji i kultury. Koncepcja wychodzi naprzeciw trwającemu współcześnie dyskursowi na temat aktualnej sytuacji i zmiany perspektywy postrzegania rzeczywistości, spowodowanej sytuacją w Ukrainie.” Dlatego wtedy tak ważne było zaproszenie przez artystkę/artystę z Polski osoby z zagranicy.

¹ J. Felstiner, *Can Poetry Save the Earth?*. New Haven: Yale University Press 2009, s. 2-3, podaję za: N. Fiedorcuk, *Inne możliwości - o poezji, ekologii i polityce. Rozmowy z amerykańskimi poetami*, Wydawnictwo Naukowe Katedra Gdańsk 2019, s. 28

Obecnie zachowaliśmy zasadę zapraszania konkretnej osoby, jednak kontekst kulturowy chociaż pozostaje istotny, nie jest już najważniejszy, dlatego mamy bardzo różnorodne artystyczne pary, w tym polsko-polskie, czy ukraińsko-ukraińskie. W zawiązanych grupach powstawała jedna wspólna realizacja, albo chociaż wspólny tekst. Prawie we wszystkich przypadkach to się udało. Rozmowy wokół problemu, wymiana indywidualnych doświadczeń, wspólne dociekania i formułowanie myśli stanowią podstawowy element prezentacji. Dlatego tak ważne są wypowiedzi artystów i artystek umieszczone przy poszczególnych realizacjach. Wystawa kładąc nacisk na wspólne działanie, równocześnie kreśli wielowarstwowy obraz różnorodnych zagadnień. Artystyczne rozmowy toczyły się wokół najbardziej banalnych i jednocześnie najbardziej ważnych tematów: wokół życia, sztuki, historii, teraźniejszości, pamięci, przyjaźni, odpowiedzialności... Naturalnie pojawiły się również odniesienia do wciąż toczącej się wojny w Ukrainie. Powstała kolorowa mozaika, w której dostrzeżemy wielość problemów otaczającego nas świata.

Konwersacje 2 to swoiste wypowiadanie świata/światów na nowo. Dzięki pracom i towarzyszącym im słowom, w tym na przykład wiersz Wisławy Szymborskiej, mamy okazję spojrzeć na świat inaczej. Zatem zapraszamy, oglądajmy i czytajmy ich światy, może wtedy nasz(e) zobaczymy na nowo...

Artistic expression of the world(s) revisited

Justyna Ryczek

So much depends on seeing the world anew through speaking it anew.¹

The above words of American poet John Felstiner apply to poetry. It is there that power is contained: drawing attention to the place of man in the world, the possibilities of showing problems, suggested attempted solutions. However, perhaps poetry is not the only one with such power, and it simply belongs to art. After all, to express the world (or worlds) can be done in multiple ways. What matters is that they are expressed... words, monologues, conversations, shared talks, difficult dialogues, shared actions...

Conversations 2 - a great journey across many borders, languages and cultures is one of examples of artistic conversations in which dialogue, a search for understanding is a prerequisite for the existence, the creation of work. In the first edition of *Conversations*, its curator Sławomira Chorążyczewska emphasized cultural wandering. She wrote: "The idea of the exhibition is to look at Poland's place on the map of Central Europe in the context of its neighborhood, neighbors, common history, traditions, and culture. The concept meets the ongoing contemporary discourse on the current situation and the change of perspective on the perception of reality caused by the situation in Ukraine". That's why it was then so important for an artist from Poland to invite a person from abroad. Nowadays, we have retained the principle of inviting a specific person, but the cultural context, although it remains important, is no longer the most important, so we have a great variety of artistic pairs, including Polish-Polish or Ukrainian-Ukrainian. In the groups which were formed, one common realization, or at least a common text, was created. This was successful in almost all cases. Conversations around the problem, exchange of individual experiences, joint inquiries and

formulation of thoughts are the basic element of the presentation. That's why the artists' statements placed next to individual realizations are so important. The exhibition, while emphasizing joint action, at the same time draws a multi-layered picture of diverse issues. Artistic conversations took place around the most banal and at the same time the most important topics: around life, art, history, the present, memory, friendship, responsibility... Naturally, there were also references to the still ongoing war in Ukraine. The result is a colorful mosaic in which we see the multiplicity of problems of the world around us. *Conversations 2* is a kind of utterance of the world/worlds anew. Thanks to the works and accompanying words, including, for example, a poem by Wisława Szymborska, we can look at the world differently. I therefore invite you to watch and read their worlds; maybe then we will see our(s) anew...

¹ J. Felstiner, *Can Poetry Save the Earth?*, New Haven: Yale University Press 2009, pp. 2-3, cited in: N. Fiedorczuk, *Other possibilities - about poetry, ecology and politics. Conversations with American poets*, Academic Publishing House Chair 2019, p. 28.

SŁAWO/MIRA CHORAŻYCZEWSKA | Polska / Poland
 NENA SKOKO SNEŽANA | Serbia / Serbia

Światy równoległe w lustrze (*Karuzela z cytatami i Nierealna realność*)

Fascynujące światy wyobraźni prowokują spotkanie z *Innym*, obrazem własnego odbicia. W sztuce, jak w lustrze, spotyka się to, co realne, i to, co nierealne. Znaki są wyraźne lub rozmyte, widoczne lub niewidoczne, zniekształcone lub realistyczne. Rozmowa - tak jak *Alicja w Krainie Czarów* - otwiera zupełnie nowy świat, ponadczasowy i baśniowy oferując każdemu inną opowieść. Metaforyczne lustro staje się portalem do podróży w nieznanne.

„... Pamięć jest szczególnym rodzajem wyobrażeń, która wprowadza nas w związek z tym, co wydarzyło się w przeszłości. Drugi rodzaj to marzenia o tym, co możemy zrobić, o tym, co może się wydarzyć, o naszych przyszłych możliwościach. W wyobraźni możemy zobaczyć rzeczy, których nie ma, które są nieobecne, których „brakuje” w rzeczywistości. Nieobecność pojawia się więc w świadomości za pomocą wyobraźni, przenosi nas także poza miejsce, w którym się znajdujemy – wyobrażamy sobie świat jako większy niż ta część, którą w danej chwili jesteśmy w stanie dostrzec zmysłami. Ale wyobraźnia może też stworzyć swój własny świat. Potrafi nie tylko tworzyć wyobrażenia o tym, co jest możliwe, ale także o tym, co jest niemożliwe.”¹

Relacje dialogiczną budują artystyczne cytaty i zastosowane zabiegi wizualne, w tym mobilna wieloelementowa forma, która integralnie łączy obraz i czas jej obrotu wokół własnej osi. Na nowo nadpisana historia tworzy inną relację budowaną na śladach zapisu *Róży wiatrów* Sławomiry Chorażyczewskiej o nowym tytule: *Karuzela z cytatami*. Korelacja pomiędzy przeszłością a przyszłością wykorzystuje wrodzoną zdolność do przypominania i wyobrażania sobie miejsc, w których percepcja i wyobraźnia znajdują się w stanie nieustannej interakcji. Metaforyczna spódnica przywołuje upływ czasu – „tańczy” z obrazami pamięci, koreluje z nostalgiczną opowieścią o labędziach w projekcji video *Nierealna realność* Neny Skoko, która łączy wszystkie wątki w jedną opowieść o doświadczeniu przyjaźni pośród wiatru historii. Staje się podróżą z wieloma przesiadkami. Pozostawia lustrzany obraz i żywioł spekulatywności jako relację do własnego odbicia i obrazu świata.

1 Hans H. Grelan, *Filozofija osećanja*, Beograd, Geopoetika, 2007.

SŁAWO/MIRA CHORAŻYCZEWSKA | Polska / Poland
 NENA SKOKO SNEŽANA | Serbia / Serbia

Parallel Worlds in the Mirror (Carousel with quotes and Unreal reality)

Fascinating worlds of imagination provoke a meeting with the Other, an image of one's own reflection. In art, as in a mirror, what is real meets with what is unreal. Characters are clear or blurred, visible or invisible, distorted or realistic. Conversation - like *Alice in Wonderland* - opens up a whole new world, timeless and fairy-tale, offering everyone a different story. The metaphorical mirror becomes a portal to a journey into the unknown.

„...Memory is a special kind of phantasy that puts us in a relationship with what happened in the past. The second type is phantasy about what we can do, about what might happen, and about our future possibilities. In imagination, we can see things that are not there, that are absent, that are „missing” from reality. By means of imagination, therefore, what is absent in reality appears in consciousness. The phantasy also takes us beyond the place where we are - we imagine the world as bigger than the part that we can perceive with our senses at that moment. But the phantasy can also create its own world. It can create not just an idea about what is possible but also about what is impossible.”¹

The dialogic relationship is built by artistic quotes and visual treatments, including a mobile multi-element form that integrally combines the image and the time of its rotation around its own axis. The rewritten history creates a different relationship built on the traces of Sławomira Chorażyczewska's *The Rose of the Winds* with a new title: *Carousel with Quotes*. The correlation between the past and the future uses the innate ability to remember and imagine places where perception and imagination are in a constant state of interaction. The metaphorical skirt evokes the passage of time – it “dances” with the images of memory, and correlates with the nostalgic story of swans in the video projection *Unreal Reality* by Nena Skoko, which combines all threads into one story about experiencing friendship in the midst of the wind of history. It becomes a journey with many transfers and leaves a mirror image and the element of speculativeness in relation to one's own reflection and the image of the world.

1 Hans H. Grelan, *Filozofija osećanja*, Beograd, Geopoetika, 2007.

Sławomira Chorażyczewska, *Róża Wiatrów – karuzela z cytatami*,
2022/23, tkanina, haft cyfrowy i ręczny
Sławomira Chorażyczewska, *Wind Rose – carousel with quotes*,
2022/23, fabric, digital and manual embroidery

Nena Skoko Snežana, *Nierealna realność*,
2023, video 3:42, papier
Nena Skoko Snežana, *Unreal reality*,
2023, video 3:42, paper

RAFAŁ BOETTNER-ŁUBOWSKI | Polska / Poland
ANDREA VETTORI | Włochy / Italy

Relacje dialogiczne mogą dokonywać się dziś także w „przestrzeniach samej sztuki”, przy użyciu artystycznych cytatów bądź poprzez stosowanie zabiegów wizualnych, parafraz w odniesieniu do dzieł już istniejących, np. tych przynależnych do dziedzictwa tradycyjnego malarstwa. W takich przypadkach kreowany być może imaginacyjny i w pewnym sensie, surrealny nastrój nowych wypowiedzi twórczych, lecz jednocześnie przez wspomniane powyżej zabiegi, można również budować refleksje o „naszej” kulturowo-artystycznej tożsamości, względności konwencji artystycznych czy też umowności rozmaitych stosowanych kiedyś środków obrazowania. Dawne konwencje i kanony mogą dziś nas wzruszać, czasem zachwycać oraz skłaniać do rozmaitych przemyśleń, ale są one dla nas również obecnie w pewnych przypadkach nieco „tajemnicze”, „fantomiczne” i nie do końca nam znane. Nie oznacza to jednak, że nie mogą stawać się one cennym tworzywem do „konstruowania” kontekstualnie nowych, współczesnych wypowiedzi artystycznych. I tak Andrea Vettori sytuuje w swoich hiperrealistycznych obrazach olejnych figuratywne cytaty z dawnych dzieł malarskich – dajmy na to postać Diany Łowczyni wędrującej w przestrzeniach nastrojowego pejzażu – przez co podkreśla nierealność wspomnianej wędrownicy oraz swoistą alienację bohaterki własnej kompozycji piktoralnej. Z kolei Rafał Boettner-Łubowski, dokonując w medium grafiki cyfrowej daleko idącej parafrazy jednego z „idealistycznych” pejzaży Marca Gozziego, ukazuje nam świat imaginacyjny i tak naprawdę nam niedostępny, w którym swoiste „piękno” współlistnieje z tym, co nieść może potencjalne zagrożenie i zagładę. Ale czy obrazy Vettoriego i Boettnera-Łubowskiego nie mówią nam aluzyjnie także czegoś o czasach, w których przyszło nam żyć obecnie? Zapewne tak... Ale oprócz tego, toczą one pewną dysputę „same ze sobą” – dysputę, która dotyczy między innymi ich własnej medialnej specyfiki i tożsamości oraz prób przekraczania związanych z nimi granic i barier.

RAFAŁ BOETTNER-ŁUBOWSKI | Polska / Poland
ANDREA VETTORI | Włochy / Italy

Dialogic relations can nowadays also take place in the ‚spaces of art itself’, using artistic quotations or by applying visual paraphrases to existing works, such as those of the traditional painting heritage. In such cases, an imaginative and in a sense surreal mood of new creative expressions may be created. However, at the same time, through the above-mentioned procedures, reflections on ‚our’ artistic and cultural identity, the relativity of artistic concepts or the conventionality of the various means of representation used in the past can also be constructed. The conventions and canons of old can move us, sometimes amaze us and prompt us to a number of reflections, but they are also somewhat ‚mysterious’, ‚phantom’ and not entirely familiar to us. This does not mean, however, that they cannot become a valuable material for the ‚construction’ of contextually new contemporary artistic expressions. And so, e.g. Andrea Vettori, situates figurative quotes from old paintings in hyperrealistic oil paintings – such as the character of Diana the Huntress wandering in the spaces of a moody landscape – thus emphasizing the unreality of the mentioned wandering and the peculiar alienation of the protagonist of the pictorial composition. Rafał Boettner-Łubowski, in turn, by using the medium of digital graphics to create a far-reaching paraphrase of one of Marc Gozzi’s ‚idealistic’ landscapes, shows us an imaginary and inaccessible world, in which a kind of ‚beauty’ coexists with what may bring potential danger and destruction. However, do the paintings by Vettori and Boettner-Łubowski not also convey, allusively, insights about the times in which we live today? Probably so... But in addition to that, they engage in a certain debate ‚among themselves’ – a debate that concerns, among other things, their own media specificity and identity as well as attempts to transcend the boundaries and barriers associated with them.

Rafal Boettner-Lubowski,
Reminiscencia quasi-oniryczna (Homage à Marco Gozzi?),
2023, grafika cyfrowa, druk na PCV

Rafal Boettner-Lubowski,
A quasi-oneiric reminiscence (Homage à Marco Gozzi?),
2023, digital graphics, printing on PVC

Andrea Vettori, *Diana*, 2021, olej na desce
Andrea Vettori, *Diana*, 2021, oil on panel

ALICJA MAJEWSKA | Polska / Poland
 ANDRZEJ BANACHOWICZ | Polska / Poland

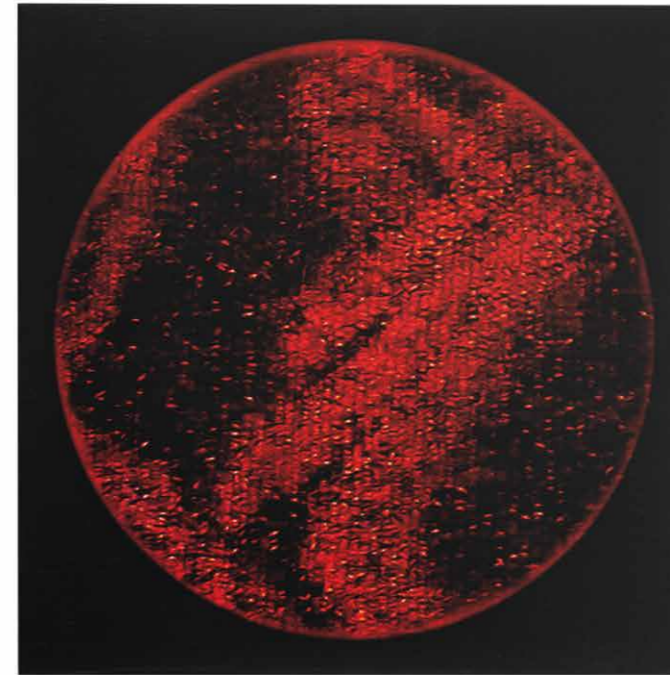
Przenikające się mikro i makro światy tworzą tkanę życia, której sens zawarty jest w skomplikowanym biologicznym procesie, opartym na odwiecznej relacji bytów - narodzin i umierania. „Życie polega na śmierci”¹ ta myśl puentuje głęboki sens zależności, ukazuje paradoks, w którym to śmierć wyznacza zasady, bywa warunkiem istnienia: „(...) zaprogramowana jest niejako przez samo życie, bo organizmy żywe nie mogłyby przetrwać, gdyby określone ich części nie obumierały według pewnego harmonogramu.”² Tak więc śmierć jest zaprzyjaźnioną towarzyszką każdej egzystencji, elementem ciągłości i stałości wiecznego porządku wypełnionego energią przenikających się losów. Jest nie tylko końcem lub stratą, ale też zapłonem wyzwajającym potencjał na powstanie ZIARNA, innymi słowy - siłą sprawczą, która może tworzyć „nowe”, a niekiedy też „niepodobne”. Czasami, by odnaleźć się w tych zawiłościach, należy zmienić perspektywę lub skalę widzenia. Otworzą się wtedy światy pozornie martwe, bo dla nas niewidoczne, a przecież wypełnione tętniącym życiem mikroorganizmów albo zamkną się inne - te oficjalne z prawdą ukrytą w liczbach, których prawdziwą wartość zauważymy tylko z dalekiej perspektywy. I o tym, między innymi, mówią prace dwojga artystów - Alicji Majewskiej i Andrzeja Banachowicza. Zestawili mikro i makro skalę jako ramę dla historii. Ich wspólna narracja o motywach nieskończonego układu staje się czasoprzestrzenną projekcją o ludzkiej egzystencji. W czasie zagrożenia epidemią, ale i w radości istnienia - kolejnego ZIARNA. W hołdzie bliskim i ich cieniom. Dającą widzowi możliwość kreowania własnych wyobrażeń. Stawiania pytań dotyczących człowieka i jego biologii.

1 L. Watson, *Biologia śmierci*, Poznań 1992, s. 20.
 2 Ibidem, s. 21

ALICJA MAJEWSKA | Polska / Poland
 ANDRZEJ BANACHOWICZ | Polska / Poland

Interpenetrating micro and macro worlds create the fabric of life, the meaning of which is contained in a complicated biological process based on the eternal relationship of beings – birth and dying. „Life consists in death”¹ - this thought concludes the deep sense of dependence, shows the paradox in which it is death that sets the rules, sometimes being a condition of existence: „(...) it is programmed, so to speak, by life itself, as living organisms could not survive if their specific parts didn't die on a certain schedule.”² Thus, death becomes a friendly companion to every existence, an element of continuity and stability of the eternal order filled with the energy of interpenetrating fates. It is not only an end or a loss, but also an ignition triggering the potential for the creation of a SEED, in other words - a driving force that can create the 'new', and sometimes also the 'dissimilar'. At times in order to navigate these complexities one needs to change perspective or the scale of view. This allows to witness the opening of the worlds that are seemingly dead, because they are invisible to us, and yet are filled with the teeming life of microorganisms. Meanwhile, other worlds will close to us - the official ones with the truth hidden in numbers, the true value of which we will notice only from a distant perspective. This is the subject matter of the works of two artists - Alicja Majewska and Andrzej Banachowicz. They put together a micro and macro scale as a frame for the story. Their shared narrative about the motifs of an infinite system becomes a spatio-temporal projection of human existence. During the threat of an epidemic, but also in the simple joy of being - yet another seed. In a tribute to the loved ones and their shadows. Giving the viewer the opportunity to imagine their own ideas. Asking questions about man and his biology.

1 L. Watson, *Biologia śmierci*, Poznań 1992, s. 20.
 2 Ibidem, s. 21

Andrzej Banachowicz, *Biologiczna duchowość*, 2023, druk na aluminium

Andrzej Banachowicz, *Biological spirituality*, 2023, a print on a dibond plate

Alicja Majewska, *Epidemia*, 2020, obiekt; aluminium, pleksi

Alicja Majewska, *Epidemic*, 2020, object; aluminium, plexiglass

PIOTR C. KOWALSKI | Polska / Poland
 JOANNA JANIĄK | Polska / Poland

Odnosząc się do tytułu wystawy, podejmujemy dialog z tradycją. Interwencja artystyczna oparta na archiwach i zanikających śladach w tkance miejskiej jest próbą przypominania historycznych wielokulturowych tradycji i ich redefiniowania, uwikłania w konteksty kulturowe, społeczne i polityczne.

W XVI, XVII wieku Leszno przeżywało swój złoty wiek. Był to okres podziału chrześcijaństwa, walk religijnych i prześladowań w Europie. W Lesznie współżyły wtedy różne wyznania: bracia czescy, luteranie, katolicy oraz żydzi. Świetnie prosperujące miasto stało się również ośrodkiem życia naukowego, z rozwiniętym drukarstwem, szkołą wyższą i świetną biblioteką. Pomnikową postacią tego okresu był uchodźca religijny Jan Amos Komeński senior Jednoty Braci Czeskich, osiedlający się w Lesznie po 1628 roku. Comenius był teologiem, filozofem, jednym z twórców nowożytnej pedagogiki, cenionym reformatorem ówczesnego szkolnictwa w Europie. Był zwolennikiem egalitaryzmu wykształcenia, wizjonerem pansofii, postulującej wiedzę uniwersalną o świecie w systemie powszechnej edukacji. W Lesznie napisał swoje dzieła pedagogiczne tłumaczone na wiele języków. Podręczniki dla dzieci dostosowywał do ich wieku. Jego *Orbis pictus* jest pierwszą w dziejach ilustrowaną "encyklopedią" szkolną. W 1645 brał udział w toruńskich obradach Colloquium charitativum, dialogu międzyreligijnym, jako delegat braci czeskich i kalwinistów. W pożarze Leszna w 1656 roku utracił swoje zbiory i wyemigrował do Holandii.

W 1898 roku ze składek społecznych ufundowano popiersie w rocznicę przybycia Komeńskiego do Leszna i postawiono przed dawnym Gimnazjum Braci Czeskich. Po 1945 roku dawny zbór ewangelicki przejęła parafia rzymsko-katolicka i popiersie przeniosła w miejsce mniej eksponowane. Usunięto z niego epitafia, których do dzisiaj nie zastąpiono nowymi. AMOS to subiektywna wersja uaktualnionych tablic bocznych na cokole.

Drugi rozkwit Leszna przypadł na wiek XIX i był związany z dynamicznym uprzemysłowieniem pod rządami zaborców. Ale już nie towarzyszyła mu tolerancja, ale konflikty na tle narodowościowym społeczności polskiej i niemieckiej.

Obraz przechodni *Lissa* odnosi się właśnie do tego drugiego okresu rozkwitu miasta.

PIOTR C. KOWALSKI | Polska / Poland
 JOANNA JANIĄK | Polska / Poland

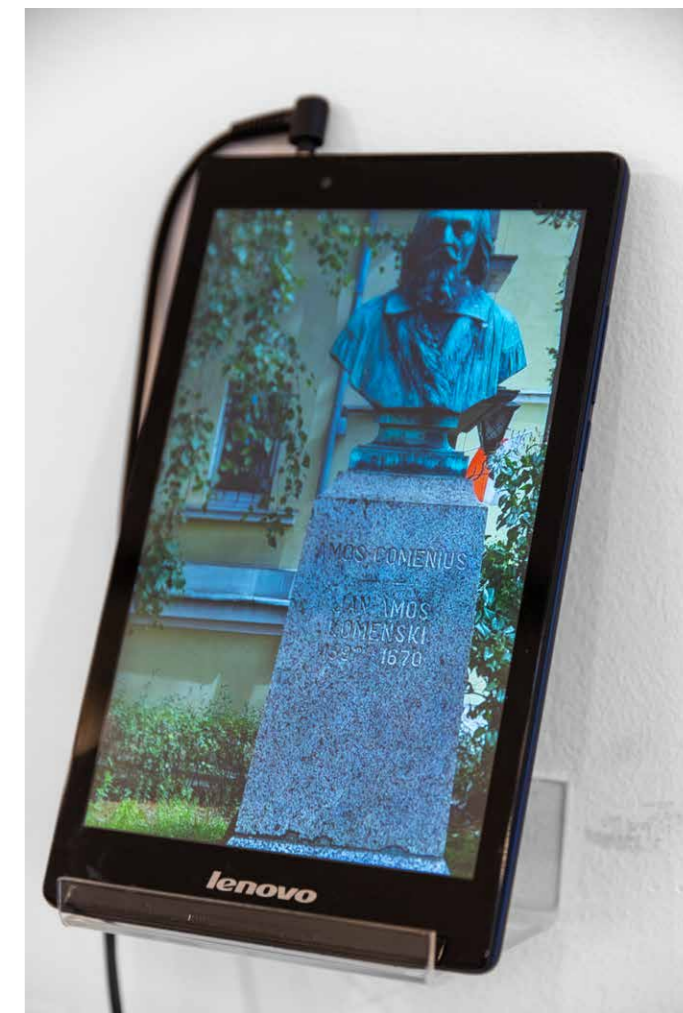
Referring to the exhibition's title, we enter into a dialogue with tradition. An artistic intervention based on archives and fading traces in the urban fabric is an attempt to recall historical multicultural traditions and to redefine them, to entangle them in cultural, social and political contexts.

In the 16th and 17th centuries Leszno experienced its golden age. It was a period of the division of Christianity, religious struggles and persecutions in Europe. Various religions coexisted in Leszno at that time: Bohemian Brethren, Lutherans, Catholics and Jews. The prosperous town also became a centre of scientific life, with a well-developed printing press, university and excellent library. A monumental figure of this period was the religious refugee Jan Amos Comenius senior of the Unity of Bohemian Brethren, who settled in Leszno after 1628. Comenius was a theologian, philosopher, one of the founders of modern pedagogy and a respected reformer of education in Europe at the time. He was an advocate of egalitarianism in education, a visionary of pansophy, postulating universal knowledge of the world in a system of universal education. In Leszno, he wrote his pedagogical works translated into many languages. He adapted his textbooks for children to suit their age. His *Orbis pictus* is the first ever illustrated school 'encyclopaedia'. In 1645, he took part in the Toruń Colloquium charitativum, an inter-religious dialogue, as a delegate of the Czech Brethren and Calvinists. In a fire in Leszno in 1656 he lost his collections and emigrated to the Netherlands.

In 1898, a bust was founded from public contributions on the anniversary of Comenius' arrival in Leszno and erected in front of the former Czech Brethren Grammar School. After 1945, the former Evangelical congregation was taken over by the Roman Catholic parish and the bust was moved to a less prominent place. The epitaphs were removed and have not been replaced by new ones to this day. AMOS is a subjective version of the updated side plaques on the plinth.

Leszno's second heyday came in the 19th century and was associated with dynamic industrialisation under the partitioners. But it was no longer accompanied by tolerance, but by conflicts over the nationalities of the Polish and German communities.

„The Passing Image of *lissa*” refers precisely to this second period of the city's heyday.

Piotr C. Kowalski, *Lissa*, 2015, frotaż, pył na płótnie;
 Joanna Janiak, *Amos*, 2023, technika własna, epitafia
 Piotr C. Kowalski, *Lissa*, 2015, frotage, dust on canvas;
 Joanna Janiak, *Amos*, 2023, own technique, epitaphs

MAGDALENA PARNASOW-KUJAWA | Polska / Poland
 HADAS TAPOUCHI | Izrael / Israel
 ANNA TOPOLSKA | Polska / Poland

Projekt Magdaleny Parnasow-Kujawy to seria metalowych płyt, które pod względem techniki sytuują się na pograniczu grafiki i malarstwa. Każdy z nich jest w istocie matrycą, ale jednocześnie staje się niepowtarzalnym dziełem sztuki. Płyty początkowo umieszczone są w domu artystki (w różnych jego przestrzeniach), gdzie ulegają procesowi, w ramach którego powstają naturalne ślady życia domowego. Płyty, jak taśma wideo, rejestrują wydarzenia w domu. Proces trwa kilka miesięcy. W kolejnym etapie artystka nakłada soczewkę na każdą z płyt. Rolą soczewki jest przeniesienie widza w inną przestrzeń, przestrzeń „pomiędzy”, w której spotyka się z metaforyczną i faktyczną materią dzieła sztuki. Obraz domu jest więc zapośredniczony, odbiorca nie widzi miejsca powstania dzieła (domu), ale jego zmodyfikowany obraz.

Projekt Hadasa Tapouchi to film zatytułowany *Listy z domu*, zrealizowany w dwóch modernistycznych miastach: Hajfie w Izraelu i Gdyni w Polsce. Pytanie, które jest podstawą projektu, dotyczy znaczenia pojęcia „dom”. Widz podąża za artystką. Poprzez prowadzone rozmowy skupia się ona na „różnorodnych kulturowo społecznościach mieszkających razem w jednym domu lub mieście oraz na historii modernistycznych dzielnic obu miast”. Wspólnie z artystką dowiadujemy się, że pojęcie domu jest zmienne i płynne, że fizyczne miejsce niekoniecznie czyni je stałym. Widzimy, że oba miasta, choć podobne architektonicznie, różnią się stopniem zróżnicowania kulturowego. Gdynia jest bardziej jednorodna, Hajfa bardziej zróżnicowana.

Projekty obu artystek wchodzą ze sobą w dialog na kilka sposobów. Dom zarówno jest, jak i nie jest przywiązany do miejsca. Płynność pojęcia znajduje odzwierciedlenie w pracach Magdaleny poprzez nałożenie soczewki na płyty. W pracy Hadas to morze, obok którego leżą oba miasta, stanowi ramę dla narracji o domu, podkreślając jego niestabilny charakter. Jednak z drugiej strony w obu pracach ważne jest fizyczne miejsce, w którym na określony czas można zakotwiczyć owo pojęcie.

Pracom towarzyszy esej Anny Topolskiej, *Dom: w poszukiwaniu znaczenia*.

MAGDALENA PARNASOW-KUJAWA | Polska / Poland
 HADAS TAPOUCHI | Izrael / Israel
 ANNA TOPOLSKA | Polska / Poland

Magdalena Parnasow-Kujawa's project is a series of metal plates which in terms of technique are situated at the intersection of graphics and painting. Each one is in fact a matrix but at the same time becomes a unique work of art. The plates are initially located in the artist's home (in its various spaces), where they undergo a process in which natural traces of home life. The plates, like a videotape, record the happenings of the home. The process lasts several months. In the subsequent stage, the artist puts a lens over each metal plate. The role of the lens is to take the viewer into another space, a space in-between the metaphorical and actual matter of the work of art. The image of home thus is mediated, the viewer does not see the place where the work was created (home) but its altered image.

Hadas Tapouchi's project is a film entitled "Letters from Home", created in two modernist cities: Haifa in Israel and Gdynia in Poland. The question driving the project is about the meaning of "home". The viewer follows the artist. Through the conversations that she conducts, she focuses on "culturally diverse communities that live together in one house or city and on the history of the modernist neighborhoods of the two cities". Together with the artist we find out that, the concept of home is changeable and fluid, that a physical place does not necessarily make it constant. We see that both cities, although architecturally similar, differ in terms of the degree of cultural diversification. Gdynia is more homogenous, Haifa is more diverse.

The projects of both artists come in to a dialogue in several ways. Home both is and is not attached to a place. The fluidity of the notion is reflected in Magdalena's work through the act of putting the lens on the plates. In Hadas' work it is the sea, next to which both cities lie, that constitutes a framework for the narrative of home emphasizing its unstable character. However, on the other hand a physical place is in both works important as it is where the notion of home can be anchored for a particular time.

The works are accompanied by an essay by Anna Topolska, *Home: in search of meaning*.

PROLOG -
Spacer z moją matką

Hadas Tapouchi,
Listy z domu, 2021, wideo
Hadas Tapouchi,
Letters from home,
2021, wideo

Magdalena Parnasow-Kujawa, *Obrazy z domu*,
2023, technika łącząca grafikę z malarstwem,
blachy zimnowalcowane
Magdalena Parnasow-Kujawa, *Images from
home*, 2023, technique combining graphics with
painting, cold-rolled sheets

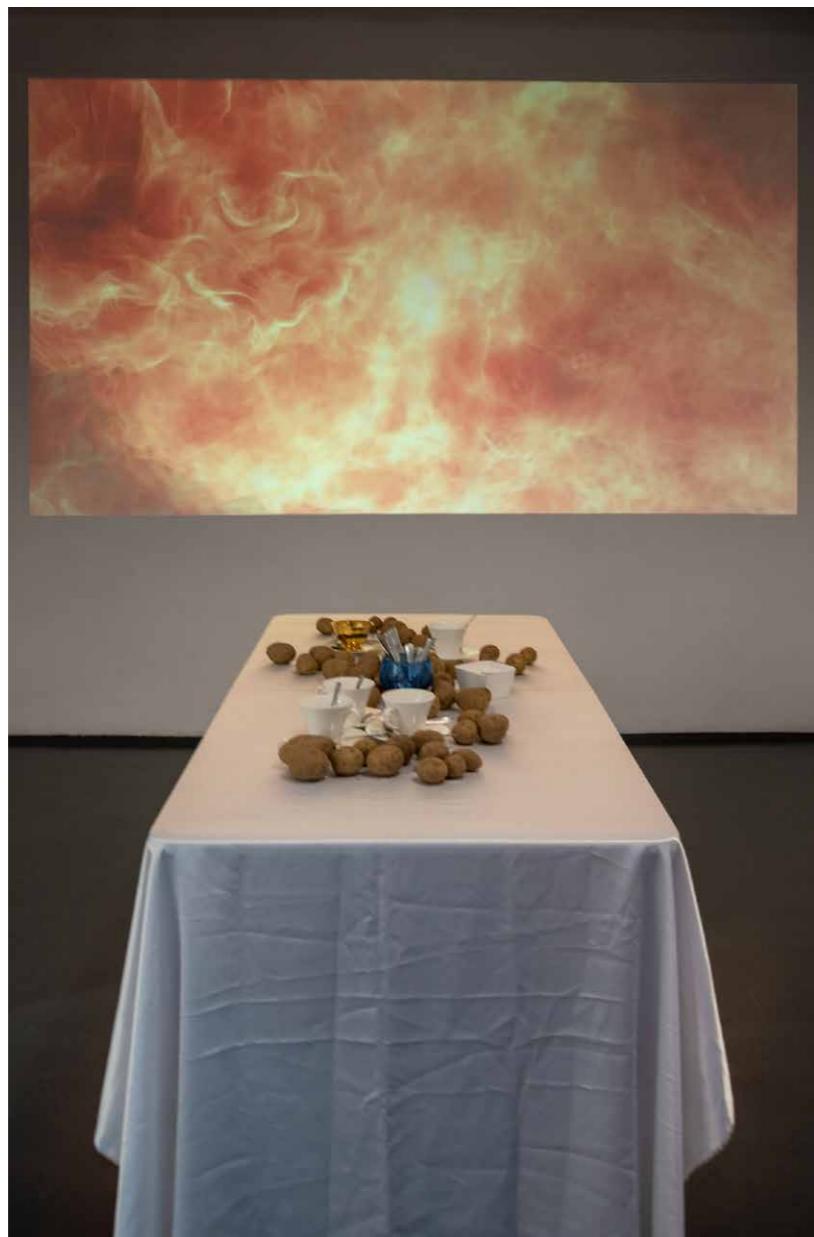
Sławomir Sobczak | Polska / Poland
Mykhaylo Barabash | Ukraina / Ukraine

Dip to White to wspólny projekt Sławomira Sobczaka i Mychajła Barabasza zrealizowany został do tematu nadrzędnego *Konwersacje*.

Odnosi się w sposób bezpośredni do trwających konfliktów zbrojnych i do obserwowania ich z wydawałoby się bezpiecznej pozycji. Mówi o chwilowym dramacie i głębokiej nadziei odrodzenia.

Dip to White is a joint project of Sławomir Sobczak and Mychajł Barabasz, carried out for the main topic: *Conversations*. It refers directly to ongoing armed conflicts and to observing them from a seemingly safe position. It speaks of a momentary drama and a deep hope of rebirth.

Sławomir Sobczak, Mykhaylo Barabash, *Dip to white*, 2023, video-instalacja
Sławomir Sobczak, Mykhaylo Barabash, *Dip to white*, 2023, video-installation

ANNA TYCZYŃSKA | Polska / Poland
 SUSANNE KRELL | Niemcy / Germany

Historie o liniach

Susanne. Anna.

Niemka i Polka. Przyjaciółki. W pewnym sensie sąsiadki.

Spotkałyśmy się kilkanaście lat temu na rezydencji we Francji, a potem podtrzymywałyśmy naszą relację i zaczęłyśmy współpracę na płaszczyźnie sztuki. Ten osobisty wątek jest w tej historii ważny. Bo przecież chcieliśmy się bliżej poznać. Chcieliśmy mówić o sobie. O Niemce i Polce. O tym, co nas łączy, o tym, co nas dzieli. O kulturze, obyczajach, stereotypach. No i historii oczywiście. Przyjmując zaproszenie do wystawy *Konwersacje 2* postanowiłyśmy wrócić do współpracy, a także tematu. Skupiłyśmy się na granicy, konstrukcie mentalnym, myślowym, wirtualnej linii oddzielającej Polskę i Niemcy, zmieniającej się na przestrzeni wieków. To miał być nasz punkt wyjścia... i tu zaczęła się nasza dyskusja, spotkania, kolejne rozmowy, research, dotyczące historii. Nie jesteśmy historyczkami, problemem, a zarazem wyzwaniem, stało się pytanie o to, czym jest granica- między Polska - która przez wieki funkcjonowała jako jeden organizm państwowy, a Niemcami, które przez stulecia były aliansem niezliczonych księstw i państweczek, a o których państwowości możemy mówić dopiero od pol. XIX wieku.

Gdzie jest więc ta linia, która dzieli Polaków i Niemców? Czy w ogóle mówimy o tej samej historii? A może historia jest taka jaką chce ją widzieć opowiadający?

Nasz projekt projekt zatytułowany *Liniengeschichte/Historie o liniach* nie jest próbą zdefiniowania i nazwania problemu; konstruujemy go z mnogości pytań i wątpliwości, których współrzędne wyznaczają: dzisiejsza granica oraz linia kolejnych stacji na trasie Poznań - Neuruppin, Neuruppin - Poznań, którą przemierzałyśmy pracując nad naszym projektem.

ANNA TYCZYŃSKA | Polska / Poland
 SUSANNE KRELL | Niemcy / Germany

Stories about lines

Susanne. Anna.

German and Polish. Friends. In a sense, neighbors.

We met several years ago during a residency in France, and then we maintained our relationship and started collaborating in the field of art. This personal thread is important in this story. Because we wanted to get to know each other better. We wanted to talk about ourselves. About a German woman and a Polish woman. About what unites us, about what divides us. About culture, customs, stereotypes. And history, of course. By accepting the invitation to the *Conversation 2* exhibition we decided to return to cooperation and the topic. We focused on the border, a mental and thought construct, a virtual line separating Poland and Germany, a border that has changed over the centuries. This was supposed to be our starting point... and this is where our discussion, meetings, subsequent conversations, and research regarding history began. We are not historians; the problem and at the same time a challenge was the question of what the border is. The border between Poland - which for centuries functioned as a single state organism, and Germany - which for centuries was an alliance of countless principalities and states, and whose statehood we can only talk about since the mid-19th century.

So where is the line that divides Poles and Germans? Are we even talking about the same history? Or maybe the story is what the teller wants it to be?

Our project entitled *Liniengeschichten (Stories about Lines)* is not an attempt to define and name the problem. We construct it from a multiplicity of questions and doubts; the coordinates of which are determined by today's border and the line of subsequent stations on the Poznań - Neuruppin, Neuruppin - Poznań route, which we traversed while working on our project.

Anna Tyczyńska, Susanne Krell, *Historie o liniach*, 2023, instalacja, rysunek, światło, haft na płótnie, audio
 Anna Tyczyńska, Susanne Krell, *Stories about lines*, 2023, installation, drawing, light, embroidery on the canvas, audio

ALEKSANDRA SIMIŃSKA | Polska / Poland
MILAN CIESLAR | Czechy / Czech Republic

Bydgoszcz 2023

Niebo dla każdego jest takie same, ale kiedy myślę o Ukrainie, widzę, że ich niebo jest czasem straszne, czarne, pełne dymów, błyskawic, wybuchów, przelatujących pocisków. To obraz wojny, który widzę w mediach.

Namalować to niebo w kontakcie z ziemią to znaleźć równowagę między grozą, a spokojem, między mrokiem, a światłem. Chcę, aby pojawiła się nadzieja.

Szukam odpowiedniej formy, zderzam czerwień z czernią, błękit z oranżem. Geometryczna otwarta forma, a w niej niebo z chmurami odbija się u dołu obrazu w geometryczny basen wypełniony czerwienią. Pośrodku wąski pas krajobrazu ziemi uprawnej. Chcę, aby pamięć o czasie wojny była w moich obrazach.

Ostrawa 2023

Niebo nad Ukrainą.

Nade mną błękitne niebo rozciąga się, jak ogromne płótno, na którym mienia się chmury o różnych kształtach i rozmiarach.

Słońce świeci z pełną mocą i ogrzewa moją twarz.

Czuję się jak na obrazie namalowanym przez utalentowanego artystę.

Jest dla mnie jasne, dlatego tak wielu artystów inspiruje się tą przestrzenią, kojarzącą się z wieloma prośbami i podziękowaniami, które kierujemy spoglądając w niebo.

W przestrzeni tej panuje magia.

Magia, którą można rozłożyć na wielkie płótna, staje się symbolem nieskończoności.

Dlatego, gdy patrzę w górę i widzę to piękne niebo, przyjmuję je jako dar od samej sztuki.

Jest to miejsce, w którym czas się zatrzymuje, a wszelki ból ginie, miejsce, w którym dusza zostaje uzdrowiona.

W wielu kulturach niebo stanowi dom bogów i mieszkanie duchów zmarłych.

W sztuce współczesnej niebo jest również wykorzystywane jako symbol nadziei i tęsknoty za wolnością.

Niebo nad Ukrainą jest źródłem potężnej inspiracji.

ALEKSANDRA SIMIŃSKA | Polska / Poland
MILAN CIESLAR | Czechy / Czech Republic

Bydgoszcz 2023

The sky is the same for everyone, but when I think about Ukraine, I see that their sky is sometimes scary, black, full of smoke, lightning, explosions, flying missiles. This is the image of war that I see in the media.

To paint this sky in contact with the earth is to find a balance between terror and calm, between darkness and light. I want hope to come.

I am looking for the right form, I collide red with black, blue with orange. The geometric open form, and the sky with clouds in it, is reflected at the bottom of the picture into a geometric pool filled with red. In the middle, a narrow strip of farmland landscape. I want the memory of the war to be in my paintings.

Ostrava 2023

Sky over Ukraine

Above me, the blue sky stretches out like a huge canvas, on which clouds of various shapes and sizes shimmer.

The sun is shining full force and warming my face.

I feel like in a picture painted by a talented artist.

It is clear to me why so many artists are inspired by this space, associated with many requests and thanks that we make by looking at the sky. There is magic in this space.

Magic that can be spread out on large canvases, becoming a symbol of infinity.

Therefore, when I look up and see this beautiful sky, I accept it as a gift from art itself.

It is a place where time stops and all pain is lost, a place where the soul is healed.

In many cultures, the sky is the home of the gods and the dwelling place of the spirits of the dead.

In modern art, the sky is also used as a symbol of hope and longing for freedom.

The sky over Ukraine is a source of powerful inspiration.

Milan Cieslar, *Niebo nad Ukrainą*, 2023, akryl, płótno
 Milan Cieslar, *Sky over Ukraine*, 2023, acrylic on canvas

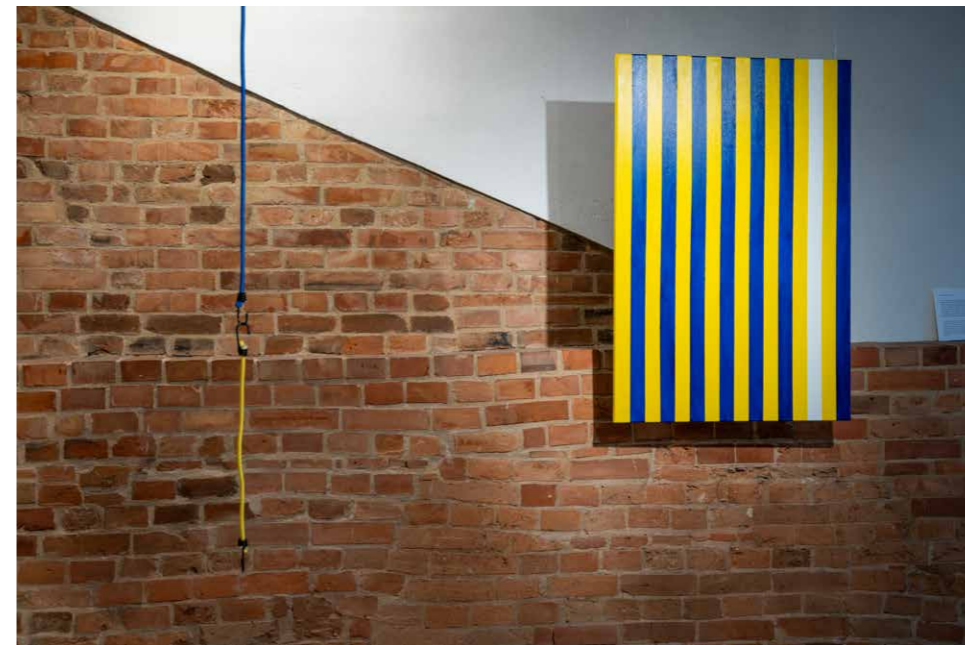
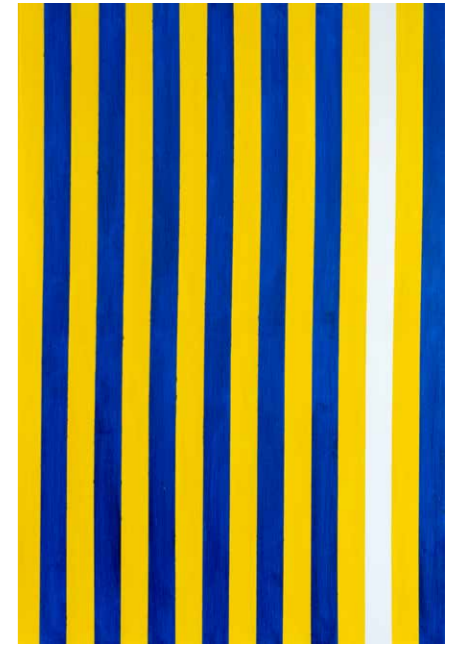

Aleksandra Simińska, *Pamięć*, *Pejzaż szkatulkowy dla Ukrainy*,
 2023, olej, płótno
 Aleksandra Simińska, *Memory*, *Box lanscape for Ukraine*, 2023,
 oil on canvas

GABRIELA PIENIAS | Polska / Poland

Projekt przedstawiający minimalistyczne obiekty artystyczne w tonacji żółto-niebieskiej jest efektem przemyśleń artystki na temat zjawiska granic państwowych, koncepcji tworzenia krajów, ale również rozważań na temat powstających na tych wydzielonych obszarach więzi pomiędzy zamieszkującymi tam ludźmi oraz uczucia przywiązania, a także poczucia pustki wynikającej z opuszczenia kraju, emigracji. Projekt jest nawiązaniem do współczesnej sytuacji w Europie, zwłaszcza w Ukrainie, ale również w pracy ukrywa się wątek osobisty artystki, która od wielu lat przebywa na emigracji i pewna forma bezdomności, bezpaństwowości, inności i wyobcowania towarzyszy jej na co dzień. Ponieważ nawet ojczyzna ulega transformacjom, zmienia się i przekształca, a przodkowie umierają, nawet dom przestaje być domem, dlatego bycie emigrantem to także pewien stan umysłu.

The project, presenting minimalist art objects in yellow and blue tones, is the result of the artist's reflections on the phenomenon of state borders, the concept of creating countries, but also reflections on the bonds between people living there and the feeling connected, as well as the sense of emptiness resulting from abandonment country, emigration. The project is a reference to the contemporary situation in Europe, especially in Ukraine, but the artist's personal experience is also hidden in the work. Because even the homeland undergoes transformations, changes and develop, and ancestors die, even home ceases to be home, so being an emigrant is also a certain state of mind.

Gabriela Pienias, *Wież*, 2023,
 obiekt; *Pustka*, 2023, akryl na płótnie
 Gabriela Pienias, *Bond*, 2023,
 object; *Emptiness*, 2023, acrylic on canvas

TOMÁŠ KOUDELA | Czechy / Czech Republic
 TEREZA ČAPANDOVÁ | Czechy / Czech Republic

Dzieło sztuki składa się z trzech elementów, które uzupełniają się i wzbogacają. Kluczowymi elementami są dwa filmy i jeden tekst poetycki. Na obu filmach jesteśmy świadkami ujęcia, w którym kamera podąża za twarzami dwóch osób. Długie ujęcie oddaje szczegóły twarzy i rejestruje ich drobne grymasy i wyraziste niuanse. Twarze zwrócone są w swoją stronę, a nie do widza. Równoległe do tego elementu wizualnego prezentowany jest tekst poetycki, wibrujący między twarzami jako potencjalna ulga dźwiękowa komponentu obrazowego. Tekst charakteryzuje się metaforycznym językiem, za pomocą którego artyści starają się wyrazić płeć i treści osobiste. W ten sposób ukazuje dialog pomiędzy ogólnym i indywidualnym poziomem znaczeń. Komponenty wizualne i tekstowe mogą być postrzegane niezależnie od siebie; ich połączenie tworzy synergę. Dwie twarze, milcząco obserwujące siebie nawzajem i tekst, który stawia pytania o własne postrzeganie siebie i innych, spotykają się w jednym kontekście.

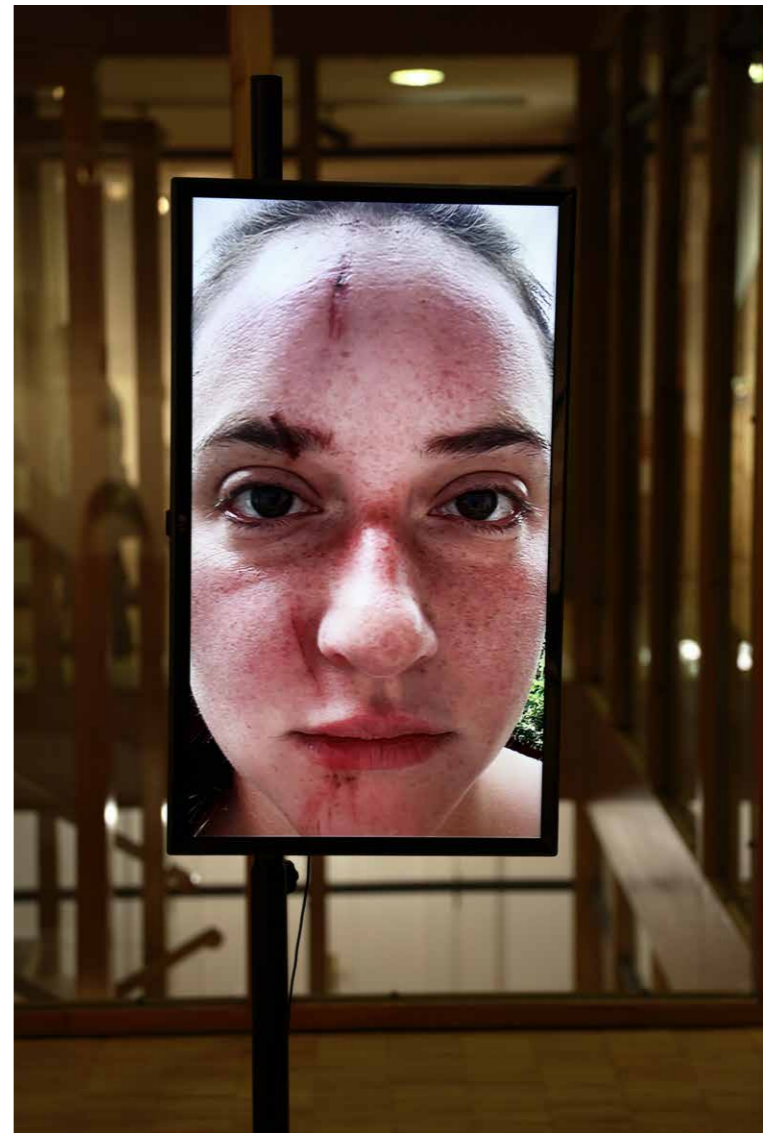

TOMÁŠ KOUDELA | Czechy / Czech Republic
 TEREZA ČAPANDOVÁ | Czechy / Czech Republic

A work of art consists of a trio of elements that complement and enrich each other. The key elements are two videos and one poetic text. In both videos we witness a shot where the camera follows the faces of two people. The long take conveys the detail of the faces and captures their small grimaces and expressive nuances. The faces turn towards themselves and not the viewer. It is as if they are looking into a mirror and the viewer is offered the opportunity to see the border of the image. Parallel to this visual element, a poetic text is presented, vibrating between the faces as a potential aural relief of the pictorial component. The text is characterized by a metaphorical language through which the artist attempts to express gender and personal content. In this way, he portrays a dialogue between general and individual levels of meaning. The visual and textual components can be perceived independently of each other; their combination creates a synergy. Two faces silently observing each other and a text that raises questions about our own perception of ourselves and others come together in one context.

Tomáš Koudela, *Before relationship*, 2022, video-instalacia, 3:00
 Tomáš Koudela, *Before relationship*, 2022, video-instalation, 3:00

Tereza Čapandová, *Relationship*, 2022, video-instalacia, 3:00
 Tereza Čapandová, *Relationship*, 2022, video-instalation, 3:00

SONIA RAMMER | Polska / Poland
ROSWITHA MAUL | Niemcy / Germany

Razem z Roswithą poznałyśmy się na rezydencji artystycznej w Arctic Culture Lab na Grenlandii. Oqaatsut to wioska, którą zamieszkuje na stałe troje mieszkańców oraz psy. Architektura domostw ludzkich oraz psich bywa zaskakująco podobna. Ludzie i psy żyją w specyficznej relacji. Roswitha w swojej realizacji skupia się bardziej na architekturze ludzkiej, Sonia przygląda się psiej budzie.

SONIA RAMMER | Polska / Poland
ROSWITHA MAUL | Niemcy / Germany

Roswitha and I met at an artist residency at Arctic Culture Lab in Granland. Oqaatsut is a village that is permanently inhabited by a dozen residents and dogs. The architecture of human and canine homes can be surprisingly similar. People and dogs live in a special relation with each other. Roswitha focuses more on human architecture in her realization, while Sonia looks at the dog's wake.

Roswitha Maul, *Antyczny relikwiarz*,
2022, fotoprint na drewnie
Roswitha Maul, *Ancient relic*,
2022, fotoprint on wood

Sonia Rammer, *Cultural misunderstanding vol 1*,
Oqaatsut, 2023, Grenlandia, performans dokamerowy
Sonia Rammer, *Cultural misunderstanding vol 1*,
Oqaatsut, 2023, Greenland, on-camera performance

KATARZYNA PODGÓRSKA-GLONTI | Polska / Poland
GURAM TSIBAKHASHVILI | Gruzja / Georgia

Codzienne podróże

J.L. Borges w *Nowej antologii osobistej* pisał: „Ts'ui Pen wierzył w nieskończone serie czasów, w rosnącą i zawrotną sieć czasów zbieżnych, rozbieżnych i równoległych. Ta przędza czasów, które zbliżają się, rozwidlają, przecinają i które przez wieki o sobie nie wiedzą, obejmują wszystkie możliwości. Nie istniejemy w większości tych czasów; w niektórych istnieje pan, a ja nie; w innych ja; a pan nie; w innych istniejemy obaj”.

Fragment tekstu J.L. Borgesa był dla nas źródłem inspiracji i wspólnym mianownikiem artystycznej realizacji naszego duetu. Wychodząc od zatrzymanych w czasie przedmiotów na fotografiach, poprzez realne artefakty codzienności z całą ich niemą, a równocześnie bogatą „biografią” w czasoprzestrzennej siatce, kreują nowe ciągi narracji. Pozbawione swojej utylitarnej funkcji rzeczy/obiekty stają się punktami na mapie egzystencji codziennych podróży, jednymi z możliwych jak pisze Borges. Kontekst architektoniczny i historyczny przestrzeni Galerii/Ratusza nakłada kolejną warstwę znaczeń prowadzących w meandry jeszcze nie znane, otwarte dla każdego odbiorcy. Interwencja artystyczna w przestrzeni koncentruje się na refleksji wobec wieloznaczności czasu i różnorodnej obecności w przestrzeni.

KATARZYNA PODGÓRSKA-GLONTI | Polska / Poland
GURAM TSIBAKHASHVILI | Gruzja / Georgia

Daily Journeys

J.L. Borges in *A personal anthology* wrote: „Ts'ui Pen believed in the infinite series of the times, in a growing and vertiginous network convergent, divergent and parallel times. This yarn of time that approach, fork, cross and do not know about each other for centuries, they cover all the possibilities. We do not exist in most of these times; in some there is you, and I am not; in others we both exist.” The excerpt from J. L. Borges was a source of inspiration for us and the common denominator of our duo's artistic realization. Starting from time-stopped objects in photographs, through real artifacts of everyday life with all their silent yet rich „biography” in a spatio-temporal grid, they create new strings of narratives. Deprived of their utilitarian function, things/objects become points on the map of existence one of the possible as Borges writes. The architectural and historical context of the Gallery/City Hall space imposes another layer of meanings leading into meanders not yet known, open to any viewer.

The artistic intervention in the space focuses on reflection in the face of the ambiguity of time and the various presence in space.

Katarzyna Podgórska-Glonti;
Guram Tsibakhashvili,
Codzienne podróże, 2023,
instalacja fotograficzno-objektowa
Katarzyna Podgórska-Glonti;
Guram Tsibakhashvili,
Everyday trips, 2023,
photo-object installation

VLADA RALKO | Ukraina / Ukraine
VOLODYMYR BUDNIKOV | Ukraina / Ukraine

Jak dotąd jest to nasza pierwsza i jedyna wspólna praca. Podczas gdy zwykle pracujemy raczej w dialogu niż we współpracy, tym razem dialog odbył się w ramach jednego wspólnego dzieła. Nie omawialiśmy wcześniej koncepcji. Nasza „komunikacja” rozpoczęła się bezpośrednio na papierze, gdzie na zmianę dodawaliśmy coś do wspólnego oświadczenia. Ponieważ od 2014 roku pracujemy nad tematem wojny prowadzonej przez Rosję przeciwko Ukrainie i nad tym, jak krytyczna rzeczywistość manifestuje problem wartości humanistycznych, kontynuujemy te rozważania w naszej wspólnej pracy. Pokazujemy anatomię przemocy, bezbronność, infantylną niechęć do wzięcia odpowiedzialności za swoje czyny lub bezczynność, a także pornograficzną przy-
nęę przemocy i strach cywilizowanego świata przed potęgą zła.

VLADA RALKO | Ukraina / Ukraine
VOLODYMYR BUDNIKOV | Ukraina / Ukraine

So far, this is our first and only work together. While we usually work in dialogue rather than collaboration, this time the dialogue took place within the framework of one joint artwork. We did not discuss the concept in advance. Our „communication” began directly on paper, where we took turns adding something to the common statement. Since we have been working since 2014 on the topic of the war waged by Russia against Ukraine and how critical reality manifests the problem of humanistic values, we have now continued these considerations in our joint work. We show the anatomy of violence, vulnerability, infantile unwillingness to take responsibility for one’s actions or inaction, as well as the pornographic lure of violence and the fear of the civilized world of the power of evil.

Vlada Ralko, Volodymyr
Budnikov, *Nikt*, 2023, gwasz,
marker na papierze
Vlada Ralko, Volodymyr
Budnikov, *Nobody*, 2023,
gouache, marker on paper

MAGDALENA KLESZYŃSKA | Polska / Poland
ANGELINA NOGUEIRA | Portugalia / Portugal

Bliźniacze emocje, odległe przestrzenie, dwie różne kultury, podobne wzorce, oddzielne formy wyobrażeń życia, spójne etapy w rozważaniach o codzienności, przepływ myśli i konstelacje zjawisk. Zderzenia jednostajności ruchu zewnętrznego i sinusoidalności wewnętrznej. Wiele nas łączy, dzieli kilometry.

Realizacja plastyczna opowiada o tychże chwilach, które zostają zanotowane w naszej pamięci jako najważniejsze punkty, nieodgadnione, często nienazwane formy odbijające się o naszą monotoność lub przylegające do niej wręcz w ramach kohezyjnego zjawiska. Fragmenty zdarzeń, rozmów, emocji, które zostają z nami na dłużej, poruszając się bezwładnie w naszej pamięci. Właśnie te mikro informacje, kolory, nastroje, słowa, urywki zdarzeń, stały się przyczynkiem do realizacji wspólnej pracy, cyklu, na który składają się różne formy płaskiej powierzchni wypełnionej, przetłumaczonymi na język plastyczny, formami zbudowanymi ze wspomnień. Założeniem procesu kreatywnego stały się słowa kluczowe, fragmenty zdań, które były przez nas notowane przez 19 tygodni. Co tydzień, wręcz z zegarmistrzowską precyzją robiłyśmy podsumowanie tygodnia, wpisując we wspólną tabelę słowa, które miały za zadanie określić emocje i nastrój, czasem jakieś fragmenty wypowiedzi. Tak, by w skróconej, telegraficznej notce oddać jak najpełniej to, z czym zetknęłyśmy się w danym tygodniu.

Obie zazwyczaj poszukiwałyśmy i rozpoczynałyśmy naszą wędrówkę w myśl technik związanych z tkaniną lecz, podobnie jak w konstrukcji naszej pamięci, gdy często jedno wspomnienie łączy się z innymi, zastępują i wstępują w puste miejsca, tak też nie założyłyśmy mocnych ograniczeń technicznych/materialowych, ale pozwoliłyśmy sobie na kolażowe epizody. Kiedy to jedno wspomnienie, jedna materia nagle, zupełnie przypadkiem łączy się z innym/inną. Kiedy to chwytamy i przyjmujemy wspomnienia innych, jako swoje przeżycia.

MAGDALENA KLESZYŃSKA | Polska / Poland
ANGELINA NOGUEIRA | Portugalia / Portugal

Twin emotions, distant spaces, two different cultures, similar patterns, separate forms of ideas of life, consistent stages in the consideration of everyday life, the flow of thoughts and constellations of phenomena. Clashes of uniformity of external outside movement and sinuosity of internal once. We have a lot in common, miles apart.

The visual realization tells about these moments, which are recorded in our memory as highlights, unguessed, often unnamed forms reflecting against our monotonicity or even adhering to it as part of a cohesive phenomenon. Fragments of events, conversations, emotions that stay with us for a long time, moving inertly in our memory. Precisely these micro information, colors, moods, words, excerpts of events, became the reason for the realization of a joint work, a series, which consists of various forms of flat surface filled with forms built from memories translated into plastic language. The premise of the creative process became key words, fragments of sentences, which were noted down by us for 19 weeks. Every week, with almost clockwork precision, we made a summary of the week, typing into a common table words that were meant to define emotions and mood, sometimes some fragments of speech, in order to reflect as fully as possible in an abbreviated, telegraphic note what we encountered in a given week.

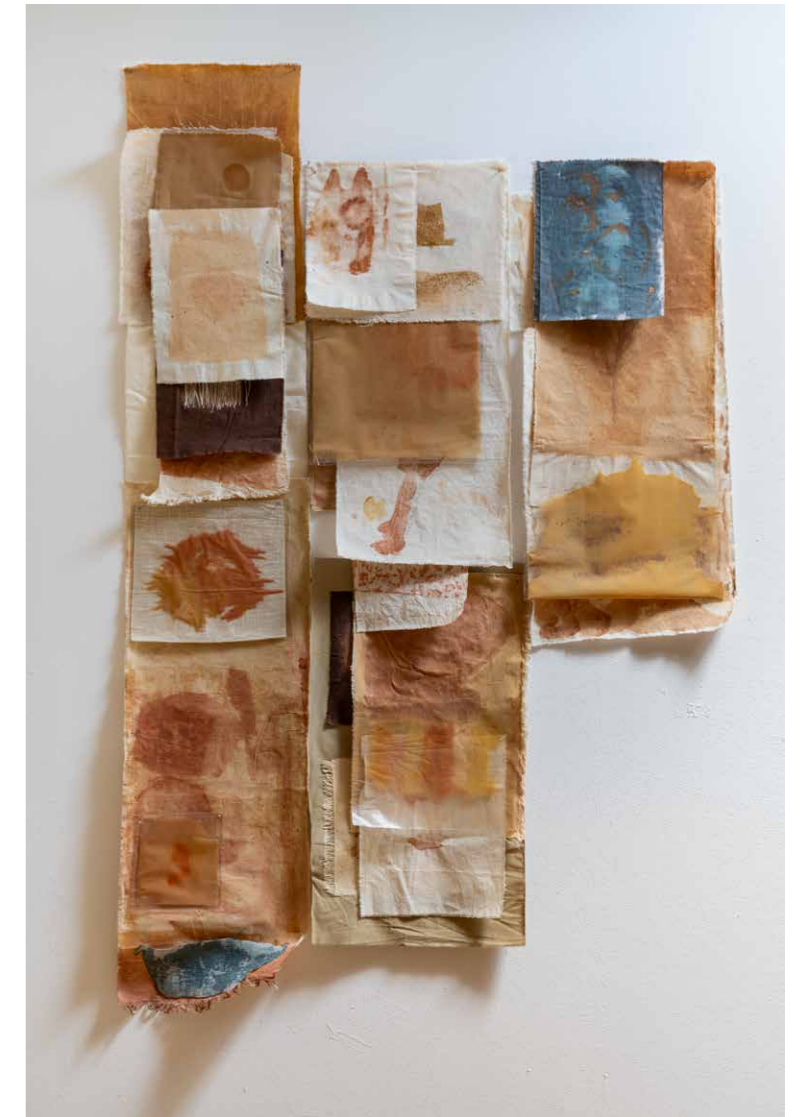
Both of us usually searched and started our journey according to the techniques associated with fabric, but, just as in the construction of our memory, when often one memory tangles with another, replaces and enters the empty places, so we did not assume strong technical/material limitations, but allowed ourselves collage episodes. When this one memory, one matter suddenly, completely by chance, merges with another/another. When we grasp it and adopt the memories of others as our own experiences.

Angelina Nogueira,
Pomiędzy wspomnieniami,
 2023, tkanina, druk, kredki,
 farbowanie, papier, nici, sznurki,
 aluminium, wełna, len
 Angelina Nogueira,
Between memories, 2023, textile, print,
 crayons, dye, paper, embroidery floss,
 ropes, aluminum, wool, linen

Magdalena Kleszyńska,
Pomiędzy wspomnieniami,
 2023, tkanina, druk, kredki,
 farbowanie, papier, nici,
 sznurki, aluminium, wełna, len
 Magdalena Kleszyńska,
Between memories,
 2023, textile, print, crayons,
 dye, paper, embroidery floss,
 ropes, aluminum, wool, linen

JOANNA IMIELSKA / Polska / Poland
 DAŠA LASOTOVÁ / Czechy / Czech Republic

Wprowadzeniem do prac jest fragment wiersza Wisławy Szymborskiej:

Trudne życie z pamięcią.

(Z tomu *Tutaj / Here*, Wydawnictwo Znak, Kraków 2012)

Jestem złą publicznością dla swojej pamięci.
 Chce, żebym bezustannie słuchała jej głosu,
 a ja się wiercę, chrząkam,
 słucham i nie słucham,
 wychodzę, wracam i znowu wychodzę.
 Chce mi bez reszty zająć uwagę i czas.
 Kiedy śpię, przychodzi jej to łatwo.
 W dzień bywa różnie, i ma o to żal.

Podsuwa mi gorliwie dawne listy, zdjęcia,
 porusza wydarzenia ważne i nieważne,
 przywraca wzrok na prześlepione widoki,
 zaludnia je moimi umarłymi.

W jej opowieściach jestem zawsze młodsza.
 To miłe, tylko po co bez przerwy ten wątek.
 Każde lustro ma dla mnie inne wiadomości.
 [...]

JOANNA IMIELSKA / Polska / Poland
 DAŠA LASOTOVÁ / Czechy / Czech Republic

An introduction to works is a fragment of Wisława Szymborska's poem:

Hard Life with Memory.

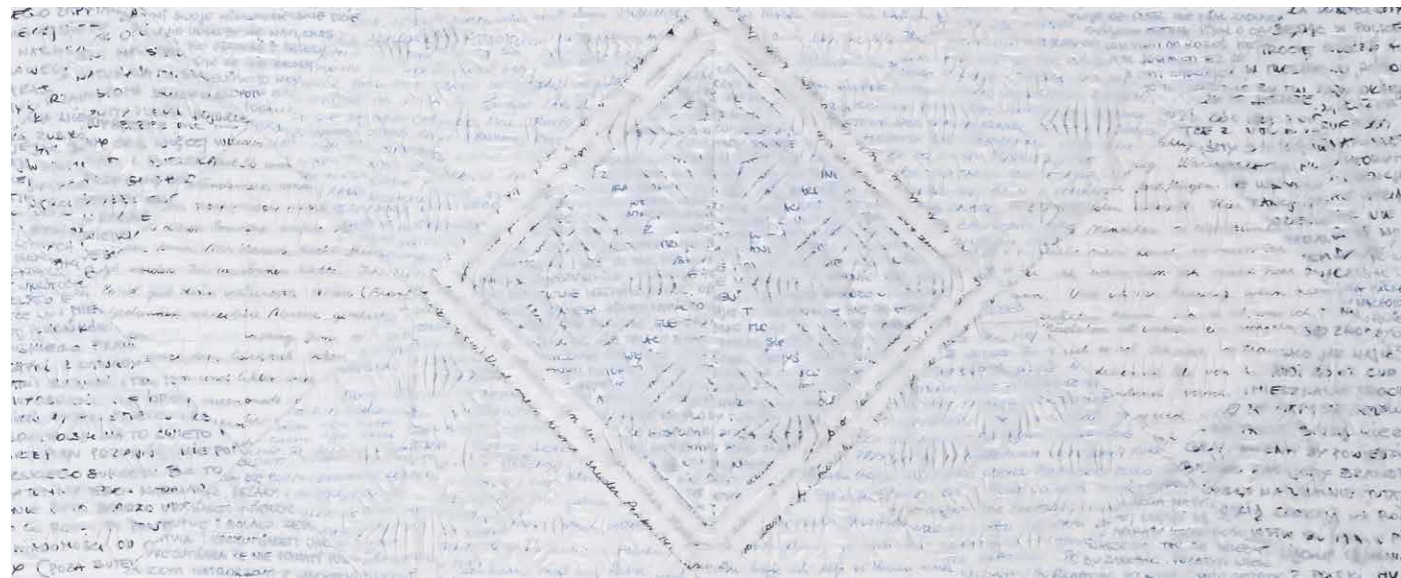
(From the volume *Here / Here*, Wydawnictwo Znak, Kraków 2012, translated by Clare Cavanagh)

I'm a poor audience for my memory.
 She wants me to attend her voice non-stop,
 but I fidget, fuss,
 listen and don't,
 step out, come back, then leave again.

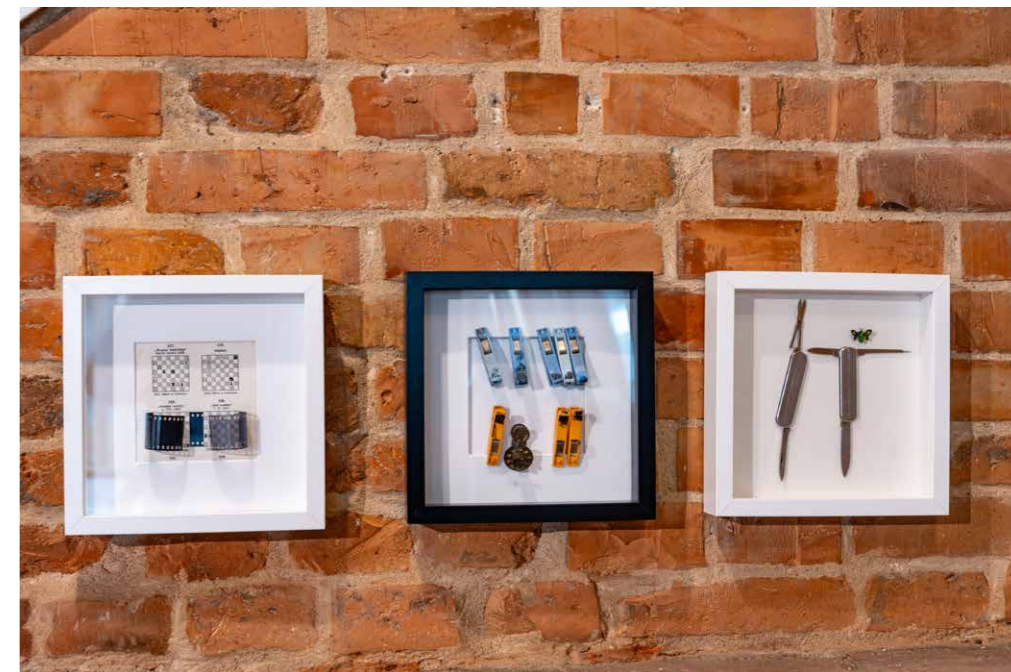
She wants to take up all my time and attention.
 She's got no problem when I sleep.
 The day's a different matter, which upsets her.

She thrusts old letters, snapshots at me eagerly,
 stirs up events both important and un-,
 turns my eyes to overlooked views,
 peoples them with my dead.

In her stories I'm always younger.
 Which is nice, but why always the same story.
 Every mirror holds different news for me.
 [...]

Dáša Lasotová, *Przedmiotowe wspomnienia*, 2018, 2019, asamblaż, obiekt
Dáša Lasotová, *Subject memories*, 2018, 2019, assemblage, object

Joanna Imielska, *Drzewo genealogiczne 7, Znaki różne* z cyklu *Pamięć semantyczna*, 2022, kolaż, papier
Joanna Imielska, *Family Tree 7, Various Signs* from the series *Semantic memory*, 2022, collage, paper

ANNA MARIA BRANDYS / Polska / Poland
EVA LOTTE LISANDER / Niemcy / Germany

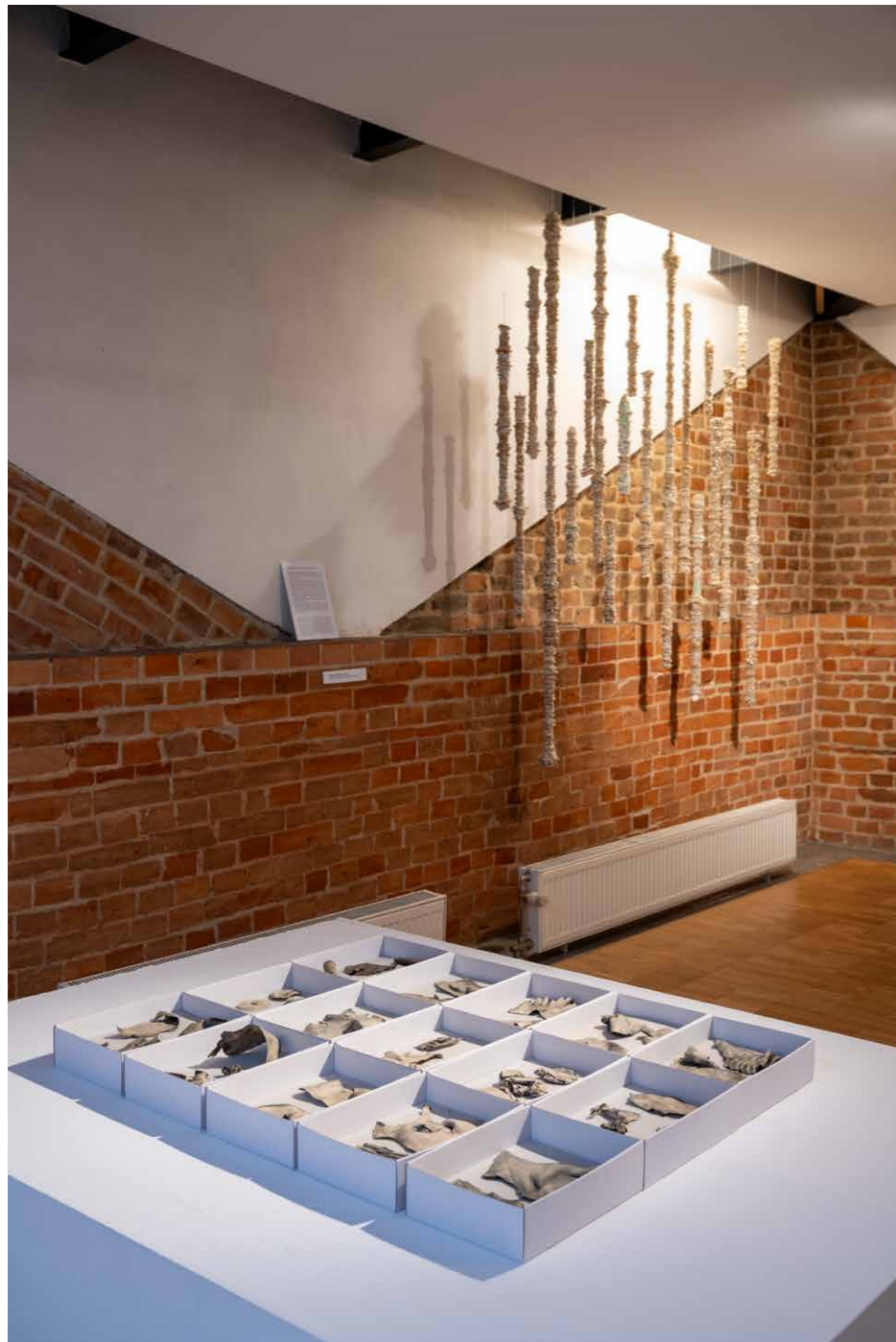
Odpadki, zrzynki, skrawki, resztki, próbki, kawałki, pozostałości czy ścinki. To tylko niektóre słowa próbujące uchwycić materiał, który wzięty został na warsztat przez duet Brandys-Lisander w procesie twórczym towarzyszącym przygotowaniom do wystawy *Konwersacje 2*.

Śmieci - zarówno te powstałe podczas kreacji - jak i te nagromadzone z sentymentu. Uchyłki czy organiczne kształty zdjęte z koła garncarskiego. Pozółkłe i krucho arkusze o półwiecznym rodowodzie wypełnione skrętnie kolumnami cyfr, które dla niewtajemniczonego niewiele znaczą, a i dla wtajemniczonego są współcześnie niewarte nawet rzucenia okiem. To, co potencjalnie nadaje się jedynie na rumowisko bądź do recyklingu, w oczach Ewy Lotte Lisander oraz Anny Marii Brandys staje się frapującym materiałem, który podniesiony zostaje do rangi dzieła sztuki, poprzez świadomość trwania w społeczeństwach nadmiaru. Liczne wątpliwości, zarówno te związane z uwikłaniem w prywatne rytuały konsumpcyjne oraz współodpowiedzialność za stan ekosystemu, katastrofę klimatyczną czy po prostu kapitalistyczną rzeczywistość.

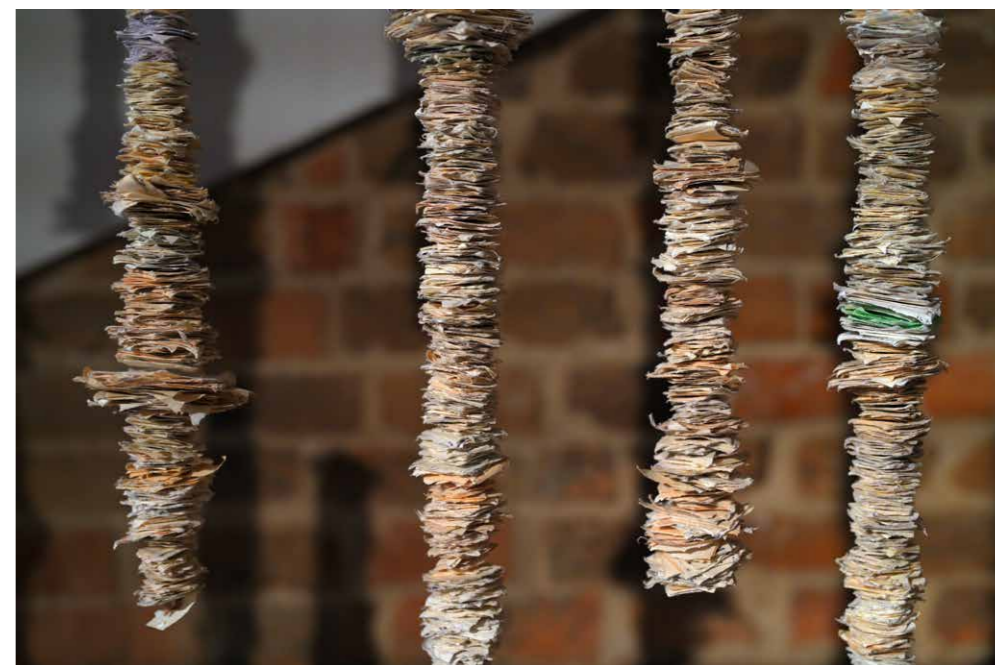
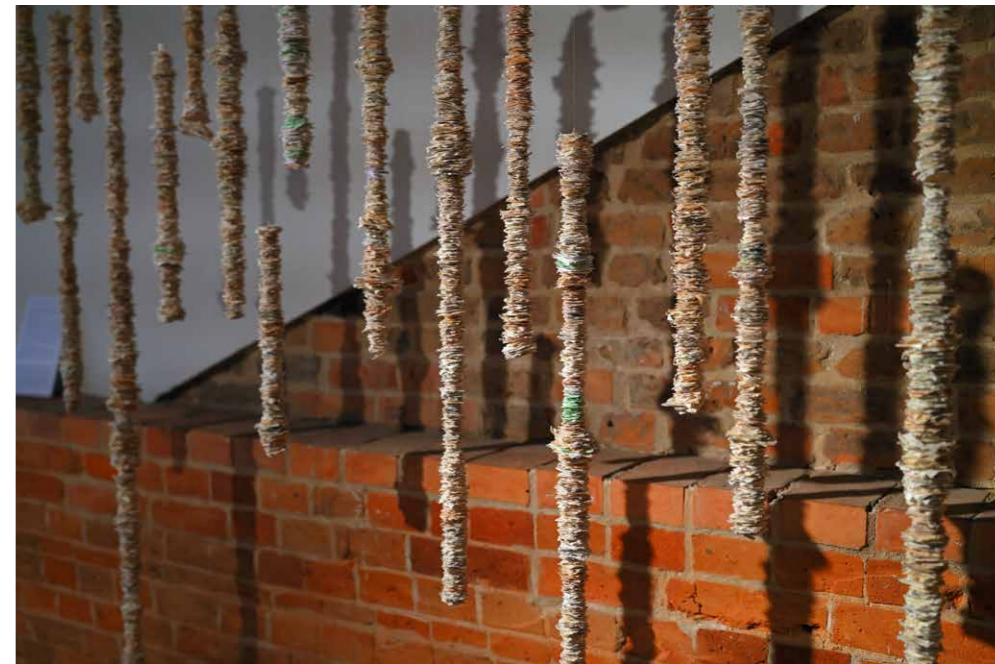
Sztuka odpadu, bezużyteczne fragmenty przeistaczające się w pytania, które twórczynie zadają nie tylko sobie, ale i osobom obcującym z ich wytworami. Nie zatrzymają one autodestrukcyjnej maszyny nieustannego wzrostu, ale stanowią zaproszenie do rozmowy. Konwersacja to coś, co możemy zrobić już teraz, już dziś! Możemy - i powinniśmy.

ANNA MARIA BRANDYS / Polska / Poland
EVA LOTTE LISANDER / Niemcy / Germany

Scraps, leftovers, samples, pieces or offcuts. These are just some of the words trying to capture the material taken by the Brandys-Lisander duo in the creative process accompanying the preparations for the exhibition *Conversations 2*. Garbage - also this created during art process - and that accumulated out of sentiment. Divergences or organic shapes taken off the potter's wheel. Yellowed and brittle sheets with a half-century-old pedigree filled with meticulous columns of numbers that mean little to the uninitiated, and to the initiated are contemporaries not even worth a glance. What is potentially suitable only for debris or recycling, in the eyes of Eva Lotte Lisander and Anna Maria Brandys, becomes a fractious material, which is elevated to the status of a work of art through the awareness of persistence in societies of excess. Numerous doubts, both about entanglement in private consumption rituals and co-responsibility for the state of the ecosystem, climate catastrophe or simply capitalist reality. Waste art, useless fragments transforming into questions that the creators ask not only of themselves, but also of those who interact with their creations. They won't stop the self-destructive machine of constant growth, but they are an invitation to conversation. Conversation is something we can do right now, today! We can - and we should.

Anna Maria Brandys,
Struktury formalne, 2020, archiwalne
dokumenty, nić bawełniana;
Eva Lotte Lisander,
*Spontaniczne uwagi dotyczące
programów ruchowych*,
2023, ceramika
Anna Maria Brandys,
Formal structures, 2020, archival
documents, cotton thread;
Eva Lotte Lisander,
*Spontaneous notes on movement
routines*, 2023, ceramics

Eva Lotte Lisander, *Spontaniczne uwagi dotyczące programów ruchowych*, 2023, ceramika
Eva Lotte Lisander, *Spontaneous notes on movement routines*, 2023, ceramics

Biografie

Andrzej Banachowicz / Polska

(ur. 1952 r., Polska) Tworzy w dziedzinie szeroko pojętej tkaniny artystycznej, autocyfatu gobelinowego, w technice transfiguracji nowych mediów, druku cyfrowego oraz instalacji. Profesor, związany z Uniwersytetem Artystycznym im. Magdaleny Abakanowicz w Poznaniu.

Mykhaylo Barabash / Ukraina

(ur. 1980 r., Ukraina) Artysta interdyscyplinarny pracuje na pograniczu różnych gatunków: nowych mediów, instalacji, performance, malarstwa, land artu, technik graficznych i rysunkowych. Studiował we Lwowskiej Narodowej Akademii Sztuk Pięknych. Mieszka i pracuje we Lwowie.

Rufina Bazlova / Białoruś

(ur. Białoruś) Zajmuje się ilustracją, grafiką społeczną, scenografią i performance. W swojej twórczości wykorzystuje tradycyjną technikę haftu ludowego m.in. do przedstawienia pokojowych protestów na Białorusi, podejmuje również tematykę feminizmu obecną w tradycjach ludowych. Uzyskała tytuł magistra ilustracji (FDU LS, ZČU) oraz drugi stopień licencjata ze scenografii (KALD, DAMU).

Rafał Boettner-Lubowski / Polska

(ur. 1974 r., Polska) Rzeźbiarz i artysta sztuk wizualnych. Tworzy obiekty i intermedialne aranżacje przestrzenne podejmujące relacje dialogiczne i polemiczne z istniejącymi już dziełami, postawami i poetykami twórczymi. W swojej sztuce odnosi się także do wybranych możliwości technik cyfrowych. Bardzo często inspiracją dla jego wypowiedzi twórczych jest szeroko rozumiana tradycja artystyczna (antyczna, nowożytna i XIX-wieczna).

Anna Maria Brandys / Polska

(ur. 1987 r., Polska) Tworzy obiekty i instalacje w obrębie szeroko rozumianej sztuki włókna. Chętnie podejmuje wątki feministyczne i ekologiczne. Współtwórczyni Biennale Tkaniny Artystycznej w Poznaniu, Domu Bajek i Galerii Jak. Ukończyła Uniwersytet Artystyczny w Poznaniu, obecnie pracuje na tej uczelni.

Sławomir Brzoska / Polska

(ur. 1967 r., Polska) Pracuje głównie w zakresie instalacji, rzeźby, zrealizował wiele działań land-artowych na 5 kontynentach. Profesor, pracuje na Uniwersytecie im. Magdaleny Abakanowicz w Poznaniu oraz na Akademii Sztuk Pięknych w Katowicach. Mieszka i pracuje w Katowicach oraz Poznaniu.

Volodymyr Budnikov / Ukraina

(ur. 1947 r., Ukraina) Zajmuje się malarstwem, pracami na papierze i obiektami przestrzennymi. Ukończył Kijowską Szkołę Artystyczną oraz Kijowski Instytut Sztuki. Wykłada malarstwo na Ukraińskiej Akademii Sztuk Pięknych. Mieszka i pracuje w Kijowie. Obecnie mieszka i pracuje w Berlinie.

Tereza Čapandová / Czechy

(ur. Czechy) Jej obszar zainteresowania to grafika komputerowa i produkcja plastyczna. Pracuje w Katedrze Edukacji Artystycznej Wydziału Pedagogicznego Uniwersytetu Ostrawskiego jako koordynatorka programu Erasmus+ i specjalistka ds. komunikacji zewnętrznej i wewnętrznej oraz działalności twórczej.

Sławomira Chorążyczewska / Polska

(ur. 1964 r., Polska) Zajmuje się tkaniną, ubiorem, badaniem idei unikatatu. Profesor, pracuje na Uniwersytecie Artystycznym im. Magdaleny Abakanowicz w Poznaniu, prowadzi Pracownię Ubioru Unikatowego na Wydziale Architektury Wnętrz i Scenografii.

Milan Cieslar / Czechy

(ur. Czechy) Zajmuje się malarstwem i łączeniem różnych mediów artystycznych. Kieruje nim kompulsywna potrzeba materializowania fragmentów wspomnień, uczuć, skojarzeń, podprogowych spostrzeżeń nieświadomości. Interesuje się klasycznymi tematami dotyczącymi życia i śmierci. Pracuje w Katedrze Edukacji Artystycznej Wydziału Pedagogicznego Uniwersytetu Ostrawskiego. Mieszka, tworzy i pracuje w Ostrawie i Karwinie.

Elżbieta Cios / Polska

(ur. Polska) Projektantka tekstyliów i mody. Specjalizuje się w eksperymentach i innowacjach z wykorzystaniem technik rzemieślniczych i unikalnych, technologiach cyfrowych i nowych w projektowaniu. Współpracuje z teatrami jako scenograf i kostiumograf. Studiowała w Akademii Sztuk Pięknych w Poznaniu i RESAD w Madrycie. Pracuje na Uniwersytecie Artystycznym im. Magdalena Abakanowicz w Poznaniu.

Anna Goebel / Polska

(ur. 1951, Polska) Tworzy kompozycje przestrzenne, obiekty, zajmuje się efemerycznymi działaniami w otwartej przestrzeni, sztuką papieru, fotografią. Studiowała na Uniwersytecie Artystycznym im. Magdaleny Abakanowicz w Poznaniu, obecnie profesor tej uczelni.

Joanna Imielska / Polska

(ur. 1962 r., Polska) Realizuje prace w obszarze malarstwa, rysunku, obiektu i kolażu. Do ważniejszych tematów jej twórczości należy refleksja o naturze czasu, obejmująca sfery cykliczności, archetypiczności, archeologii, genealogii, ekologii i medytacji. Profesor, prowadzi Pracownię Rysunku na Uniwersytecie Artystycznym im. Magdaleny Abakanowicz w Poznaniu.

Joanna Janiak / Polska

(ur. Polska) Autorka i producentka telewizyjna, specjalizująca się w prezentowaniu sztuki aktualnej na antenach telewizji publicznej do 2005 roku. Opuściła gorset telewizyjnych schematów dla otwartości i sensualności sztuki. Studiowała filozofię na Uniwersytecie im. A. Mickiewicza w Poznaniu i Uniwersytecie Warszawskim.

Peter Javorik / Słowacja

(ur. 1982 r., Słowacja) Pracuje jako wykładowca na Wydziale Wzornictwa Przemysłowego Akademii Sztuk Pięknych w Krakowie. Studiował na Wydziale Artystycznym Politechniki Koszyckiej, studia doktoranckie w dziedzinie Komunikacji Wizualnej obronił na Wydziale Wzornictwa.

Magdalena Kleszyńska / Polska

(ur. 1985 r., Polska) W swoich pracach bada zagadnienia związane z czasem, przemijaniem, cyklicznością i wspomnieniami. Pracuje na Uniwersytecie Artystycznym im. Magdaleny Abakanowicz w Poznaniu.

Tomáš Koudela / Czechy

(ur. Czechy) Poeta, prozaik, kurator, teoretyk sztuki współczesnej. Studiował historię sztuki i historię kultury na Wydziale Artystycznym Uniwersytetu w Ostrawie. Pracuje jako adiunkt w Katedrze Edukacji Artystycznej Wydziału Pedagogicznego Uniwersytetu Ostrawskiego. Mieszka i pracuje w Ostrawie i Ostrawicy.

Yurii Koval / Ukraina

(ur. Ukraina) Zajmuje się malarstwem i rysunkiem. Absolwent Wydziału Architektury Wnętrz Lwowskiej Akademii Sztuk Pięknych.

Piotr C. Kowalski / Polska

(ur. 1951 r., Polska) Doświadczony pedagog, mający temperament artysty przekraczającego zastane konwencje w swoim DNA, lubiący dadaistyczną przewrotność, w duchu Fluxusu znoszący granicę między potocznym życiem a sztuką, angażujący również nieświadomych Innych do swoich działań artystycznych.

Susanne Krell / Niemcy

(ur. Niemcy) Artystka wizualna zajmuje się pracą konceptualną i partycypacją. Tworzy frotáže wewnątrz, ulic, placów i budynków na całym świecie. Rysunkowe i malarskie frotáže stanowią podstawę projektów eksplorujących miejsca i obiekty przesyczone historią i wspomnieniami. Mieszka w Neuruppin w Niemczech.

Dáša Lasotová / Czechy

(ur. 1951 r., Czechy) Jej twórczość często oscyluje na pograniczu poezji i malarstwa. Zawodowo związana jest z Katedrą Edukacji Artystycznej Wydziału Pedagogicznego Uniwersytetu Ostrawskiego. Swoją działalność dydaktyczną skupiła na zapośredniczeniu sztuki, zwłaszcza sztuki konceptualnej.

Ute Lindner / Niemcy

(ur. 1968, Niemcy) Zajmuje się realizacją wystaw, interdyscyplinarnych wydarzeń artystycznych i publikacji. Studia w zakresie sztuk pięknych oraz nauk o sztuce i filozofii w Kunsthochschule / Universität Kassel. Mieszka i pracuje w Berlinie.

Eva Lotte Lisander / Niemcy

(ur. 1988 r., Niemcy) Artystka ceramiczka, jej prace badają koncepcję materialności w sztuce i jej wyjątkową obecność w dziełach sztuki. Studiowała rzeźbę w AKI Enschede w Holandii oraz tekstylia i włókna na UAP w Poznaniu, w Polsce. Mieszka i pracuje w Rotterdamie.

Alicja Majewska / Polska

(ur. Polska) Rzeźbiarka i nauczycielka akademicka. W swojej sztuce odnosi się do zagadnienia fenomenu pamięci i związanego z nim procesu wspomnienia. Szczególnie interesuje ją perspektywa indywidualnego doświadczenia rozpoznanego w kontekście współczesności i kultury. Ukończyła Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu.

Volha Maslouskaya / Białoruś

(ur. 1974, Białoruś) Artystka i kuratorka. Tworzy performance, sztukę wideo, obiekty, fotografię i malarstwo. Prowadzi kurs Praktyki performatywne jako sposób interakcji w European College of Liberal Arts w Białorusi. Kuratorka przestrzeni artystycznej Sarai w Brześciu w Białorusi.

Roswitha Maul / Niemcy

(ur. 1982 r., Niemcy) Artystka wizualna, studia magisterskie w Hochschule für Bildende Künste, Drezno.

Angelina Nogueira / Portugalia

(ur. Portugalia) Tworzy w dziedzinie instalacji i performance, koncentrując się na takich tematach jak materia, natura i fikcja.

Ukończyła studia w Zakresie Sztuk Pięknych w Escola Superior Artística do Porto oraz studia magisterskie w Zakresie Współczesnych Praktyk Artystycznych w Faculdade de Belas Artes da Universidade do Porto. Mieszka i pracuje w Porto.

Magdalena Parnasow-Kujawa / Polska

(ur. 1975 r., Polska) Zajmuje się malarstwem, rysunkiem oraz litografią. Ukończyła studia na ASP w Poznaniu, na Wydziale Edukacji Artystycznej i na Wydziale Grafiki, uzyskała dyplom w zakresie grafiki warsztatowej oraz w zakresie malarstwa. Pracuje na Uniwersytecie Artystycznym im. Magdaleny Abakanowicz w Poznaniu.

Sergiy Petlyuk / Ukraina

(ur. Ukraina) Artysta medialny. Jego twórczość to wielowarstwowe i ciągle badanie kontaktu wrażliwości ciała z różnymi wpływami życia, takimi jak wyobraźnia, pamięć, informacja, mediatyzacja, porządek społeczny i kohabitacja. Eksploruje kwestie kontroli, agresji, przemocy, odmienności i strachu. Ukończył Lwowską Narodową Akademię Sztuki. Mieszka i pracuje we Lwowie.

Gabriela Pienias / Polska

(ur. Polska) Artystka sztuk wizualnych, wykładowczyni akademicka, kuratorka. Tworzy światy, posługując się tym, co znajduje się w zasięgu ręki, korzysta z prostych, łatwo dostępnych materiałów, które następnie maluje wyrazistymi kolorami. Prowadzi pracownię rysunku i grafiki na kierunku edukacja artystyczna na Wydziale Pedagogicznym na Uniwersytecie Ostrawskim.

Katarzyna Podgórska-Glonti / Polska

(ur. 1969 r., Polska) Artystka wizualna. Zajmuje się działaniami przestrzennymi, instalacją, performance, fotografią, warsztatami artystycznymi. Podejmowane problemy to: czas, przestrzeń, przestrzeń architektoniczna i jej konteksty, pamięć, ślady obecności. Studia w PWSSP w Poznaniu. Profesor, pracuje na Uniwersytecie Artystycznym im. Magdaleny Abakanowicz w Poznaniu.

Wlada Ralko / Ukraina

(1969 r., Ukraina) Tworzy malarstwo, prace na papierze i obiekty przestrzenne. Autorka tekstów naukowych, poezji, esejów i artykułów krytycznych na temat sztuki i jej związków z filozofią i polityką. Ukończyła Kijowską Akademię Sztuki. Mieszka i pracuje w Kijowie.

Sonia Rammer / Polska

(ur. 1976 r., Polska) Artystka, podróżniczka, psycholożka, zawodowo związana z Uniwersytetem Artystycznym im. Magdalena Abakanowicz w Poznaniu, gdzie prowadzi Pracownię Sztuki w Perspektywie Międzykulturowej. Na kształt jej twórczości wpływają doświadczenia międzykulturowe zdobywane na rezydencjach artystycznych i nieustające wychodzenie poza strefę komfortu, zarówno w życiu zawodowym, jak i osobistym, oraz pielęgnowanie związków międzygatunkowych. Pracuje w różnorodnych mediach.

Justyna Ryzek / Polska

(ur. 1973, Polska), Wykładowczyni na Uniwersytecie Artystycznym im. Magdaleny Abakanowicz w Poznaniu. Autorka książek: *Piękno w kulturze ponowoczesnej* (2006), *Współlistnienie. Sztuka i przestrzeń* (2021). Interesuje się sztuką współczesną, szczególnie jej obecnością w przestrzeni publicznej oraz powiązaniem z innymi dziedzinami, w tym: etyką, kulturą popularną, życiem codziennym. Zajmuje się krytyką artystyczną. Bywa kuratorką wystaw.

Aleksandra Simińska / Polska

(ur. 1962 r., Polska) Realizuje prace w obszarze malarstwa, rysunku i fotografii, a do ważniejszych cykli tematycznych należy: *Aleppo, Bachantki, Pejzaż podwójny, Wyspy, Rozmowy z malarzami*. Profesor, prowadzi pracownię artystyczną na kierunku Architektura Wnętrz na Politechnice Bydgoskiej im. J.J. Śniadeckich. Mieszka i pracuje w Bydgoszczy.

Nena Skoko Snežana / Serbia

(ur. 1960 r., Zemun, Serbia). Oprócz mediów współczesnych tkanin i gobelinów często wykorzystuje performance, wideo, land-art, papier czerpany, animację, instalację artystyczną. Ukończyła Akademię Sztuk Stosowanych w Belgradzie na Wydziale Tkaniny. Szkoliła się zawodowo w Nowym Jorku, Londynie, Poznaniu i Helsinkach.

Sławomir Sobczak / Polska

(ur. 1964 r., Polska) Jako artysta realizuje prace w zakresie instalacji, wideo i audio-artu i sztuki efemerycznej. Jego problematyka twórcza jest trudna do jednoznacznego zdefiniowania. Na widzów / uczestników swoistych „spektakli”, oddziałuje poprzez intensywne wrażenia i emocje. Studiował w PWSSP w Poznaniu, pracuje w macierzystej uczelni (obecnie Uniwersytet Artystyczny im. Magdaleny Abakanowicz w Poznaniu).

Hanna Szumska / Ukraina

(ur. 1993 r., Ukraina) Zajmuje się malarstwem, rysunkiem, kolażem, grafiką, instalacją i nowymi mediami. Absolwentka Uniwersytetu Artystycznego w Poznaniu oraz Lwowskiej Narodowej Akademii Sztuk Pięknych. Obecnie realizuje studia doktoranckie na Akademii Sztuk Pięknych w Gdańsku.

Szymon Szymankiewicz / Polska

(ur. 1985 r., Polska) Twórca grafik i plakatów. Jeden z najciekawszych i najbardziej rozpoznawalnych plakacistów polskich młodego pokolenia, który chętnie sięga po trudne i kontrowersyjne tematy społeczno-polityczne. Jest absolwentem, a obecnie wykładowcą Uniwersytetu Artystycznego im. Magdaleny Abakanowicz w Poznaniu.

Hadas Tapouchi / Izrael

(ur. 1981 r., Izrael) Zajmuje się fotografią i wideo, łącząc podejście oparte na badaniach i interakcjach społecznych. W swojej

praktyce artystycznej traktuje historię jako narzędzie rozumienia relacji społecznych, a także jako medium badania przemian urbanistycznych i społecznych. Uzyskała tytuł magistra na Wydziale Sztuki – Hamidrasha, Izrael. To izraelska artystka mieszkająca obecnie w Berlinie.

Anna Topolska / Polska

(ur. Polska) Historyczka kultury, badaczka współczesnej Europy wschodniej, oraz tłumaczka polsko-angielska tekstów humanistycznych. Jej zainteresowania badawcze i publikacje dotyczą studiów nad kulturą wizualną i pamięcioznastwa w kontekście wojen XX wieku, fotografii, sztuki, pomników i muzeów, traumy, retoryki wizualnej.

Guram Tsibakhashvili / Gruzja

(ur. 1960 r., Gruzja) Fotograf, współzałożyciel Gallery Container, nauczyciel w Tbilisi State University, Academy of Fine Arts. Kurator Tbilisi Photo Festival; redaktor naczelny „Photo Magazine” (pierwszego magazynu fotograficznego na Kaukazie). Współzałożyciel Pierwszej Wyższej Szkoły Fotografii na Kaukazie. Studiował na Państwowym Uniwersytecie w Tbilisi.

Anna Tyczyńska / Polska

(ur. 1964 r., Polska) Artystka, wykładowczyni, kuratorka, animatorka różnorodnych wydarzeń artystycznych. Pracuje w zakresie instalacji, fotografii i sztuki obiektu. Studiowała w PWSSP w Poznaniu (obecnie Uniwersytet Artystyczny), dyplom w zakresie malarstwa i rysunku, obecnie jest profesorką UAP, na Wydziale Edukacji Artystycznej i Kuratorstwa, gdzie prowadzi II Interdyscyplinarną Pracownię Rysunku.

Andrea Vettori / Włochy

(ur. Włochy) Artysta malarz. Obecnie artysta często tworzy hiperrealistyczne pejzaże, które stają się swoistym zapisem krajobrazów poznawanych przez niego podczas rozmaitych podróży oraz kompozycje eksponujące cytaty wizualne z dawnego malarstwa. Studiował na Akademia di Brera w Mediolanie. Pracuje i mieszka w Parmie we Włoszech oraz w Cagnes sur Mer we Francji.

Louise Walleneit / Niemcy

(ur. 1981 r., Niemcy) Artystka medialna, performerka i badaczka artystyczna o wyraźnie interdyscyplinarnym doświadczeniu. Tematem przewodnim jej artystycznych badań są prace nad ufizycznieniem tego, co społeczne oraz człowiek wpleciony w otaczający go świat medialny. Studiowała sztuki piękne na Uniwersytecie Artystycznym w Zurychu, obecnie jest doktorantką sztuk pięknych na Uniwersytecie w Weimarze. Mieszka i pracuje w Lipsku.

Biographies

Andrzej Banachowicz / Poland

(born 1952, Poland) Active in the field of broadly understood artistic textiles, tapestry self-quotation in the technique of new media transfiguration, digital printing and installations. Professor, associated with the Magdalena Abakanowicz University of Arts in Poznan.

Mykhaylo Barabash / Ukraine

(born 1980, Ukraine) Interdisciplinary artist works on the border of various genres: new media, installations, performance, painting, land art, graphic, and drawing techniques. He studied at the Lviv National Academy of Fine Arts. He lives and works in Lviv.

Rufina Bazlova / Belarus

(born Belarus) Active in the fields of illustration, social graphics, scenography, and performance. In her art she employs the traditional technique of folk embroidery in order to depict e.g. peaceful protests in Belarus, and addresses the theme of feminism present in folk traditions. She holds a master's degree in illustration (FDU LS, ZČU) and a second bachelor's degree in stage design (KALD, DAMU).

Rafał Boettner-Lubowski / Poland

(born 1974, Poland) A sculptor and visual artist. He creates objects and intermedial spatial compositions entering into dialogical and polemical relations with existing art objects, attitudes and creative poetics. In his art, he also refers to selected possibilities of digital techniques. His artistic statements are very often inspired by broadly understood artistic traditions (ancient, modern and 19th-century ones).

Anna Maria Brandys / Poland

(born 1987, Poland) She creates objects and installations within the broadly understood field of fibre art. She often addresses feminist and ecological issues. Co-founder of the Artistic Textile Biennale in Poznań, Dom Bajek, and Jak Gallery. A graduate of the University of Arts in Poznan, she currently works at this University.

Sławomir Brzoska / Poland

(born 1967, Poland) Active mainly in the areas of installation art, sculpture, he has completed numerous land-art activities on 5 continents. A profesor at the Magdalena Abakanowicz University of Arts in Poznan and at the Academy of Fine Arts in Katowice. He lives and works in Katowice and Poznań, Poland.

Volodymyr Budnikov / Ukraine

(born 1947, Ukraine) He deals with painting, works on paper, and spatial objects. Graduated from the Kiev Art School and the Kiev Art Institute. He teaches painting at the Ukrainian Academy of Fine Arts. He lives and works in Kiev. Currently lives and works in Berlin.

Tereza Čapandová / Czech Republic

(born Czech Republic) Her interests include computer graphics and art production. She works at the Department of Artistic Education of the Pedagogical Faculty of the University of Ostrava as a coordinator of the Erasmus+ program and a specialist in external and internal communication and creative activities.

Sławomira Chorążyczewska / Poland

(born 1964, Poland) Active in the fields of textiles, clothing, researching the idea of uniqueness. A profesor at the Magdalena Abakanowicz University of Arts in Poznan. She is Head of the Unique Clothing Studio at the Interior and Stage Design Faculty.

Milan Cieslar / Czech Republic

(born Czech Republic) He deals with painting and combining various artistic media. He is driven by a compulsive need to materialize fragments of memories, feelings, associations, and subliminal observations of the unconscious. Constantly looking for answers, he works with classic themes of life and death. He works at the Department of Artistic Education of the Pedagogical Faculty of the University of Ostrava. He lives, creates art, and works in Ostrava and Karvina.

Elżbieta Cios / Poland

(born Poland) A textile and fashion designer. Specialises in experimentation and innovation using craft and unique techniques, digital and new technologies in design. She collaborates with theatres as a set and costume designer. She studied at the Academy of Fine Arts in Poznan and RESAD in Madrid. She works at the Magdalena Abakanowicz University of Arts in Poznan.

Anna Goebel / Poland

(born 1951, Poland) Creates spatial compositions, objects, ephemeral outdoor actions, paper art, and photography. She studied at the Magdalena Abakanowicz University of Arts in Poznan and is currently a professor at this University.

Joanna Imielska / Poland

(born 1962, Poland) She works in the field of painting, drawing, objects, and collage. The most important topics of her work include reflection on the nature of time, covering the spheres of cyclicity, archetypes, archaeology, genealogy, ecology, and meditation. A professor, she runs a Drawing Studio at the Magdalena Abakanowicz University of Arts in Poznan, Poland.

Joanna Janiak

(born Poland) An author and TV producer, specializing in presenting contemporary art on public television until 2005. She abandoned the straightjacket of television stereotypes for the openness and sensuality of art. She studied philosophy at Adam Mickiewicz University, Poznań, and at the University of Warsaw.

Peter Javornik / Slovakia

(born 1982, Slovakia) A lecturer at the Faculty of Industrial Design of the Academy of Fine Arts in Krakow. He studied at the Faculty of Arts at the Košice University of Technology and completed his doctoral studies in Visual Communication at the Faculty of Design.

Magdalena Kleszyńska / Poland

(born 1985, Poland) In her work she explores issues related to time, transience, cyclicity, and memories. She works at the Magdalena Abakanowicz University of the Arts in Poznan, Poland.

Tomáš Koudela / Czech Republic

(born Czech Republic) A poet, prose writer, curator, and contemporary art theorist. Studied history of art and history of culture at the Faculty of Arts of the University of Ostrava. He works as an assistant professor at the Department of Artistic Education of the Pedagogical Faculty of the University of Ostrava. He lives and works in Ostrava and Ostravice.

Yurii Koval / Ukraine

(born Ukraine) An active painter and draftsman. Graduate of the Faculty of Interior Design of the Lviv Academy of Fine Arts.

Piotr C. Kowalski

(born 1951, Poland) An experienced educator, with the temperament of an artist moving beyond the existing conventions in his DNA, fond of Dadaist perversity, in the spirit of Fluxus, abolishing the border between everyday life and art, also involving unconscious Others in his artistic activities.

Susanne Krell / Germany

(born Germany) Visual artist dealing with conceptual work and participation. She creates frottages of interiors, streets, squares

and buildings worldwide. The resulting drawings are the basis for projects that explore the memories condensed in places. Lives in Neuruppin, Germany.

Dáša Lasotová / Czech Republic

(born 1951, Czech Republic) Her work often stands on the border between poetry and painting. Professionally associated with the Department of Artistic Education of the Pedagogical Faculty of the University of Ostrava. She focuses her teaching on the mediation of art, especially conceptual art.

Ute Lindner / Germany

(born 1968, Germany) She is in charge of exhibitions, interdisciplinary artistic events and publications. She studied Fine Arts and Art Science and Philosophy at the Kunsthochschule / Universität Kassel. Lives and works in Berlin.

Eva Lotte Lisander / Germany

(born 1988, Germany) Ceramics artist, she explores the concept of materiality in art and its unique presence in artworks. She studied sculpture at AKI Enschede, Netherlands, and textiles and fibres at the University of the Arts in Poznan, Poland. She lives and works in Rotterdam.

Alicja Majewska / Poland

(born Poland) Sculptor and academic. In her art, she refers to the phenomenon of memory and the related process of recollection. She is especially interested in the perspective of individual experience recognized in the context of modernity and culture. A graduate of Nicolaus Copernicus University in Toruń.

Volha Maslouskaya / Belarus

(born 1974, Belarus) Artist and curator. She creates performances, video art, objects, photographs, and paintings. She runs a course Performative Practices as a Way of Interaction at the European College of Liberal Arts in Belarus. Curating Sarai art space in Brest, Belarus.

Roswitha Maul / Germany

(born 1982, Germany) Visual artist, a master's degree at Hochschule für Bildende Künste, Dresden.

Angelina Nogueira / Portugal

(born Portugal) She develops his work in the field of installation and performance, focusing on topics such as matter, nature, and fiction. She graduated in Fine Arts from the Escola Superior Artística do Porto and a master's degree in Contemporary Artistic Practices from the Faculdade de Belas Artes da Universidade do Porto. She lives and works in Porto.

Magdalena Parnasow-Kujawa / Poland

(born 1975, Poland) She deals with painting, drawing, and lithography. Studies at the Academy of Fine Arts in Poznan, at both the Faculty of Art Education and the Faculty of Graphics. She graduated with honors in graphic arts and painting. She works at the Magdalena Abakanowicz University of the Arts in Poznan, Poland.

Sergiy Petlyuk / Ukraine

(born Ukraine) Media artist. His work is a multi-layered and continuous exploration of the contact between the vulnerability of the body with various streams of life, such as imagination, memory, information, mediatisation, social order, and cohabitation. He explores issues of control, aggression, violence, otherness, and fear. A graduate of the Lviv National Academy of Art. Lives and works in Lviv.

Gabriela Pienias / Poland

(born Poland) Visual artist, university lecturer, curator. She creates entire worlds using what is at hand, using simple, easily accessible materials, which she then paints with expressive colours. She runs the drawing and graphics studio in the Art Education programme at the Pedagogical Faculty of the University of Ostrava.

Katarzyna Podgórska-Glonti / Poland

(born 1969, Poland) Visual artist. She deals with spatial activities, installation, performance, photography, and runs art workshops. The issues she addresses in her art: time, space, architectural space and its contexts, memory, traces of presence. She graduated from the State Higher School of Fine Arts in Poznań. Professor, she works at the Magdalena Abakanowicz University of the Arts in Poznan, Poland.

Vlada Ralko / Ukraine

(1969, Ukraine). An author of paintings, works on paper, and spatial objects. Author of scientific texts, poetry, essays and critical articles on art and its relations to philosophy and politics. A graduate of the Kiev Academy of Arts. She lives and works in Kiev.

Sonia Rammer / Poland

(born 1976, Poland) Artist, traveler, psychologist. Professionally affiliated with M. Abakanowicz University of the Arts in Poznan, where she heads the Intercultural Art Perspective Studio. Her work is heavily influenced by intercultural experiences gained during art residencies abroad. Rammer constantly steps outside of her own comfort zone in both her personal and professional life and nurtures inter-generic relationships between. Active in various media.

Justyna Ryzek / Poland

(born 1973, Poland) Lecturer at the Magdalena Abakanowicz University of Arts in Poznan. Author of books: *Beauty in Postmodern*

Culture (2006), *Coexistence. Art and Space* (2021). She is interested in contemporary art, especially its presence in public space and its connections with other fields, including: ethics, popular culture, and everyday life. She is an active art critic and sometimes curates exhibitions.

Aleksandra Simińska / Poland

(born 1962, Poland) She works in the field of painting, drawing, and photography, and the most important thematic series include: *Aleppo, The Bacchae, Double Landscape, Islands, Conversations with Painters*. Professor, she runs a studio in the field of Interior Design at the J.J. Śniadecki Bydgoszcz University of Technology. She lives and works in Bydgoszcz.

Nena Skoko Snežana / Serbia

(born 1960, Zemun, Serbia) In addition to the media of contemporary textiles and tapestries, she often uses performance, video, land art, handmade paper, animation, and artistic installation. She graduated from the Academy of Applied Arts in Belgrade, Faculty of Textiles. She trained professionally in New York, London, Poznań, and Helsinki.

Sławomir Sobczak / Poland

(born 1964, Poland) As an artist, he works in the field of installations, video and audio art, and ephemeral art. Its creative issues are difficult to clearly define. It affects viewers / participants of specific "spectacles" through intense impressions and emotions. He studied at the State Higher School of Fine Arts in Poznań, works at his *alma mater* (currently the Magdalena Abakanowicz University of the Arts in Poznan, Poland).

Hanna Szumska / Ukraine

(born 1993, Ukraine) Works with painting, drawing, collage, graphics, installations, and new media. Graduated from the University of Arts in Poznań and from the Lviv National Academy of Art. Currently a doctoral student at the Academy of Fine Arts in Gdańsk.

Szymon Szymankiewicz / Poland (born 1985, Poland) Graphic and poster designer. One of the most interesting and recognizable poster designers among the young generation of Polish artists, often addressing difficult and controversial socio-political topics. A graduate of and lecturer at the Magdalena Abakanowicz University of the Arts in Poznań, Poland.

Hadas Tapouchi / Israel

(born 1981, Israel) She deals with photography and video, combining an approach based on research and social interaction. In her artistic practice, she treats history as a tool for understanding social relations and as a medium for examining urban and social changes. She holds a master's degree from the Faculty of Art - Hamidrasha, Israel. An Israeli artist currently living in Berlin.

Anna Topolska / Poland

(born Poland) A cultural historian, researcher of contemporary Eastern Europe, and Polish-English translator of humanities texts. Her research interests and publications concern visual culture and memory studies in the context of 20th-century wars, photography, art, monuments and museums, trauma, and visual rhetoric.

Guram Tsibakhashvili / Georgia

(born 1960, Georgia) Photographer, co-founder of Gallery Container, teacher at the Tbilisi State University, Academy of Fine Arts. Curator of the Tbilisi Photo Festival; editor-in-chief of *Photo Magazine* (the first photography magazine in the Caucasus). Co-founder of the First Higher School of Photography in the Caucasus. Studied at the Tbilisi State University.

Anna Tyczyńska / Poland

(born 1964, Warszawa, Poland) Artist, lecturer, curator, animator of various artistic events. She works in the field of installation, photography, and object art. She studied at the State Higher School of Fine Arts in Poznań (currently the University of Arts), obtaining a diploma in painting and drawing, currently a professor at this University at the Faculty of Artistic Education and Curating, where she runs the 2nd Interdisciplinary Drawing Studio.

Andrea Vettori / Italy

(born Italy) Artist, painter. Now he often creates hyper-realistic landscapes that seem a record of the landscapes he encounters during his various journeys and compositions displaying visual quotes from old painting. He studied at the Accademia di Brera in Milan. He works and lives in Parma, Italy and in Cagnes sur Mer, France.

Louise Walleneit / Germany

(born 1981, Germany) Media artist, performer and artistic researcher with a distinctly interdisciplinary background. The central theme of her research is work on the physicalisation of the social and the human being entwined in the surrounding media world. She studied fine arts at the Zurich University of the Arts and is currently a doctoral candidate in fine arts at the University of Weimar. She lives and works in Leipzig.

Bibliografia

- Aleman C., *The Milk of Dreams*, Katalog 59. Biennale Sztuki w Wenecji, Wenecja 2022
- Barthes R., Światło obrazu. Uwagi o fotografii, tłum. J. Trznadel, Warszawa 1996
- Baudrillard J., *Słowa klucze*, tłum. S. Królak, Warszawa, 2008
- Benjamin W., *Pasaże*, tłum. I. Kania, Kraków 2005
- Benjamin W., *Ulica jednokierunkowa*, tłum. A. Kopacki, Warszawa 1997
- Borges J.L., *Nowa antologia osobista*, tłum. S. Sobol-Jurczykowski, Kraków 2006
- Buber M., *Ja i Ty. Wybór pism filozoficznych*, Warszawa 1992
- Dybel P., *Gadamera myśl o sztuce*, Gdańsk 2014
- Fiedorczuk N., *Inne możliwości - o poezji, ekologii i polityce. Rozmowy z amerykańskimi poetami*, Gdańsk 2019
- Gadacz T., *Historia filozofii XX wieku: nurty, t. 2: Neokantyzm. Filozofia egzystencji. Filozofia dialogu* Kraków 2009
- Gadamer H., *Aktualność piękna*. Sztuka jako gra, symbol, święto, tłum. K. Krzemieniowa, Warszawa 1993
- Gadamer H., *Das Spiel der Kunst*, 1999. W: Hans-Georg Gadamer, *Gesammelte Werke*, t. 8: Ästhetik und Poetik. I. Kunst als Aussage, Stuttgart
- Gadamer H., *Prawda i metoda Zarys hermeneutyki filozoficznej*, przekł. B. Baran, Warszawa 2004
- Grelan H., *Filozofija osećanja*, Beograd 2007
- Huizinga J., *Homo ludens: zabawa jako źródło kultury*, przeł. M. Kurecka, W. Wirpsza, Warszawa 2007
- Kolář J., *Slovník metod. Okřídlený osel*, Gallery, 1999
- Milerski B., *Pedagogika dialogu. Filozoficzne inspiracje i perspektywy*, Paedagogia Christiana
- Pallasmaa J., *Oczy skóry. Architektura i zmysły*, przeł. M. Choptiany, Kraków 2012
- Szyborska W., *Trudne życie z pamięcią. Z tomu Tutaj*, Kraków 2012
- Tokarczuk O., *Księgi Jakubowe. Wielka podróż przez siedem granic, pięć języków i trzy duże religie, nie licząc tych małych*, Kraków 2014
- Watson L., *Biologia śmierci*, Poznań 1992

Teksty i komentarze artystek i artystów

Wlezień M., *Symbolika kolorów*, Muzeum Narodowe w Krakowie, www. <https://mnk.pl/aktualnosci/symbolika-kolorow-czerwien.html> [dostęp: 29.05.2023].

Bibliography

- Aleman C., *The Milk of Dreams*, Catalog of the 59th Venice Art Biennale, Venice 2022
- Barthes R., *Camera Lucida. Reflection of Photography*, translated by R. Howard, Hill and Wang, 2010
- Baudrillard J., *Passwords*, translated by Ch. Turner, London, New York 2003
- Benjamin W., *The Arcades Project*, translated by H. Eiland, K. McLaughlin, Harvard 2002
- Benjamin W., *One-way Street*, translated by E. Jephcott, Massachusetts 2016
- Borges J.L., *A Personal Anthology*, translated by E. Kerrigan, New York 1968
- Buber M., *I and Thou*, translated by W. Kaufmann, New York 1970
- Dybel P., *Gadamera myśl o sztuce*, Gdańsk 2014
- Fiedorczuk N., *Other possibilities - about poetry, ecology and politics. Conversations with American poets*, Gdansk 2019
- Gadacz T., *Historia filozofii XX wieku: nurty, t. 2: Neokantyzm. Filozofia egzystencji. Filozofia dialogu* Kraków 2009
- Gadamer H., *The Relevance of the Beautiful and Other Essays*, translated by N. Walker, cambridge 1086
- Gadamer H., *Das Spiel der Kunst*, 1999. W: Hans-Georg Gadamer, *Gesammelte Werke*, t. 8: Ästhetik und Poetik. I. Kunst als Aussage, Stuttgart
- Grelan H., *Filozofija osećanja*, Beograd 2007
- Huizinga J., *Homo ludens: A Study of the Play-Element of Culture*, London 2014
- Kolář J., *Slovník metod. Okřídlený osel*, Gallery, 1999
- Milerski B., *Pedagogika dialogu. Filozoficzne inspiracje i perspektywy*, Paedagogia Christiana
- Pallasmaa J., *The Eyes of the Skin. Architecture and the Senses*, John Wiley & Sons Ltd 2012
- Szyborska W., *Hard Life with Memory*, From the volume *Here*, translated by C. Cavanagh, Kraków 2012
- Tokarczuk O., *The Books of Jacobs. A Great Journey Across Seven Borders, Five Languages, and Three Major Religions, Not Counting the Little Ones*, translated by J. Croft, Fitzcarraldo Ets 2021.
- Watson L., *Biologia śmierci*, Poznań 1992

Texts and Comments by Artists

Wlezień M., *Symbolika kolorów*, Muzeum Narodowe w Krakowie, www. <https://mnk.pl/aktualnosci/symbolika-kolorow-czerwien.html> [access: 29.05.2023].

Wydawca / Publisher:

Uniwersytet Artystyczny im. Magdaleny Abakanowicz w Poznaniu / **Magdalena Abakanowicz University of the Arts Poznan**

Redakcja katalogu / **Edited by:** Joanna Imielska, Justyna Ryczek

Recenzja naukowa / **Scientific Review:** Jacek Zydorowicz

Teksty / **Texts:** Sławomira Chorążyczewska, Justyna Ryczek, Artystki, Artyści / **Artists**

Tłumaczenia / **Translation:** Marcin Turski, Elżbieta Cios-Jonas, Artystki, Artyści / **Artists**

Projekt graficzny i skład / **Designed by:** Katarzyna Tużylak

Projekt okładki / **Cover design:** Katarzyna Tużylak

Zdjęcia / **Photographs:** **Konwersacje 1 / Conversation 1:** Jadwiga Subczyńska, Sławomir Sobczak (str. 37);

Konwersacje 2 / Conversation 2: Michał Kaluźny, Rafał Boettner-Lubowski (str. 92) Marek Adameczyk (str. 122, 123), Szymon Kalmuczak (str. 142)

ISBN: 978-83-66015-70-8

Konwersacje 1 / Conversations 1:

Kuratorka / **Curators:** Sławomira Chorążyczewska

Współpraca / **Cooperation:** Sławomir Sobczak, Anna Tyczyńska

Aranżacja wystawy / **Exhibition arrangement:** Sławomir Sobczak

Wizualizacja wystawy / **Visualization of the exhibition:** Szymon Szymankiewicz

Konwersacje 2 / Conversations 2:

Kuratorki / **Curators:** Joanna Imielska, Justyna Ryczek

Współpraca / **Cooperation:** MBWA Leszno

Patronat / Patronage:

Rektor Uniwersytetu Artystycznego im. Magdaleny Abakanowicz w Poznaniu prof. dr hab. Wojciech Hora

Dziekan Wydziału Pedagogicznego Uniwersytetu Ostrawskiego doc. Mgr Daniel Jandačky Ph. D.

Prezydent Miasta Leszna Łukasz Borowiak

Współfinansowanie wystaw / Co-financing of exhibitions:

Uniwersytet Artystyczny im. Magdaleny Abakanowicz w Poznaniu

Via Activa - Społeczne Stowarzyszenie Edukacyjno-Artystyczne, Miasto Poznań

Miejskie Biuro Wystaw Artystycznych w Lesznie

UAP | POZNAŃ

Uniwersytet Artystyczny
im. Magdaleny Abakanowicz
w Poznaniu

 OSTRAVSKÁ UNIVERZITA
PEDAGOGICKÁ FAKULTA

 mbwa
L E S Z N O

 POZNAŃ*

